3

YDIN

2011 www.ydinlehti.fi 9 euroa

EPÄVARMUUDEN AIKA

s. 15 – 22 Orientti tänään

s. 38 – 46 Yhteisvaluutta turbulenssissa – jatkokertomus

s. 29 Kolumnistina Jari Tervo

Osuuskauppa Tuusulan Oma Maa on Tuusulanjärven lähialueella toimivien luomuviljelijöiden perustama osuuskunta, jonka tarkoituksena on tarjota terveellistä, tuoretta, ekologista ja lähellä tuotettua ruokaa suoraan pääkaupunkiseudun kuluttajille.

KOTIINKULJETUS:
Toimitamme lähi- ja luomutuotteita kotiin Helsingin, Espoon, Kauniaisten, Vantaan, Sipoon, Keravan, Porvoon, Tuusulan, Järvenpään, Nurmijärven ja Hyvinkään alueella. Tilaus tulee olla tehtynä maanantaisin klo 10.00 mennessä, jolloin se toimitetaan seuraavana torstaina klo 10-15 välisenä aikana ilmoittamaasi osoitteeseen. Tuotteet ja kuljetus maksetaan tilauksen teon yhteydessä verkkopankkiin.

TUUSULANJÄRVEN TUNTUMASSA:
Tuusulan myymälän käyntiosoite on Rannankoukku 18 (Anttilan koetilan vieressä). Kauppa on avoinna tiistaista perjantaihin klo 14-18 ja lauantaisin klo 11-15

VALIKOIMIIMME KUULUVAT MM:
Viljatuotteet; jyvät, jauhot, rouheet, ryynit, rypsi- ja hamppuöljy, herne, härkäpapu...
Vihannekset; peruna, porkkana, sipuli, valkosipuli, versot...
Mehut, kahvit, teet, kaakaot ja yrttiteet
Hygieniatuotteet; saippuat, shampoot, pesuaineet, siteet...

OSUUSKAUPPA Oma Maa

Tutustu nettikauppaamme ja tee tilaus kotiovellesi osoitteessa: www.omamaa.fi puhelin: 045 325 6625 klo 10-18

Ajatonta syysmuotia Sadankomitealta!

Syksyn tuulissa ja sateissa Sadankomitean
rauhanmerkkipipo
pitää pään lämpimänä.

12 €

Jäsenille

10 €

Sadankomitean
odotetut paidat
isolla rauhanmerkillä
ovat nyt myynnissä.

Koot:
Lady fit S – XL
Suora malli S – XL

20 €

Koot ovat pienehköjä, joten kannattaa tilata hiukan normaalisti käyttämäänsä paitaa isompi.

Paidat on tehty Bangladeshissä reilun kaupan kriteerejä noudattaen Hurrucanen omassa tehtaassa ja painatettu Suomessa.

Nämä ja kaikki muut rauhan tuotteet löydät Rauhanaseman verkkokaupasta.

www.rauhanasema.fi/kauppa

Arja Alho

Kirjoittaja on Ytimen päätoimittaja.

AVAUTUVA arabimaailma, EKSYNYT Eurooppa, SULKEUTUVA Suomi?

[KEVÄINEN perussuomalaisten vaalivoitto nähtiin eri kommenteissa mahdollisuutena hyvään muutokseen. Huonokin kehitys oli toki yhtä mahdollinen. Toiveikkuus syntyi tulkinnasta, että kansalaiset olivat antaneet tukensa politiikan selkokielisyydelle ja halulle saada aikaan muutos tavanomaiseksi tulleen julkisanotun ja toteutetun politiikan avoimelle ristiriidalle.

Vaikka kaikki puolueet olivat sitoutuneet pohjoismaiseen hyvinvointiajatteluun ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden vähentämiseen, tuloksena oli yksityistetty, ulkoistettu ja kilpailutettu hyvinvointivaltio kasvavine tulo- ja terveyseroineen. Nyt **Jyrki Kataisen** johtamalla kuuden puolueen hallituksella on ohjelmalliset evät näyttää, että muutostoive on kuultu. Tasaisen tulonjaon ja yhteisesti rahoitettujen turvaverkkojen merkitys on erityisesti lamassa kansalaisten ja kansakunnan henkivakuutus.

Eurooppa-politiikassa suuria puolueita ei ennen vaaleja kiinnostanut EU:n demokratiavaje ja ilmeinen legitimiteetti-kriisi. Edesmennyt toimittaja **Erkki Toivanen** – jota muistan kunnioituksella ja hellyydellä – kirjoitti *Ydin*-lehdelle jouluna 2009, kuinka ”Bryssel tuo mieleen kielletyn kaupungin, jonka temppeleissä papisto lukee loitsujaan, säätää lakeja suljettujen ovien takana ja tulkitsee toisilleen Rooman sopimusta, Euroopan liitonarkkia ja muita salakielisiä pyhiä tekstejä, joita kansalaiset eivät ymmärrä”.

Sen sijaan, että Eurooppa-politiikassamme haettaisiin loitsujen tilalle ymmärrettävää puhetta, asemoitumista globaalien ongelmien ratkaisujen eturintamaan ja uutta ajattelua talouskasvun ja ihmiskunnan selviämisen suuriin kysymyksiin, kansalliset paineet tuottavat jankutusta vakuuksista. Pöydällä ovat kuitenkin niin euron kuin EU:n tulevaisuus. Kumpaakin aivan varmasti tarvitaan.

Vakuudet näyttäytyvät kaduntallaajalle mahdollisuutena saada oma saari Kreikasta. Ehkäpä odotuksissa on myös rantakaistale Portugalissa tai pitkä matka Tipperaryyn.

> Demokratia ei ole mikään vientituote, jonka voi istuttaa pommitusten raunioille tai mielenosoituksissa kuolleitten muistolle. Sen on rakennuttava kansalaisten tahdosta.

Vaikka Perussuomalaiset ei ole hallituspuolue, muut näyttävät kääntyvän samaan suuntaan: sisäänpäin ja nurkkaan. Eristymisellä ei voiteta mitään. Ei edes aikaa.

[SAMAAN aikaan muutoksen puhurit käyvät kovina muualla. Pohjois-Afrikasta alkanut ja myös muihin arabimaihin levinnyt vanhojen valtarakenteiden kaatuminen on valtava mahdollisuus. Vielä ei tiedetä, mihin suuntaan kehitys kääntyy. Demokratia ei ole mikään vientituote, jonka voi istuttaa pommitusten raunioille tai mielenosoituksissa kuolleitten muistolle. Sen on aina rakennuttava kansalaisten tahdosta ja sillä on oltava kansalaisten tuki.

Luin TAPRI:n (Tampereen yliopiston Rauhan ja konfliktintutkimuskeskus) julkaisusta *Impivaarasta pyramideille* esimerkin muutoksen suunnasta, jonka toivon vahvistuvan. Itsemurhapommittaja iski koptikirkkoon Egyptissä kesken uuden vuoden messun. Eräs toimittaja kuvasi sitä: ”On vaikeaa kuvitella likaisempaa, hirvittävämpää ja traagisempaa tapaa soittaa sisään uusi vuosikymmen.”

Mutta ihmiset voivat valita myös toisin. Paikalliset muslimit muodostivat ihmismuurin kirkon ympärille voidakseen varmistaa kristittyjen jumalanpalveluksen turvallisuuden. Sama teko vastavuoroisena nähtiin Tahirin aukiolla massamielenosoitusten aikaan, kun kristityt muodostivat ihmismuurin turvatakseen muslimien rukoushetken. He eivät sitoneet itseensä pommeja. He muodostivat keskinäisen kunnioituksen voimakentän.

[VANHAN musiikin taitaja ja orientin ymmärtäjä, muusikko ja kapellimestari **Jordi Savall** painottaa ymmärtämisen tekojen lähtökohtana menneisyyden tutkimista. Menneisyydestä löytyy aina avaimia nykyisyyden ongelmien ratkaisemiselle. Ymmärrys ei tule ulkoa opituista teksteistä vaan kyvystä mennä sisään lähtökohtiin. Vanhojen kivitaulujen varoitusten ymmärtäminen olisi voinut säästää paljon Japanin tuhoisassa tsunamissa.

Meissä kaikissa on hyvän tekemisen mahdollisuus. Jos tätä ei usko, kannattaa mennä katsomaan **Aki Kaurismäen** *Le Havre*. *Ydin* on muuten mielipidelehti. Voi olla, että mielipiteet menevät verolle. Se vahvistaisi suunnanmuutosta sulkeutuvaan Suomeen.

Sisältö

YDIN-LEHTI I NUMERO 3 I 2011

3 Pääkirjoitus

6 – 8 Ytimekkäästi

9 *Ydinhenkilö*
Rax Rinnekangaas

10 – 11 Vanhat varoitukset unohtuivat
JARI GUSTAFSSON

ANDY RUDORFER

12 – 14 Saksan energiaihme
AILA PERVONSUO

15 – 17 Musiikki on totta
ARJA ALHO

18 – 19 Edward Saidin klassikko murtaa myyttejä orientista
HANNU REIME

20 – 22 Saudi-Arabia arabimaailman konservatiivien johtoon
LIISA LIIMATAINEN

23 *Ydintä etsimässä*
Uskolla puolesta tai vastaan
MITRO REPO

24 – 25 Takuuvarma turvapaikka
RITA DAHL

26 – 28 Prekariaatti etsii työtä
JUKKA PELTOKOSKI

29 *Me = Suomessa*
Kyllä ei ole hyvin asiat
JARI TERVO

30 – 33 Rauhantyö vaatii optimismi: Unto Vesa
HANNU OITTINEN

34 – 36 Oliko vaihtoehtoa?
– 9/11 vuosikymmentä myöhemmin
NOAM CHOMSKY

37 Vapaus valita toisin 2011
EMILIA PALONEN

38 – 39 Kaksi tarinaa demokratian kehdossa
MIKKO SAULI

40 *Politiikan ytimestä*
Harmaata politiikkaa
ANNA KONTULA

41 – 43 Takaoven kautta kohti liittovaltiota
CHRISTER LINDHOLM

44 – 46 Euroopan union umpikuja
– tyhmyyttä, naiiviutta vai pelkästään tyhmyyttä?
NILS TORVALDS

47 *Media*
Hallitus hylkäsi painetun sanan
ARTO NIEMINEN

48 – 49 Suvaitsemattomuuden pohjaton kavio
HELI YLI-RÄISÄNEN

YDIN-LEHTI Rauhanasema, Veturitori 3, 00520 Helsinki
p. 044 575 7763, ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi

PÄÄTOIMITTAJA Arja Alho, p. 040 709 3770
arja.alho@ydinlehti.fi

TOIMITUSSIHTEERI Mikko Sauli, p. 040 744 9202
mikko.sauli@ydinlehti.fi

HALLITUKSEN PJ Kalevi Suomela
kalevi.suomela@kaapeli.fi

TÄMÄN NUMERON TOIMITUSKUNTA
Eekku Aromaa, Rita Dahl, Arto Kekkonen, Kristiina Koivunen, Topi Laiti, Anna Malinen, Hannu Reime, Heli Yli-Räisänen, Nils Torvalds ja Tiina Valjanen

ULKOASU Teppo Jäntti ja Leila Oksa

TAITTO Teppo Jäntti

KANNEN KUVA Mikko Sauli

TILAUKSET ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi
Maksamalla tilille 800013 – 1509924
Ydin ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

TILAUSHINNAT
35 euroa / vuosi
28 euroa / kestotilaus
Vähävaraiset: 20 euroa / vuosi

JEAN-BAPTISTE LABRUNE

50 – 51 Sukupuolen sudenkuopat ovat totta: Jaana Kuusipalo
ANNE HYVÖNEN

53 Valitusta kansasta
EINO VASTARANTA

54 – 55 Huumepolitiikan uudet painotukset
ARTO KEKKONEN

56 – 57 Turvallisuuspolitiikan uusi tarina
KALEVI SUOMELA

58 – 59 Lapin lennokit
ANNA MALINEN

61 *Ydin 45 vuotta*
Jäähyväiset aseille (B6)
JYRKI SIUKONEN

62 Tapahtumat

63 – 65 Levy-, kulttuuri- ja kirja-arviot

66 *Rauhan ytimestä*
Mahdoton mahdolliseksi
OUTI OJALA

Toimitussihteeriltä

Närästyslääkettä ja asuvalintoja

Seison Kreikan parlamentin kulmalla 29. 6. noin kello 15. Sisällä äänestetään uuden lainapaketin ehdoista. Viimeisiä mielenosoittajia häädetään alueelta. Ilma on sakeana kyynelkaasua, ja kadun toisella puolella marmorinpalat satavat poliisin niskaan.

Tarkkailen äärimmäisen kireää tilannetta pienen etäisyyden päästä. Noin kymmenen metriä minusta katukivetyksellä istuu väsyneen näköinen nuori mies, jolla ei ole närästyslääkettä kasvoillaan kuten valtaosalla paikallaolijoista. Se vähentää kaasun vaikutusta, mutta ei poista sitä kokonaan. Siksi mielenosoittajien kasvot ovat valkoisia. Toimiva ratkaisu, jos ei omista kaasunaamaria.

Yhtäkkiä nuoren miehen kimppuun hyökkää mellakkapoliisi, joka heittää samalla vieressä seisovan joukkion keskelle kyynelkaasu- tai savukranaatin. Nuori mies saa välittömästi pampusta, ja tilanne rauhoittuu vasta, kun lukuisat paikalla olevat kansalaisjournalistit piirittävät heidät videokameroineen. He pyrkivät dokumentoimaan poliisin ylilyöntejä.

Nuoren miehen tapauksen jälkeen päätän, että on aika poistua paikalta. Jos poliisi keksisi valita minut kohteekseen, kansainvälisen pressikortin heiluttelu tuskin auttaisi. Kiroan kamerassani kiinni olevaa teleobjektiivia, joka yhdessä kaasun ja tilanteen nopeuden kanssa estää minua saamasta hyvää kuvaa todistamastani tapahtumasarjasta.

Aiemmin näin korttelin päässä vuoronsa päättäneitä poliiseja potkimassa roskapönttöjä ja liikennemerkkejä. Adrenaliini virtaa molemmin puolin mellakka-aitaa. Myöhemmin katselen netistä videokuvaa miehistä, jotka tulevat mielenosoittajien joukosta ja kävelevät suoraan poliisin eristämälle alueelle samassa paikassa, jossa seisoin kuvaamassa. Mielenosoittajien mukaan miehet olivat poliiseja. Miksen jäänyt? Aidan läpi en päässyt rauhallisemmassakaan kohdassa, vaikka esitin lehdistökortin. Ensi kerralla sonnustaudun palestiinalaishuivin sijaan kuvaajan liiviin.

Jos poliisi on uhka, niin ovat mielenosoittajatkin. Poltettu Kreikan television auto todistaa siitä. Mielenosoittajien mielestä media on ollut uutisoinnissaan puolueellinen. Illalla 28. 6. joku kävi kovistelemassa minuakin, koska kameroineni näytin liiaksi toimittajalta. Sopivaa pukeutumistyyliä kreikkalaiseen mielenosoitukseen ei ilmeisesti ole olemassa.

Tätä kirjoittaessani ajattelen viime päivien Kreikka-uutisia. ”Lääkeyhtiö lopettaa toimitukset kreikkalaissairaaloihin.” ”Lapset kouluun reput tyhjinä Kreikassa.” Sympatiani on tavallisten kreikkalaisten puolella. He maksavat kovan hinnan johtajiensa, Euroopan johtajien ja kansainvälisen pääoman kotkotuksista.

Mikko Sauli
Ytimen toimitussihteeri

ILMOITUSKOOT JA -HINNAT
(hintoihin lisätään alv 22 %)
Takakansi 214 x 254 mm 2 500 euroa
1/1 sivua 196 x 255 mm 1 200 euroa
1/2 sivua 196 x 125 mm 650 euroa tai
96 x 255 mm 650 euroa
1/3 sivua 196 x 82 mm 440 euroa
1/4 sivua 96 x 125 mm 350 euroa
1/6 sivua 196 x 39 mm 220 euroa
1/8 sivua 96 x 60 mm 200 euroa

JULKAISIJA Ydin-julkaisut ry.
45. vuosikerta
(Rauhaa kohti -lehden 84. vuosikerta)

PAINOPAIKKA Miktor Oy

ISSN 0356-357X

YDIN on Kultti ry:n jäsenlehti. Lehti pidättää itsellään oikeuden käsitellä sille toimitettua materiaalia. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisussa sattuneesta virheestä rajoittuu ilmoituksesta maksetun määrän palauttamiseen. Huomautukset 14 päivän kuluessa.

IRTONUMEROITA: Akateeminen kirjakauppa (Helsinki keskusta, Iso Omena, Itäkeskus, Tapiola, Oulu, Turku, Tampere), Rosebud (Helsinki) ja Stockmann (Helsinki).

Ydin-lehti on vuonna 2011 saanut ulkoasiainministeriöltä kehityspoliittista tiedotustukea sekä Eurooppa-tiedotustukea näitä aihepiirejä käsittelevien artikkelien julkaisemiseen.

KARA NEWHOUSE

Meksikon huumesota saa yhä raaempia piirteitä. Maa on myös muuttunut maailman vaarallisimmaksi toimittajille. *Ytimen* mennessä painoon *Al-Jazeera* uutisoi kahdesta meksikolaisesta, jotka oli poliisin mukaan tapettu, koska he raportoivat huumeväkivallasta sosiaalisessa mediassa. Kuvan mielenosoittajien viesti huumesodan julistaneelle presidentti **Felipe Calderonille** on, että väkivalta ei lopu väkivallalla.

Turistiluokka tekee nöyräksi

Mediamaailmaa ja erityisesti brittejä kuohuttanut salakuuntelujupakka on horjuttanut pahemman kerran **Rupert Murdochin** mediaimperiumia. Imperiumi koostuu muun muassa lehdistä, televisiokanavista, kirjoista ja elokuvista. Voittoa yhtiö tuotti viimeksi kolme miljardia dollaria. Salakuuntelujupakka on toistaiseksi jäädyttänyt Murdochin osakeomistuksen kasvattamisen British Sky Broadcasting -yhtiössä.

Skandaalin ensimmäiset salakuuntelut, yli 4 000 urkittua rikoksien uhreista filmitähtiin, tapahtuivat vuonna 2000, kun murhatun teinitytön puhelinvastaajaan murtauduttiin *News of the World* -lehdestä ja näin vaikeutettiin poliisitutkintaa. Prinssi **Williamin** polvivamman uutisointi puolestaan johti lehden palkkaaman yksityisetsivän ja vammasta kirjoittaneen toimittajan vankeusrangaistuksiin 2007. Lehti on sopinut useista korvauksista välttääkseen oikeudenkäyntejä. Lehti on maksanut myös poliisille tiedoista. Tärkeitä poliisijohtajia on eronnut tehtävistään kuluneen kesän aikana.

Skandaalin käänteet ulottuvat myös konservatiivien pääministeri **David Cameronin** kabinettiin. Lehden entinen päätoimittaja salakuuntelujen ajalta **Andy Coulson** toimi pääministerin media-avustajana vielä tammikuussa 2011. Muutenkin lehden ja pääministerin tiivis yhteydenpito on hämmästyttänyt brittejä.

Parlamentin kuulustelussa heinäkuussa 2011 Rupert Murdoch perusteli tietämättömyyttään lehden pienellä osuudella koko konsernin liikevaihdosta eikä suostunut harkitsemaan eroa. Hän katsoi olevansa paras siivoamaan yhtiön sotkut. Kovin paljon ei 80-vuotias Murdoch tuntunut parlamentin kuulusteluissa yhtymästään tietävän. Päivä oli kuitenkin hänen uransa nöyrin. Osoittaakseen nöyryyttään, hän pyysi anteeksi murhatun tytön perheeltä ennen parlamentin kuulusteluja ja matkusti Lontooseen varmuuden vuoksi turistiluokassa.

Sotarikollisesta kirjailijaksi

Vankilassa ihmisellä on aikaa ajatella ja omistautua esimerkiksi kirjallisuudelle. Uutistoimisto IPS uutisoi vankilakirjallisuuden kukoistuksesta Balkanilla. Sotarikoksista tuomitut vangit ovat viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana julkaisseet liudan elämäkerrallisia ja kaunokirjallisia teoksia, joissa esitetty ”totuus” halventaa ihmisoikeustahojen mukaan oikeutta ja sotarikosten uhreja. Raiskauksista ja kymmenien muslimien polttamisesta elinkautista istuva **Milan Lukic** pyrkii nyt maineenpuhdistukseen kuukauden takaisessa teoksessaan *Haagin pidätetyn kertomus*, jossa hän kieltää syyllisyytensä Haagin tuomioistuimen langettamiin syytöksiin. Kirjan julkistamistilaisuus järjestettiin Serbian ortodoksisen katedraalin tiloissa, mikä on myös aiheuttanut julkista närää.

Serbian ensimmäisen demokraattisesti valitun pääministerin murhasta tuomitun **Milorad Ulemek Legijan** kirjallinen taival on pidempi. Vankilasta käsin kirjoittava Ulemek julkaisi hiljattain kymmenennen teoksensa. Tässä hän ylistää serbiyksiköiden urhoollisuutta Kroatian ja Bosnian sodissa, joiden väkivaltaisuuksiin hän osallistui ex-presidentti **Slobodan Milosevicin** perustaman puolisotilaallisen yksikön komentajana.

Kymmenvuotisen maanpakonsa aikana Bosnian Serbitasavallan entinen presidentti **Radovan Karadzic** ehti puolestaan julkaista lukuisia runokokoelmia ja satuja. Bosnian etnisten puhdistusten pääarkkitehtina pidetyn Kardzicin sotaisat runot – kuten *Aamukäsikranaatti, Murhaajat, Tuhkasta tehty mies* ja *Sotasaappaat* – löysivät ihailijakuntansa jo 1990-luvulla, jolloin presidentille myönnettiin kirjallisuuspalkinnot Serbiassa ja Venäjällä.

JULOCHKA

Tanskalaiset suuntasivat niukasti vasemmalle 15.9. järjestetyissä parlamenttivaaleissa. Manner-Tanskan parlamenttipaikat jakautuivat 89-86 vasemmiston punaisen blokin hyväksi. Parhaiten menestyivät radikaalit vasemmistopuolueet. Kuvassa vaalien kirvoittamaa julistetaidetta Kööpenhaminassa.

Autenttista sodantuntua

Kun julkiseen keskusteluun on viimeaikoina ilmaantunut huolta Suomen maineen ja kunnian menetyksestä Kreikka-kriisin hoidossa, Puolustusvoimat tarjoilee balsamia. Isänmaalliset pääsevät muistelemaan ”kunniakkaampia aikoja” Sotamuseossa meneillään olevassa näyttelyssä *TALVISOTA 1939 – 1940 Kunniamme päivät.* Näyttely käsittelee sodan tapahtumia, ”vihollisen” valtaamia maita ja ”katkeraa rauhaa”.

Näyttelyn tiedotteessa museokävijöille luvataan interaktiivista ja autenttista sodantuntua. Museotiloissa ”suomalaisten sitkeästä puolustustaistelusta” on luotu eräänlainen elämysseikkailu, jonka varrella kävijät pääsevät tutustumaan vanhoihin uutiskatsauksiin, lehtileikkeisiin, kuviin sekä mottipienoismalliin ja Raatten tietä esittävään huoneeseen. Kiinnostuneille on luvassa räjähtäviä kokemuksia: ”Kotialueen tunnelmiin voi eläytyä myös kokeilemalla, miltä tuntuu olo pommisuojassa ilmapommituksen aikana.” Kunniallista tai ei.

Rainbow Warrior II -laivasta sairaala

Viimeisen matkansa Greenpeacen protestilaivana seilannut Rainbow Warrior II lahjoitettiin sairaalalaivaksi Bangladeshissa toimivalle Friendship-järjestölle elokuun puolivälissä. Bengaliksi *Rongdhonuksi* (sateenkaari) nimetyn sairaalan on määrä toimittaa apua rannikon tulvista ja myrskyistä kärsiville yhteisöille.

Luovutusseremoniaan liittyneet juhlallisuudet saivat kapteeni **Mike Finckenin** ilmeisen liikuttuneeksi. Hän kirjoittaa blogissaan: ”Minulla on kyyneleitä silmissäni. Olen rakastanut tätä laivaa. (…) Nyt on tullut aika sanoa hyvästit, ja siten laskemme Greenpeace-lipun salosta tässä vanhassa Rainbow Warriorissa ja päästämme hänen sielunsa vapauteen.” Greenpeacen lippulaivana 22 vuotta meriä seilannut taistelija on tullut maailmanlaajuisesti tunnetuksi tempauksistaan ympäristörikollisuutta vastaan.

Kiinnostavaa kyllä Friendship-järjestön tukijoista löytyy joukko Greenpeacen historiallisia arkkivihollisia ja surkeasta ympäristömaineesta tunnettuja yrityksiä Unileveristä ja Nestlestä JP Morganiin, Crucelliin, Totalgaziin ja Emirates Airlines Foundationiin. Greenpeace on aiemmin kampanjoinut esimerkiksi Nestlen ja Unileverin palmuöljyn hankintoja vastaan Kaakkois-Aasiassa, JP Morganin lainoittamaa laitonta puunhakkuuta vastaan Indonesiassa sekä Crucellin ostaneen Johnson & Johnsonin ja Unileverin karjateollisuuden sivutuotteiden käyttöä vastaan Brasilian Amazonilla. Mainittakoon Friendship-järjestön tukijoista vielä Ranskan hallitus, jonka agentit pommittivat ensimmäisen Rainbow Warriorin upoksiin Uudessa Seelannissa vuonna 1985. Ydin toivottaa sateenkaaritaistelijan sielulle rauhaisaa vaellusta!

Kiina ei kelpuuta Lobsang Sangayta Tiibetin lailliseksi johtajaksi

Kun **Dalai Lama** vieraili Suomessa elokuun lopulla, hän oli jo luopunut Tiibetin poliittisesta johtajuudesta. Suomen poliittisen johdon päätös olla tapaamatta Tiibetin hengellistä johtajaa kuvastaa kuitenkin varovaisuuden jatkumista Kiina-suhteissa.

Elokuun alussa pakolaishallituksen pääministerin virkaan astui Harvardista valmistunut lakitieteilijä **Lobsang Sangay**, jonka poliittisella uralla on yhtälailla haasteita edessään. Kiinassa pääministerin valintaa on luettu manipuloivana julkisuustemppuna, jonka avulla Dalai Lama pyrki saamaan huomiota maailmalla. Maan viranomaiset ovat ilmoittaneet, ettei Kiina kelpuuta kansanäänestyksellä valittua Sangayta Tiibetin johtajaksi, sillä hän edustaa laitonta pakolaishallitusta, jota mikään maailman valtio ei ole virallisesti tunnustanut.

Sangayn henkilön vastaisessa propagandassa on sen sijaan revitelty pääministerin nuoruuden jäsenyydellä alueen itsenäisyyttä ajavassa Tiibetin nuorisokongressissa (TYC), jonka Kiinan viranomaiset luokittelevat Llhasan vuoden 2008 välikohtausten takana olevaksi terroristijärjestöksi. Julkisuudessa Sangay on kuitenkin korostanut tukevansa Dalai Laman autonomiamallia ja seuraavansa tämän poliittista keskitien linjaa.

Dalai Laman mukaan päätös poliittisen ja hengellisen johtajuuden erottamisesta takaa tiibetiläisten päätösvallan jatkuvuuden ja vesittää pohjan Kiinan valtapoliittisilta pyrkimyksiltä puuttua seuraavan Dalai Laman valintaan. Nykyinen hengellinen johtaja on lisäksi vakuuttanut, ettei kuoltuaan aio inkarnoitua Tiibetin miehitetyllä alueella. Hengellisen instituution modernisoimista käsittelevissä puheissaan hän on myös väläyttänyt vaihtoehtoa inkarnoitua ensi kerralla naiseksi. YD

Yhdysvaltalaiset huippuyliopistot valtaavat Afrikan maita

Oakland Instituten tuore tutkimus *Understanding Land Investment Deals in Africa* on ollut noloa luettavaa arvostetuille yhdysvaltalaisyliopistoille. Siinä tuodaan julki Harvardin, Vanderbiltin, Spelmanin ja muiden amerikkalaisten huippuyliopistojen sijoituksia eurooppalaisiin hedge- ja osakerahastoihin, jotka käyvät kauppaa laajoilla viljelyalueilla Afrikassa. Tutkimuksen mukaan kyseiset maaspekulaatiot täyttävät maavaltaus *(land grab)* tunnusmerkit, kun ne uhkaavat ajaa tuhansia paikallisia pois asuinalueiltaan.

Suurimpiin Afrikan maakaupparahastoihin lukeutuva brittiläinen Emergent Asset Management paljasti tutkijoille, että Harvard on yksi sen tärkeimmistä sijoittajista. Sekä Harvard että Vanderbilt kieltäytyivät kommentoimasta sijoituksistaan *Guardian*-lehdelle. Emergentin edustajan mukaan rahaston maakaupoissa ei kuitenkaan ole kyse maavaltauksesta vaan ”vastuuntuntoisesta tavasta” kasvattaa maa-alueiden pintaaloja ja siten lisätä maan arvoa ja tuottavuutta.

Maavaltaukset eroavat perinteisestä agribisneksestä siinä, että hyödykespekulaation lisäksi sijoittajat ovat neuvotelleet itselleen laajoja ja pitkäkestoisia maanomistukseen tai -vuokraukseen liittyviä oikeuksia.

Maailmanpankin mukaan 60 miljoonaa hehtaaria maata ostettiin tai luovutettiin maailmanlaajuisesti pelkästään vuoden 2009 aikana, ja vähintään 70 prosenttia tästä maasta sijaitsi Afrikassa. Oaklandin tutkimuksessa haluttiin korostaa sitä, että julkisuudessa kritisoitujen saudi- ja kiinalaissijoittajien lisäksi eurooppalaisten ja amerikkalaisten hedge- ja osakerahastojen osallisuus on ollut merkittävä viime vuosina tehdyissä maavaltauksissa.

Oakland Instituten johtaja **Anuradha Mittal** huomauttaa, että maavaltauksissa paikallistasolle luvattu kehitys tarkoittaa useimmiten yhteisöjen pakkosiirtoja, ympäristöongelmia, vesipulaa ja poliittisia levottomuuksia.Tutkimus paljastaa, että maakauppojen tekeminen on ollut sijoittajille helppoa, sillä niistä päästään usein viralliseen yhteisymmärrykseen, kun korruptoituneelle ja köyhälle yhteisöjohtajalle lahjoitetaan pullo Johnny Walkeria. YD

A niin kuin ase

Millainen on miehekkään sotilaallinen tuoksu? Suomalaisen korpisoturin bukee on ehkä mielletty perinteisesti kasarmien hien ja metsäleirien savun sävyiseksi tuulahdukseksi, joka sekoittuu ruudin, jalkarättien ja sammalen eteerisiin vivahteisiin. Toisin on Atlantin tuolla puolen. Yhdysvalloissa sotavoimien eri aselajit ovat alkaneet tuoda markkinoille omia virallisia partavesiään, joiden pullojen sisälle on tiivistetty kokonaisen sotahistorian ydin. Näin yhdysvaltojen merijalkaväen sotilaan virallinen tuoksu on herkän mausteinen ja seetripuinen – ”uljas muistutus kunniasta ja perinteistä”, ainakin jos mainospuheita on uskominen.

Hemmottelevien tuoksutuotteiden lisäksi Yhdysvalloissa puolustusvoimat ovatkin ottaneet brändäyksen tosissaan. Vapaaehtoisuuteen perustuvalle sotavoimalle erilaisen markkinointikrääsän tuottaminen on ollut jo vuosikaudet osa myönteisen julkisuuskuvan hallintaa. Mutta kun tähän liittää mukaan voitontavoittelun, voivat tulokset olla ulkopuolisen näkökulmasta hieman irvokkaita.

Arvuuttelematta yhdysvaltojen kongressin perusteita, kun he vuonna 2004 antoivat sotavoimille oikeuden käyttää markkinointimateriaaleista saadut voitot parhaaksi katsomallaan tavalla, he olisivat tuskin voineet arvata, että markkinoille tulisi ilmavoimien virallisia lintulautoja, armeijan virallisia paintball-pyssyjä ja merijalkaväen virallista pippurikastiketta – ”niin tulista, että alat itsestään seisomaan asennossa”.

Armeijan tuotemyynnin voittojen arvioidaan kymmenkertaistuneen vuodesta 2007. Tänä vuonna armeijatuotteiden voittoennuste on yli 50 miljoonaa dollaria. Samaan aikaan myös eri symbolit kuten eri joukko-osastojen tunnukset ovat nyt tekijänoikeuksien piirissä yhtä tiukasti kuin mikä tahansa yritysbrändi.

Julkisuudenhallinta aloitetaan tietenkin pienestä pitäen, ja perheen pienimmille on tarjolla kokonaisia tuoteperheitä. Esimerkiksi lukemaan opetteleville lapsille julkaistusta laivaston aakkoskirjasta voi tavata, että ”A is for aircraft carrier”. YD

PS. Suomen rauhanliiton puheenjohtaja **Tarja Cronberg** nousi Euroopan parlamenttiin vihreiden **Heidi Hautalan** ministerinimityksen jälkeen. *Ydin* toivottaa toisen julkaisijatahonsa keulanaiselle onnea uusien haasteiden parissa. YD

TOPI LAITI

Rax Rinnekangas

HÄMÄRÄN, VALON JA VÄRIN VANGITSEMA

Vavahduttavin kokemus oli pikkupoikana tajuta, että maisemasta on kahdeksankymmentä prosenttia taivasta. Minussa, pohjoisen pojassa, se pani liikkeelle luomisen vimman kirjoittamisena, valokuvina ja elokuvina.

Näin 7-vuotiaana kadulla komean baskeripäisen miehen. Hän vaikutti taiteelliselta. Siitä lähti kiinnostukseni baskimaahan, jonne lähdin vuonna 1984. Halusin etsiä itseäni muualta. Kun on muissa kulttuureissa, uteliaisuus suuntautuu toisiin ihmisiin oman itsensä sijaan. Lapsuuteni sosiaalisen autismin vamma väistyi. Espanjan kielestä tuli aikuistumiseni kieli. Etsin eheytymistä ammattimatkailijana, en turistina vaan matkailijana, olin *passenger.*

Kova kokemus oli, kun selvisin San Sebastianissa 1986 ETA:n autopommi-iskusta. Jotenkin tajusin, ettei tämä kohdistu minuun. Siinä oli tunne kuin **Oscar Wildella:** ”Mikä vääryys, mikä kertomus.” Haluan ymmärtää eurooppalaista nationalismia ja terrorismia ja niitten lähtökohtia. Se helpottaa omaa traumaamme. Miksi annoimme olla, miksi puutuimme vasta sitten? Ei pidä sortua hillittömään yksituumaiseen ajatteluun. Maailmaa luovat liiaksi toisiansa toistavat. En pidä siitä, että tiedotusvälineistä on tullut auktoriteetteja sen sijaan, että ne olisivat tiedonvälittäjiä.

Vietin lapsuuden kesät laestadiolaisessa maalaistalossa. Sitä istuttiin hämärään ja kuunneltiin, kun tuomet liikkuivat ja joki kulki. Valokuvissani välitän tätä hämärän salaperäisyyttä. Toinen ihminen minussa itsessäni alkoi kiinnostaa. Menetettyämme jotakin rakasta ja tärkeää, muut sallivat vuoden kierron ajan suruajan. Silloin toinen minämme pääsee ja saa tulla esiin. Minä jäin jotenkin tähän toiseen minään. Lopetin lehtiin kirjoittamisen ja ryhdyin taiteen opiskelijaksi.

Nyt teen niitä asioita, joita haluan. Elokuvissani kerron sielusta, koti-ikävästä, valosta ja väreistä. En tee niinkään elokuviani tähän päivään, teen niitä kansalliseen muistiin. Minulla on asenne: aikaa ei ole, ainoa todellisuus on menneisyys, preesensiä ei ole, tulevaisuutta emme tiedä.

Kirjani *Kertomus ainoasta rakkaudesta* koostuu kahdesta romaanista. Toinen on kuvausta lapsuuden maisemasta ja Laurista. Toinen uteliaisuudesta tietää, mitä Laurille myöhemmin on tapahtunut. Omaelämänkerta se ei ole. Mutta kutsunnoissa pidin sen puheen, jonka kirjan Lauri piti, ja sain hullun paperit.

Kaikki kokemukseni ovat tehneet minusta ankaran pasifistin. En voi käsittää, kuinka ikävystyneiksi ja ahdistuneiksi olemme tulleetkaan, että luemme dekkareita väkivallasta ja murhista. Siellä, missä on todellista väkivaltaa, luetaan kaunokirjallisuutta.

Rax Rinnekangas on kirjailija, valokuvaaja ja elokuvan tekijä. Rax hänestä tuli baskimaassa, kun ystävät eivät osanneet lausua Reijo Rinnekangas.

Vanhat VAROITUKSET

Lännessa on ihmetelty, jopa ylistetty japanilaisten kykyä pysyä tyynenä kriisin keskellä. Luonnonkatastrofit ja ihmisen aiheuttamat tuhot ovat osa Japanin historiaa. Maanjäristykset, tsunamit ja sodat ovat pyyhkineet kaupunkeja ja kyliä tieltään kautta vuosisatojen. Kriisinkin keskellä japanilaiset pystyvät säilyttämään tyyneytensä ja toimimaan johdonmukaisesti ryhmässä, kirjoittaa **Jari Gustafsson.**

Suhde luonnononnettomuuksiin on Japanissa jokseenkin arkinen. Uskonnolla on roolinsa suhteen muodostumisessa. Japanin toinen valtauskonto, shintolaisuus, korostaa luonnon ja ihmisen saumatonta liittoa, johon kuolema ja elämä kuuluvat yhtä aikaa. Buddhalaisuus puolestaan opettaa luottamaan loputtomaan syntymisen ja jälleensyntymisen kiertokulkuun.

Japani on luottanut vakaasti teknologiaan ja insinööritaitoon. Niitä voi luonnehtia maan kolmanneksi uskonnoksi. Ennen maaliskuun katastrofia japanilaiset uskoivat vahvasti, että insinööritieteen avulla on mahdollista hallita luontoa. Nyt jopa jotkut tapaamani japanilaiset poliitikot sanovat maanjäristyksen opettaneen, että Japani on ajautunut liian kauas sopusointuisesta elämästä luonnon kanssa. Japanin sijainti mannerlaattojen reuna-alueella tarkoittaa, että maanjäristyksiä on väistämättä luvassa myös tulevaisuudessa.

Japanin itärannikkoa kiertää satojen kivipaasien rivi. Lähes jokaisen pienen kalastajakylän bambumetsän peittämiltä rinteiltä löytyy vanha varoitustaulu. Jotkut kivitauluista ovat satoja vuosia vanhoja, useimmat noin sadan vuoden takaa, jolloin kaksi tuhoisaa tsunamia pyyhkäisi edellisen kerran Japanin itärannan kylät mukaansa. Kivipaasiin on hakattu yksiselitteinen varoitus: älä rakenna taloasi tämän rajan alapuolelle.

Viime vuosikymmeninä näistä vanhoista varoituksista ei ole enää piitattu. Kodit, työpaikat, koulut ja palvelut ovat levittäytyneet pitkin rannikkoa. Ydinvoimalatkin sijaitsevat rannikolla. Japanin itärannikolle on vuosien mittaan raken-

Surutyö jatkuu.

AP PHOTO LEE JIN-MAN FUKUSHIMA 5 WARREN ANTIOLA

ITUKSET unohtuivat

WARREN ANTIOLA

Maanjäristyksen uhreille pystytetään muistomerkkejä.

nettu neljä suurta voimalaitosta, yhteensä 14 ydinreaktoria. Maaliskuun maanjäristystä seurannut tsunami ei yhdessäkään kylässä ylettynyt vanhojen kivipaasien yli. Valitettavasti esisien varoitusten sijaan japanilaiset ovat uskoneet teknologiaan ja kehitykseen.

Japanilaiset ovat insinöörikansaa

Japanin maanjäristyksen ja sitä seuranneen tsunamin aiheuttamat tuhot ovat valtavat. Menehtyneitä tai kadonneita on kaikkiaan yli 20 000, kotinsa menettäneitä lähes 100 000 ja viranomaisten osoittamassa hätämajoituksessa vielä kesän jälkeenkin kymmeniä tuhansia ihmisiä.

Maanjäristys on suurin Japania kohdannut kriisi toisen maailmansodan jälkeen.

Vaikka Japani kesti 9,0 magnitudin maanjäristyksen, tsunamin vesimassat tuhosivat lähestulkoon kaiken tielleen osuneen. Japanilaisen insinööritaidon saavutus oli se, että ydinlaitokset pysyivät maan historian suurimmassa maanjäristyksessä pystyssä, mutta tsunamia nekään eivät kestäneet.

Ydinvoimaloissa oli varauduttu tsunamiin, mutta hyökyaallon korkeus ja etenemisvauhti oli paljon suurempi, kuin mitä pidettiin mahdollisena. Aallonkorkeus avomerellä oli keskimäärin kahdeksan metriä, mutta lahdenpohjukoissa jopa neljäkymmentä metriä. Nyttemmin on käynyt ilmeiseksi, että ydinlaitosten turvallisuudessa oli selvä aukko ja systeemivirhe. IAEA ja useat muut tahot olivat jo aiemmin varoittaneet sähköyhtiötä ja viranomaisia ydinlaitosten jäähdytysjärjestelmien heikkouksista.

Kaksi vuotta sitten valmistunut Kamaishi Bayn aallonmurtaja Iwatessa pääsi *Guinnessin ennätyskirjaan* maailman syvimpänä aallonmurtajana. Tsunamin iskiessä seitsemän miljoonan kuutiometrin betonimuuri, 63 metriä syvä ja 20 metriä paksu aallonmurtaja murskautui palasiksi. Tällaisen tuhon ennakointiin ei riittänyt edes japanilaisen insinöörin mielikuvitus.

Tuhoalueen jälleenrakentamisesta on tehty kunnianhimoisia suunnitelmia. Vanhojen kivipaasien turvallisuusohjeista aiotaan nyt pitää kiinni. Yhdyskuntarakentamisessa korostetaan ympäristöystävällisyyttä. Useat kunnat ovat valmiita sijoittamaan asuinalueet uusille, korkeammille paikoille. Aika on kuitenkin suunnitelmia vastaan.

Hyvä yhdyskuntasuunnittelu on hidasta, mutta ihmiset haluavat nopeasti palata asuinsijoilleen. Kiire on melkoinen, ja poliittinen paine kasvaa. Hallitusta syytetään hidastelusta ja osin aiheellisesti. Valinta on vaikea: joko tehdään nopeasti samaa kuin ennenkin tai hitaammin mutta parempaa.

Energiapolitiikka uusiksi

Ydinonnettomuuden vahinkojen korjaaminen kestää vuosia. Sähköyhtiö Tepcon mukaan menee ainakin ensi kevääseen, ennen kuin tilanne Fukushiman laitoksilla saadaan kokonaan hallintaan. Viljelyalueet ovat pilalla vuosikymmeniä, mikä on valtava vahinko perinteisesti maatalousvaltaisella alueella.

Hallitus on huolestunut myös muiden ydinvoimaloiden turvallisuudesta. Japanin ydinlaitokset sijaitsevat rannikolla, ja sähkönsyötön varajärjestelmät ovat samaa tasoa Fukushiman kanssa. Kaikki laitokset on määrätty turvallisuustesteihin, eikä laitosten uudelleen käynnistäminen ole poliittisesti helppoa. Kaikkiaan 54 reaktorista vain 17 oli elokuussa käynnissä.

Japanilaisten asenteet ydinvoimaa kohtaan ovat muuttuneet kielteisemmiksi. Galluppien mukaan noin 70 % kansalaisista haluaisi luopua ydinvoimasta. Toistaiseksi mielenosoitukset ovat kuitenkin olleet harvassa ja japanilaisittain vähälukuisia. Toisaalta Japanin elinkeinoelämä ja osa mediasta on aktiivisesti kampanjoinut nykyisen ydinvoimaa suosivan politiikan jatkamisen puolesta. Muutoksia lienee joka tapauksessa tulossa.

Silti Japani ei luovu ydinvoimasta. Se on siitä niin voimakkaasti riippuvainen. Ydinvoimaloiden sulkemisista seurannutta sähkövajetta on paikattu lisäämällä tuontia, erityisesti Lähi-idästä tuotavaa nesteytettyä maakaasua. Aikaa myöten oman energiatuotannon korvaaminen tuonnilla on kuitenkin kestämätöntä. Japanilaisyritykset ovat lisäksi maailman suurimpia ydinlaitosten rakentajia ja viejiä.

Varmaa on se, että uusiutuva energia on Japanin energiapolitiikassa jatkossa voimakkaammin esillä. Vaikka Japani ei itse ole ainakaan tähän mennessä suosinut vaihtoehtoisten energiamuotojen käyttämistä, japanilaisyritykset ovat myyneet valmista teknologiaa muualle.

Japanin tutkimus- ja kehitysmenot ovat henkeä kohden suurimmat maailmassa. Jos tästä rahoituksesta suunnataan suurempia osia uusien energiamuotojen kehittämiseen, se vahvistaa koko tutkimusalaa ja saattaa nostaa Japanin tämän kehityksen kärkeen.

Kulunut kesä on opettanut japanilaisille energiansäästöä. Yrityksiltä on edellytetty 15 prosentin energiansäästöä sakon uhalla, kaupat ovat pitäneet valot himmeinä, ja ravintolat ovat säätäneet ilmastoinnin astetta lämpimämmäksi. Toimistot ovat muuttaneet aukioloaikojaan, tehtaat toimivat lauantaista keskiviikkoon ja osassa on siirrytty etätyöhän sähkön säästämiseksi.

Japanilaisten asenteet energiankäyttöön ovat pysyvästi muuttuneet. Paluuta aikaan ennen maanjäristystä ei ole.

Jari Gustafsson on Suomen Japanin suurlähettiläs.

Maaliskuun 11. päivänä oli Japanissa maanjäristys, ja sen seurauksena syntyi tsunami, joka vaurioitti vakavasti Fukushiman ydinvoimalaa. Seuraavana päivänä Saksa koki energiapoliittisen järistyksen.

Saksan ENERGIAIHME

BJOERN SCHWARZ

Saksassa ydinvoima on nyt auringonlaskun teknologiaa.

Tapahtumat Japanissa järkyttivät ihmisiä ympäri maailmaa. Myös Saksan liittokansleri ja CDU-puoluejohtaja **Angela Merkel** oli syvästi järkyttynyt.

Vielä edellisenä päivänä hän oli ollut ydinvoiman vankkumaton kannattaja, mutta mielipide kääntyi yhdessä yössä. Vuosikausia hän oli saarnannut siitä, kuinka epätodennäköisiä vakavat ydinvoimaonnettomuudet ovat ja pitänyt saksalaisten ydinvoimapelkoa irrationaalisena. Nyt Merkelin, koulutukseltaan muuten kvanttifyysikko, oli myönnettävä, että hän oli ollut väärässä; se mitä hän oli pitänyt epätodennäköisenä, oli sittenkin tapahtunut. Hän tajusi vihdoinkin faktat, myös poliittiset.

Merkel on pragmaattinen poliitikko, joka kyllä osaa haistaa, minkälaiset tuulet milloinkin yhteiskunnassa puhaltavat. Puolustaessaan mielipiteensä muuttamista hän totesi, että CDU:n kaltaisen kansanpuolueen on kyettävä tarkastelemaan näkökantojaan ja olla sulkematta silmiään realiteeteilta.

Ja onhan näitä täyskäännöksiä nähty ennenkin Saksan ydinvoimapolitiikassa; Tšernobylin ydinonnettomuuden jälkeen vuonna 1986 SPD päätti luopua ydinvoimasta oltuaan vuosikymmeniä sen kannattaja.

Merkel ilmoitti sen kummemmin minkään tahon kanssa neuvottelematta, että ydinvoiman aikakausi Saksassa on ohi. Ydinvoimasta tultaisiin luopumaan asteittain.

Hänen oma puolueensa eli konservatiivinen ja ydinvoimamyönteinen CDU ja hallituskumppani, liberaalipuolue FDP, joka myös on aina puoltanut ydinvoimaa, olivat ymmällään.

Puhumattakaan suurteollisuuden ja varsinkin energiateollisuuden edustajista, jotka olivat tietysti riemuinneet musta-keltaisen eli CDU–FDP -hallituksen vuonna 2010 tekemästä päätöksestä jatkaa ydinvoimaloiden toiminta-aikaa ainakin vuoteen 2035. Heidän mielestään maailmankirjat olivat nyt täysin sekaisin.

Ja närkästyneitä olivat Saksan suunnanmuutoksesta EU-kumppanitkin, ennen kaikkea Ranska, jolla on eniten ydinvoimaloita Euroopassa, peräti 58 kappaletta, ja joka tuottaa jopa 75 prosenttia sähköstään ydinvoimalla. Se on maailman toiseksi suurin ydinvoiman tuottajamaa.

Mutta suurin osa saksalaisista iloitsi ja piti päätöstä oikeana. Fukushiman onnettomuuden jälkeen tehdyn tv-kanava ARD:n tilaaman mielipidemittauksen mukaan 71 prosenttia saksalaisista ilmoitti olevansa ydinvoimaa vastaan. Jopa 80 prosenttia oli valmis hyväksymään vanhimpien ydinvoimaloiden sulkemisen välittömästi.

Kaduillekin mentiin ahkerasti: 28. toukokuuta yhteensä 160 000 ihmistä osallistui mielenosoituksiin, joita järjestettiin 21 kaupungissa, ja joissa vaadittiin ydinvoimasta luopumista kerta kaikkiaan ja ainiaaksi.

Tyytyväisiä olivat tietysti myös Saksan vihreät eli Die Grünen, olihan ydinvoiman vastustaminen ollut yksi heidän pääteemoistaan puolueen perustamisesta asti.

Tyytyväisyyteen sekoittui kuitenkin aimo annos hämmentyneisyyttä ja kritiikkiä: periaatteessa kyllä, mutta ei näin!

Ja olihan suorastaan paradoksaalista, että nimenomaan musta-keltainen hallitus, tuo ydinvoimamyönteinen porukka, aikoo toteuttaa vihreiden pitkään ajaman päätöksen luopua ydinvoimasta – ja jopa nopeammassa aikataulussa, kuin mitä he hallituksessa olleessaan olivat vaatineet.

Puolesta vai vastaan?

Merkelin suunnanmuutos tuli vihreillekin sen kuuluisan puun takaa. Vuonna 2001 oli punavihreä eli sosiaalidemokraattien ja vihreiden liittohallitus päättänyt, että Saksan ydinvoimalat ajetaan alas vuosiin 2021–2023 mennessä. Tuon päätöksen CDU–FDP -hallitus kumosi viime syksynä.

Nyt sama hallitus ilmoitti, että kahdeksan Saksan kaikkiaan 17 ydinvoimalasta suljetaan heti ja muut yhdeksän vuosina 2015–2022. Tämä tavoite on siis kunnianhimoisempi kuin puna-vihreän hallituksen aikataulu.

Samalla alkoi vihreiden keskuudessa kiista siitä, tulisiko hallituksen ehdottama aikataulu hyväksyä. Vihreät olivat ylipäätään näreissään siitä, että heidän kanssaan ei ollut lainkaan neuvoteltu ydinvoimalain muutoksista.

Vihreät pitivät kesäkuun lopulla ylimääräisen puoluekokouksen, jossa keskusteltiin pitkään ja kiivaasti siitä, minkä kannan puolue ottaa uuteen ydinvoimapäätökseen. Kiistaa syntyi muun muassa aikataulusta; osa puolue-edustajista vaati nopeampaa aikataulua ydinvoimaloiden sulkemisille.

Vuosilukukiistoja olennaisempaa oli kuitenkin ydinvoimalakiuudistuksen sisällöllinen kritiikki: osaa lakiehdotuksesta pidettiin yksinkertaisesti ”älyttömänä”. Siinä ei muun muassa huomioitu tarpeeksi ydinvoimajätteen välivarastointia ja loppusijoitusta eikä ydinvoimaloiden turvallisuusriskejä, kuten tulvien ja voimaloihin törmäävien lentokoneiden aiheuttamia vaaratilanteita.

Lisäksi suunnitelmat ydinvoimaa korvaavien uusiutuvien energiamuotojen kehittämiseksi olivat puolueen mielestä puutteelliset. Vihreät eivät voineet hyväksyä ympäristöä saastuttavan hiilivoiman käytön lisäämistä. Varsinkin vihreiden nuoret olivat hallituksen lakiesitystä vastaan. Puoluekokouksen enemmistö oli lopulta kuitenkin valmis hyväksymään CDU–FDP:n ajaman lakimuutoksen ilman reunaehtoja.

Myös SPD:ssä oltiin musta-keltahallituksen päätöksestä ymmällään – entiset energiapoliittiset rintamalinjat olivat nyt täysin päälaellaan. Myöskään SPD ei halunnut hyväksyä ydinvoimalalakiehdotusta sellaisenaan vaan esitti samansuuntaista kritiikkiä kuin vihreät. Vastustusta herätti myös se, että hallitus halusi pitää jotkut heti suljettavaksi määrätyt ydinvoimalat eräänlaisessa stand by -tilassa tilapäisen energiapulan varalta. Puolueen konservatiivinen siipi taas vastusti ydinvoimasta luopumisen nopeaa aikataulua, koska se vaarantaisi suurteollisuuden toimintakykyä ja siten työpaikkoja. Myös SPD äänesti kuitenkin 30.6. liittopäivillä eli Saksan parlamentissa CDU–FDP:n lakiesityksen puolesta.

Vain Die Linke eli vasemmistopuolue äänesti lakiesitystä vastaan; se vaati ydinvoimaloiden sulkemista jo aikaisemmin sekä ydinvoimapäätöksen kirjaamista perustuslakiin, mitä myös vihreät olivat turhaan vaatineet.

Kaikki alkoi jo 50-luvulla

Voidakseen ymmärtää, miten päätös luopua ydinvoimasta on Saksan kaltaisessa oikeistohallituksen johtamassa teollisuusvaltiossa mahdollista, miksi ydinvoimaa vastustetaan siellä niin laajasti ja aktiivisesti, ja miksi vihreillä on nykyään niin suuri kannatus, on perehdyttävä hieman historiaan.

Ydinvoimavastaisuudella on Saksassa pitkät ja vahvat jo 1950-luvulta juontavat perinteet. Tosin tuolloin vastustuksen kohteena entisessä Länsi-Saksassa olivat nimenomaan ydinaseet, sillä ydinvoimaloita ei maassa silloin vielä ollut.

Toisen maailmansodan jälkeen syntyi sodanvastainen Ohne mich (Ilman minua) -liike. Vuonna 1958 seurasi Kampf dem Atomtod (Taistelu atomikuolemaa vastaan) -liike, joka vastusti asevarustelua ja vaati, että Euroopasta tehdään ydinasevapaa alue. Sen taustavoimia olivat muun muassa SPD, ammattiliitot ja kirkko.

Elettiin kylmän sodan aikaa, ja Länsi-Saksaankin haluttiin Naton ja ennen kaikkea USA:n painostuksesta sijoittaa taktisia ydinaseita. Jopa 83 prosenttia Länsi-Saksan kansalaisista oli tätä vastaan, mutta siitä huolimatta liittovaltiopäivät päätti 25.3.1958 varustaa puolustusvoimansa ydinaseiden laukaisualustoilla. Lisäksi CDU alkoi mustamaalata ydinaseita vastustavaa liikettä väittämällä sitä kommunistien johtamaksi.

Pikku hiljaa SPD vetäytyi liikkeestä ja kallistui CDU:n kannalle ydinasepäätöksessä. *Kampf dem Atomtod* hajosi, mutta myöhemmin syntyi samoja päämääriä ajava *Ostermarsch (Pääsiäismarssi)* -liike, joka voimistui ja kasvoi vuosi vuodelta. Nuoriso politisoitui yhä enemmän, mutta usko puoleisiin oli mennyt.

Näistä lähtökohdista kehittyi APO eli Ausserparlamentarische Opposition (ulkoparlamentaarinen oppositio). APO:n agenda oli kuitenkin laajempi ja radikaalimpi kuin ydinaseita vastustavien liikkeiden. Se koostui lähinnä opiskelijoista ja koululaisista, ja monet intellektuellit tukivat sitä.

Merkel ilmoitti sen kummemmin minkään tahon kanssa neuvottelematta, että ydinvoiman aikakausi Saksassa on ohi.”

Myös Italialta ei ydinvoimalle

Italiassa tehtiin vuonna 1987 päätös luopua ydinvoimasta, ja viimeiset ydinvoimalat suljettiin vuonna 1990. **Silvio Berlusconi** halusi palauttaa Italian ydinvoimavaltioksi ja antaa luvat neljälle uudelle ydinvoimalalle.

Maassa saatiin kuitenkin kerättyä 500 000 allekirjoitusta kansanäänestysvaatimukseen. Italian lain mukaan äänestys oli järjestettävä, vaikka Berlusconi yrittikin siirtää sitä myöhemmäksi.

Kesäkuussa järjestettyyn kansanäänestykseen osallistui 57 prosenttia äänioikeutetuista (vaadittava minimi on 50 prosenttia). Äänestäneistä 94 prosenttia vastusti ydinvoimaloiden rakentamista. Äänestys oli muuten muotoiltu hieman kimurantisti; jos vastusti ydinvoimaa, piti äänestää "SI", ja jos kannatti sitä "NO". YD

APO:n kantavia voimia oli SDS eli Sozialistischer Deutscher Studentenbund (Saksan sosialistinen opiskelijaliitto). Se oli alkujaan sosiaalidemokraattisen puolueen nuorisojärjestö, mutta se erotettiin myöhemmin puolueesta; SDS oli siirtynyt puoluejohdon mielestä liikaa vasemmalle.

APO hajosi 60-luvun lopulla sisäisiin riitoihin ja jakaantui vasemmistolaisiin klikkeihin, joista osa edelleen vannoi sosiaalidemokratian nimeen, osa taas oli pieniä kommunistisia, niin sanottuja K-ryhmiä (K-Gruppen).

Ympäristöasiat ja ydinvoima nousevat esiin

Länsi-Saksassa syntyi 1970-luvulla lukuisia yhteiskunnallisia liikkeitä, jotka olivat jatkumoa 60-luvun lopun ulkoparlamentaariselle opiskelijaliikkeelle.

Ryhmien skaala oli todella laaja. Teemoja olivat muun muassa kolmas maailma, ihmisoikeudet, naisten oikeudet ja tasa-arvo, seksuaalivähemmistöjen oikeudet, sodanvastaisuus, ympäristön suojelu ja ydinvoiman vastustaminen, josta tuli monia hajanaisia ryhmittymiä yhdistävä elementti.

Ryhmittyvät olivat enemmän tai vähemmän vasemmalla; oli jo aiemmin mainittuja K-ryhmiä ja toisaalta epädogmaattisia vasemmistolaisia, jotka kritisoivat Neuvostoliittoa sekä sen mukana tietysti DDR:ää ja sen toteuttamaa sosialismia. Oli myös entisiä, puolueeseensa – etenkin sen puolustus- ja ydinasepolitiikkaan – pettyneitä sosiaalidemokraatteja.

Ydinvoimavastaisuuden nousu hajanaisia liikkeitä yhdistäväksi linkiksi johtui pitkälti siitä, että Länsi-Saksassa ei ollut varteenotettavaa puoluetta, joka olisi vastustanut ydinvoimaa, edes SPD:ssä sen vastustajia ei juurikaan ollut.

Monenlaista vihreyttä

Ulkoparlamentaarisen toimintatavan rinnalle haluttiin parlamentaarista toimintaa: päätettiin muodostaa vaaliliittoja ja osallistua vaaleihin, päämääränä ennen kaikkea edistää ympäristönsuojelua ja vahvistaa ydinvoiman vastaista liikettä.

Vaaliliitoja muodostettiin porvarillisten, osittain erittäin konservatiivisten ja kristillisten ympäristöjärjestöjen kanssa, joista vanhin oli perustettu jo vuonna 1895. Jotkut niistä olivat jo 60-luvun lopulta lähtien olleet aktiivisia kansalaisaloitteiden junailussa, esimerkiksi Wyhlissä vastustettiin sinne aiottua ydinvoimalaa. Oli kuitenkin selvää, että järjestöjen kirjosta seurasi yhteentörmäyksiä – niin oikealla kuin vasemmallakin laidalla.

Tammikuussa 1980 perustettiin koko liittovaltion kattava vihreiden puolue Die Grünen. Alku oli riitaisa, napit vastakkain olivat vasemmistolaisvaihtoehtoiset ja porvarillisekologiset. Vasemmistolaiset saivat kantansa läpi puolueohjelmaa laadittaessa, ja konservatiivinen ryhmittymä vetäytyi pian puolueesta.

Kiistat puolueessa jatkuivat vuosikausia; jotkut olivat pragmaattisia realisteja (Realos), toiset taas radikaaleja ekososialisteja (Fundis).

Vuonna 1993 entisen DDR:n vihreät eli Bündnis 90 ja BRD:n Die Grünen yhdistyivät yhdeksi puolueeksi. Moni vihreiden vasemmistolaisesta siivestä oli tuossa vaiheessa eronnut puolueesta. Sisäisen erimielisyyden syinä olivat tällä kertaa suhtautuminen Saksojen yhdistymiseen.

Linjariidat ovat sittemmin tasoittuneet, ja voi sanoa, että alkuaikojen radikaalisuuteen ja vasemmistolaisuuteen verrattuna Bündnis 90/Die Grünen on nykyään melko keskiluokkainen puolue. Vihreät ovatkin hyvin suosittuja paitsi nuorten myös korkeasti koulutettujen iäkkäämpien saksalaisten piirissä. Heistä moni oli aikoinaan 60–70-luvuilla poliittisesti aktiivinen.

Vihreissä on monille vielä entisaikojen "punaleimaa", joka tuntuu sympaattiselta. Toisaalta vasemmistolaisuuden ja radikaalimpien särmien hävittyä puolueesta se on helpommin lähestyttävä niille, jotka eivät olleet mukana vallankumouksellisissa tai muissa ruohonjuuritason liikkeissä. Onkin sanottu, että Bündnis 90/Die Grünen on eräänlainen saksalaisen keskiluokan moraalinen omatunto, jolle ydinvoiman vastustaminen on itsestäänselvyys.

Yllätyksiä tulevaisuudessakin?

Saksan ydinvoimapolitiikassa on siis nähty monenlaisia käänteitä, eikä nyt kesäkuussa Saksan valtiopäivien hyväksymä lakiehdotus ydinvoimaloiden sulkemisesta välttämättä ole sittenkään se tarinan viimeinen luku.

Hallituksia tulee ja menee, ja edellisten hallitusten päätöksiä voidaan aina kumota. Ja vaikka kaikki puolueet nyt puoltavat ydinvoimaloiden sulkemista, voi niiden mielipide muuttua, ainakin CDU:n ja FDP:n.

Vielä toiminnassa olevien ydinvoimaloiden sulkeminen voi myös kaatua yksinkertaisesti siihen, että vaihtoehtoisia energiamuotoja ei saada tarpeeksi nopeasti ja laajalti kehitettyä. Tällä hetkellä suunnitelmat tuntuvat olevan vielä aikalailla keskeneräisiä.

Mikäli uusia tekniikoita ja jakelukanavia ei pystytä tarpeeksi nopeasti kehittämään, on Saksassa eittämättä ongelmia tiedossa, kun kaikki ydinvoimalat on suljettu. Toivoa sopii, että saksalaiset tulevat tässäkin kohtaa osoittamaan kuuluisan tehokkuutensa. Näin he antaisivat esimerkin siitä, miten teollisuusvaltio voi pärjätä myös ilman ydinvoimaa. YD

Aila Pervonsuo

> Hallituksia tulee ja menee, ja edellisten hallitusten päätöksiä voidaan aina kumota.

Ydinvoimalat maailmassa

YDINVOIMAN OSUUS SÄHKÖNTUOTANNOSTA	%	TWh/vuosi
Koko maailma (2008)	13,5	
EU	28	898,80
Saksa	21,7	130,00
Suomi	25	21,90

SASA TKALCAN

Espanjalainen muusikko **Jordi Savall** on kuin arkeologi. Hän etsii kadonneita musiikillisia aarteita, tutkii vanhoja papereita ja yrittää löytää vanhan musiikin irronneita nuotteja. Vanhassa musiikissa yhdistyvät niin itämainen kuin länsimainenkin traditio. Hänellä on missio: menneisyyden ymmärtäminen on avain nykyisyyden ongelmien ratkaisuun. Ytimen päätoimittaja **Arja Alho** keskusteli Savallin kanssa ja haltioitui Helsingin Juhlaviikkojen *Istanbul* -konsertissa syyskuisena lauantai-iltana.

MUSIIKKI on totta

YDIN: Uskonto on kaikkina aikoina vaikuttanut syvästi musiikkiin. Kristinusko, juutalaisuus ja islam kutoutuvat yhteen erityisesti Lähi-idän musiikissa. Espanjan historiassa on myös eri uskontojen vaikutteita, ja ne ovat rikastuttaneet kulttuurianne. Onko tällä kulttuuriperinnöllä ollut vaikutusta musiikilliseen intohimoonne hakea itämaisen ja länsimaisen musiikin yhteisiä juuria?

SAVALL: Ilman muuta. Se, että olen espanjalainen ja erityisesti katalaani, vaikuttaa syvällisesti musiikilliseen työhöni ja ylipäätään taiteeseeni.

Musiikki on paras tapa tutustua menneeseen aikaan ja tulla tietoiseksi siitä. Samalla tulee kirjoittaneeksi itse historiaa. Kun kuuntelee entisajan lauluja ristiretkistä tai antautuu arabialaisen tai andalusialaisen musiikin ja tanssin vietäväksi, tulee tietoiseksi ihmisten välisistä suhteista ja historiastamme.

Ensimmäinen askel kaikessa inhimillisessä toiminnassa on tuntea menneisyys. Ellei sitä tunne, toistaa koko ajan samoja virheitä. Virheitten toistamisella ei edistetä harmonian ja keskinäisen kunnioituksen syntymistä ihmisten välillä.

Espanjassa on paljon muslimeja. Ihmisiä tulee paljon Pohjois-Afrikasta. Tilanne on meille kaikille vaikea, sillä työtä on niukasti tarjolla. Samalla pitää muistaa mennyt. Se, että olemme riistäneet ihmisiä orjuuttamalla. Meiltäkin vietiin orjiksi Amerikkaan ihmisiä, jotka olivat asuneet satoja vuosia Espanjassa.

Projektissani vuonna 2015 haluan tehdä näkyväksi orjakaupan ja sen reitit. Monet eivät tunne tätä historiaa tai ovat unohtaneet sen. Kahden sadan vuoden aikana vuosina 1650–1850 Atlantilla kuoli 2,5 miljoonaa ihmistä. Yli 15 miljoonaa ihmistä vietiin Afrikasta orjiksi. Heitä tuhottiin systemaattisesti.

Musiikki voi selittää tämän vaikean suhteen, sillä musiikki puhuttelee sydämiä.

YDIN: Mitä ajattelette musiikin eroista? Arabialaisessa musiikissa sävelasteikko on erilainen samoin kuin sointiväri. Rytmikin on hyvin monimuotoinen ja kuulostaa oikeastaan epäsymmetriseltä.

SAVALL: Musiikin kieli itämaisessa aina renessanssin alkuun on hyvin samanlaista meidän vanhan musiikkimme kanssa. Barokki toi sitten muutoksia, jotka olivat hyödyllisiä juuri pianon kannalta. Itämaisessa musiikissa on kyse melodiikasta että rytmiikasta. Melodiikka on lähtökohdiltaan yksiäänistä. Harmonialla ei ole samaa merkitystä kuin länsimaisessa musiikissa eikä kontrapunktia tunneta. Rytmiikassa rakenteet ovat monimutkaisia ja venyviä.

Nyt kielemme ovat erilaiset. Hyvin usein itämaiset muusikot puhuvat keskiaikaista musiikillista kieltä paremmin kuin me. Kun olemme tehneet vanhan musiikin projekteja ja olen kutsunut muusikkoja Marokosta tai Turkista, he ymmärtävät paljon paremmin, mitä tehdä tämän musiikin kanssa. Meidän nykymuusikkomme

Ensimmäinen askel kaikessa inhimillisessä toiminnassa on tuntea menneisyys. Ellei sitä tunne, toistaa koko ajan samoja virheitä.

”

ovat kiinni länsimaisen musiikin säännöissä. Heidän pitää unohtaa oppimansa säännöt harmoniasta, kontrapunktista ja muusta.

Tutkiminen tuo ymmärrystä, ymmärrys vapauttaa improvisaatioon

YDIN: Teette paljon tutkimustyötä, kun aloitatte uuden projektin. Kokoatte eri muusikkoja tiimiin. Rakennatte sekä taiteellista että inhimillistä luottamusta harjoittelemalla paljon niin konsertteja kuin levytyksiä varten, jotta pääsette musiikkiin sisään. Olette sanonut, että kun musiikkia ymmärtää, voi myös improvisoida. Voisiko tästä metodista olla jotain opittavaa, kun politiikassa yritetään rakentaa rauhaa ja keskinäistä kunnioitusta konfliktien maailmassa?

SAVALL: Taiteellinen ja inhimillinen luottamus on ehdottoman tärkeää muusikkojen kesken, jotta voimme koskettaa yleisömme sielua musiikillamme. Pääasiallinen ero politiikkaan nähden on siinä, ettei musiikissa voi valehdella. Valhe on valitettavasti useimmiten politiikan peruste. Muusikoitteni on avauduttava lihaksia ja sielua myöten, on oltava sympatiaa ja keskinäistä kunnioitusta. On oltava kykyä kuunnella, ja päätökset on tehtävä yhdessä.

Politiikassa on kyse ihmisistä, joilla on valtaa suhteessa muihin ihmisiin. Maailmojemme erilaisuus on itse asiassa kauhistuttava. Olemme nähneet politiikassa aivan hirvittävän evoluution: köyhät ihmiset ovat entistä köyhempiä, rikkaat entistä rikkaampia. Olemme nähneet myös EU:n päätöksenteon ajautuvan umpikujaan Brysselissä. Kehittyneiden ja kehitysmaiden väliset erot kasvavat joka päivä. Elämme maailmassa, jossa kaikki päätetään itsekkäin perustein. Emme pysty itse enää hallitsemaan elämämme keskeisiä tekijöitä.

Musiikki ei voi olla ratkaisemassa kaikkia ongelmia. Mutta se voi tuoda välttämätöntä rauhaa: tilaa ajatella elämän keskeisiä kysymyksiä ja uskallusta olla rehellinen. Tarvitsemme sellaisia ihmisiä yksinkertaisesti lisää, jotka kykenevät ajattelemaan myös toisia.

YDIN: Jokainen sukupolvi kantaa myös edellisten taakkaa. Lähi-idässä on jo sukupolvia, jotka eivät ole koskaan kokeneet juutalaisten ja arabien rauhanomaista yhteiseloa, ja joiden isovanhemmatkin ovat eläneet ikänsä pakolaisleireillä. Espanjassa on sisällissodan ja Francon diktatuuriajan traumat ja taakat. Miten voi pystyä olemaan epäitsekäs näitten taakkojen alla?

SAVALL: Tietenkin itse kukin meistä kantaa myös menneitten sukupolvien taakkaa, minäkin. On ihmisiä, jotka kieltävät muistot. Meilläkin on Espanjassa sadoittain tuntemattomia paikkoja, joissa ihmisiä on teloitettu. Meidän pitää tehdä näkyväksi kaikki teot. Vaikka usein sanotaan, ettei ole hyvä avata vanhoja haavoja, minusta toipumisen kannalta niin pitää tehdä – ja sitten yrittää löytää rauhaa ja tasapainoa. Pitää tietää, mitä tapahtui isillemme ja äideillemme.

Kun oikein ajattelemme ihmiskuntamme historiaa, on sotaa sodan jälkeen ja paljon dramatiikkaa. Emme koskaan ole eläneet kunnollista pitkäaikaisen rauhan aikaa. Pahinta on, että aina viattomat joutuvat maksamaan laskun.

Mutta silti on paljon myönteisiä merkkejä. Ihmiset ovat alkaneet sanoa, erityisesti nuoret, että nyt riittää. Emme voi hyväksyä sitä, mitä Espanjassa, Pohjois-Afrikassa tai Israelissa tapahtuu. Meidän on rakennettava tulevaisuutta, jossa ihmiset ottavat itse vastuuta. Emme voi odottaa, että kaikki ongelmamme yritetään ratkaista politiikan keinoin. On yritettävä ratkaista niitä itse taloissamme, kouluissamme, kylissämme ja kaupungeissamme.

Musiikki ei voi valehdella, siksi se rakentaa siltoja

YDIN: Musiikki voi parantaa ja voimaannuttaa?

SAVALL: Nimenomaan. Se on oikeastaan meidän viimeinen mahdollisuutemme. Musiikki rakentaa siltoja, politiikka usein tuhoaa niitä. Luottamus on tärkeä siltojen rakentamisessa. Musiikissa emme voi valehdella. Voimme olla

MUSTAFA YALCIN

Pääasiallinen ero politiikkaan nähden on siinä, ettei musiikissa voi valehdella. Valhe on valitettavasti useimmiten politiikan peruste.

vain yhdessä. Voimme lähestyä toinen toisiamme ja kohdata erilaisuutemme – ja meille avautuu dialogin mahdollisuus. Dialogi on aina rauhan ensimmäinen askel.

YDIN: Millaisia ajatuksia teissä herättää vaatimus Euroopan rajojen sulkemisesta? Me Suomessa elämme idän ja lännen rajapinnassa. Tietynlainen melankolinen slaavilaisuus näkyy myös meidän musiikissamme ja ehkäpä jopa kansanluonteessa. Se ei ole ollut pois identiteetistämme tai kulttuuristamme, ehkä mieluummin päinvastoin.

SAVALL: Rajojen avaaminen on itse asiassa selviämistä. Identiteetti liittyy aina kokemusmaailmaan ja sen rikkauteen. Tietämättömyys johtaa suvaitsemattomuuteen. Tietämättömyys johtaa empatian puutteeseen. Vieraan tutkiminen ja ymmärtäminen tekee meistä vapaita ja kykeneviä löytämään avaimia ongelmien ratkaisuun. Jokainen ihminen, jokainen kulttuuri – olkoot pieni tai suuri – on ainutkertainen, ja sitä on kunnioitettava.

Mutta eiväthän poliitikot usein edes päätä asioista! Talouselämä sanelee. Silti suuret yritykset saati oikein rikkaat ihmiset eivät edes maksa mistään yhteisestä, köyhät kylläkin. Ne vain spekuloivat ja tahkoavat lisää rahaa. Minusta on pöyristyttävää, että parhaiten menestyvät yritykset tekevät luksustuotteita.

Aikaisemmin työläiset tekivät yhdessä töitä. Nyt Espanjassa olevan tehtaan voi omistaa saksalainen yritys. Se päättää, ettei voittoa tule tarpeeksi ja siirtää tuotannon Romaniaan. Työläisten liittoutumisen mahdollisuuksia ei ole. Työstä on tullut epäinhimillistä. Pahinta on, ettei meillä ole samoja sääntöjä. Tuemme Euroopassa maanviljelijöitämme ja viemme tuotteitamme Afrikkaan. Siellä afrikkalainen viljelijä ei tule toimeen työllään – ja ihmiset nääntyvät nälkään. Vapaa kauppa on täynnä paradokseja, joihin pitäisi rohkeasti puuttua.

YDIN: Teillä on oma levy-yhtiö Alia Vox, joka on tuottanut jo yli 170 levyä ja saanut useita palkintoja. Onko se teidän oma vastalauseenne suuryritysten valtaa vastaan ja tapanne olla itsenäinen?

SAVALL: Kyllä. Nyt voin tehdä sitä, mitä haluan, ja mitä pidän tärkeänä. Tärkeinä pitämäni asiat eivät ole kovin kaupallisia. Me säästämme sillä, että meillä ei ole monikansallisen suuryrityksen rakennetta toimitusjohtajineen ja kaikenlaisia muine johtajineen. Emme myöskään yritä hyötyä projekteistamme, jotka ovat usein aika kalliita. On vain minä, vaimoni, muutama hallintoihminen ja tietenkin muusikot. Me emme ole yritys, me olemme perhe. Ero on siinä, että me teemme sellaista mistä pidämme, mitä pidämme kauniina, ja että haluamme jakaa ne muitten ihmisten kanssa.

YDIN: Käytätte musiikillisia lahjojanne myös maailman muuttamiseen, vaikka niin usein sanotaan, ettei ole vaihtoehtoja. Voiko yksi ihminen muuttaa maailmaa?

SAVALL: Jos olemme rehellisiä, aina löytyy vaihtoehtoja. Emme vain saa olla niin itsekkäitä. On ajateltava asiat uudelleen.

Yksi ihminen voi muuttaa maailmaa, kun muuttaa lähiympäristöään. Muutoksia voi tehdä ystävien kera tai perheen parissa. On aloitettava ihmisestä. Kyse on rakkaudesta, vastuusta, välittämisestä. Meidän on eheydyttävä sisäisesti, jotta ihmiskunta voi selvitä. Musiikki tekee meistä parempia ihmisiä koskettamalla tunnemaailmaamme ja tekemällä meistä herkempiä. Silloin kykenemme myös muutokseen. YD

Arja Alho

Aikamatka Eurooppaan

Puolikaaressa istuvilla muusikoilla on mitä erilaisimpia instrumentteja sylissään: kuusikielinen liira, oud, kanon, duduk… Sointiväri on täyteläistä etenkin silloin, kun kaikki ovat toistuvissa teemoissa mukana, rytmi välillä rauhoittavaa, välillä tanssillista mutta aina yllättävää. Jokainen on oman instrumenttinsa ehdoton taituri. Teen aikamatkan Topkapin hoviin. Dudukin soidessa haikeasti puolestaan Ararat-vuorelle, vaikka en ole siellä koskaan käynyt. Sitten minusta tuntuu, että olenkin Kreikassa. Keskiajalla tätä musiikkia kuunnellessani voisin ehkä olla missä tahansa Euroopassa. Ohjelmalehtinen kiteytyttää **Savallin** konserttielämyksen: ”…historiallisia yhteyksiä tutkiva ja ristiriitojen yläpuolelle nouseva, pelkkä musiikkia laajempi humanistinen asenne.” Muistelen kuinka **Johannes Salminen** arveli *Aleksandrian muisto* -esseekokoelmassaan Suomen pääsevän parhaiten tähän hetkeen Bosporin kautta. Se saattaa olla totta. YD

Edward Saidin klassikko murtaa myyttejä

ORIENTISTA

Euroopan ja Aasian suhteisiin yhdistetään usein kohtaamattomuus. Itä on kuitenkin katsojan silmässä, muistuttaa **Hannu Reime.**

Helsingin yliopiston humanistinen tiedekunta järjesti vuoden 2010 alussa sisäisen osastojakonsa uudelleen yhdistämällä aikaisemmat, yhteen tai vain muutamaan toisilleen läheiseen oppiaineeseen perustuneet laitokset neljäksi superlaitokseksi. Niistä yksi on nimeltään nykykielten, toinen maailman kulttuurien laitos. Ensin mainitussa tutkitaan ja opetetaan muun muassa suuria eurooppalaisia maailmankieliä, jälkimmäisessä sellaisia ulkoeurooppalaisia valtakieliä kuin arabiaa, kiinaa ja japania.

Saattaa olla, että tällainen kielten ja niihin perustuvien kulttuureiden jako eurooppalaisiin ja muihin (”maailmankulttuureihin”) ilmentää harmittomalla tavalla sitä, mitä vastaan palestiinalais-amerikkalainen kirjailija, tutkija, aktivisti ja ”julkinen intellektuelli” **Edward Said** (1935–2003) taittoi eläessään peistä, ja josta hän kirjoitti nyt jo klassisen tutkielmansa *Orientalism* (1978). Saidin kirja on juuri ilmestynyt suomeksi nimellä *Orientalismi*. Suomenkieliseen laitokseen on lisätty Saidin kirjoittamat jälkisanat vuosilta 1995 ja 2003. Niissä kirjoittaja vastaa arvostelijoilleen ja muille vastaväitteitä esittäneille.

Sana ’orientti’ on eurooppalaisessa kielenkäytössä tarkoittanut monia eri asioita. Orientilla ei ole viitattu pelkästään samaan kuin sanalla ’itä’, joka on periaatteessa neutraali maantieteellinen termi, ja jonka täsmällinen merkitys riippuu siitä, miltä koordinaateilta puhuja maapalloa tarkastelee. ”Orientti” on paljon muutakin. Se on kulttuurinen luomus, johon sisältyy ajatus Euroopan (”lännen”) ja Aasian (”idän”) syvästä, jopa ylipääsemättömästä kuilusta: itä on itä ja länsi on länsi, eivätkä ne koskaan kohtaa. **Uuno Kailaan** tunnetun runon sanoin:

Raja railona aukeaa,
edessä Aasia, Itä,
takana Länttä ja Eurooppaa.
Varjelen vartija sitä.

Britti-imperiumin suurelle runoilijalle **Rudyard Kiplingille** itää olivat Intia, Kiina, Filippiinit ja muut ”eksoottiset” maat, joissa eurooppalaiset olivat ottaneet kantaakseen ”valkoisen miehen taakan”. Suomalaisessa perspektiivissä itään ovat kuuluneet Venäjä ja sen hallitsijat **Iivana Julmasta** bolshevikkeihin ja nyt – ehkä – nykyinen uusvanha Venäjä. Eurooppalaisille suurvalloille, myös Venäjälle, läheisimmän orientin, Lähi-idän, ovat muodostaneet arabimaat ja sitä ympäröivä laajempi islamilainen maailma, lähinnä Turkki ja Persia. Kaukaisempaan orienttiin on luettu muun muassa Intia, Kiina ja Japani.

Napoleon

Edward Saidin kirjassa orientti tarkoittaa Lähi-itää ja varsinkin arabiankielistä islamilaista maailmaa. ’Orientalismi’ taas on eräänlainen ideologia, joka on värittänyt suurta osaa eurooppalaisesta, etenkin englantilaisesta ja ranskalaisesta ja jossakin määrin myös saksalaisesta orientin tutkimuksesta. Toisen maailmansodan jälkeen amerikkalaisista yliopistoista on tullut orientalismin uusia keskuksia hyvässä ja pahassa.

Orientalismin enemmän tai vähemmän julkilausuttuna oletuksena on ajatus, jonka mukaan itä ja länsi eroaisivat perustavalla tavalla toisistaan, niillä olisi erilainen ”olemus”. Länsi edustaisi edistystä, sivistystä ja – myöhemmissä kommenteissa – demokratiaa, itä paikoilleen pysähtynyttä taantumusta, eksoottisuutta ja itämaista hirmuvaltaa. Modernin orientalismin

HANNU REIME

Edward Said kotonaan New Yorkissa vuonna 1994.

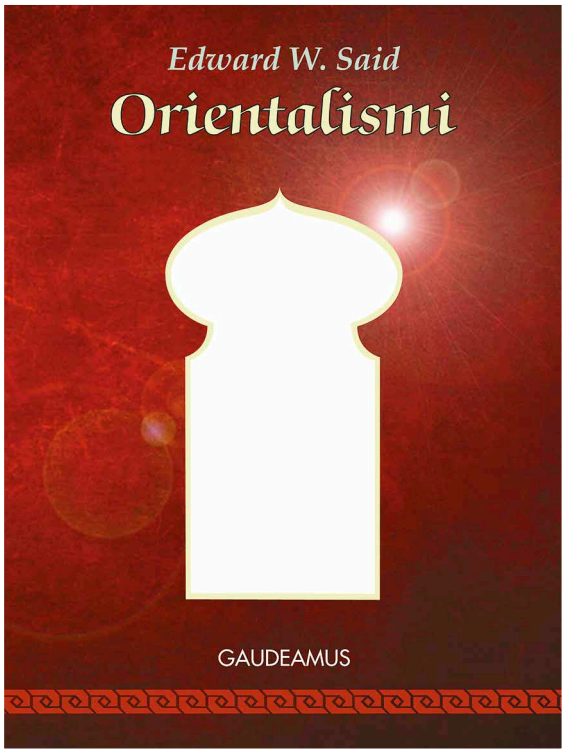

Edward Said: Orientalismi
Gaudeamus 2011 (suom. Kati Pitkänen)

alkuna pidetään vuotta 1798, jolloin **Napoleon** teki sotaretkensä Egyptiin. Suurta armeijaa seurasivat arkeologien, kielitieteilijöiden ja historioitsijoiden armeijat, jotka kävivät tutkimuksen asein orientin kimppuun.

Melko raskaslukuisessa tekstissään Said siteeraa suurta joukkoa tutkijoita, jotka usein muotoilivat orientalistiset oletuksensa avoimen rasistisiksi. Historiallisen kielitieteen osoittamista kielikunnista tai kieliperheistä, kuten indoeurooppalaiset kielet ja seemiläiset kielet, tehtiin täysin nurinkurisia johtopäätöksiä muun muassa eri kielten paremmuudesta ja lopulta eri kielten puhujien ”rotuominaisuuksista”.

Antisemitismin ja arjalaisen ideologian aatteelliset juuret ovat näissä väärissä ja kummallisissa päätelmissä, joiden pohjana oli sinänsä oikeita tieteellisiä tutkimustuloksia, ja joita suuren yleisön keskuuteen levittivät varsinaisten tutkijoiden lisäksi vulgaarit ideologit. Tutkijat itse eivät suinkaan kaikki olleet rasisteja. Yhtä omituisia olivat kehitysopista tehdyt sosiaalidarwinistiset johtopäätökset, jotka lisäsivät rasististen aatteiden kannatusta 1800-luvun lopulla ja 1900-luvulla natsismin kukistumiseen saakka. Tältä osin ajanhengen muutti vasta toinen maailmansota.

Olemusajattelu

Orientalismi liittyy läheisesti siirtomaavaltaan. Edward Said muistuttaa, että ensimmäisen maailmansodan päättyessä Eurooppa oli kolonisoinut 85 prosenttia maapallon maa-alueesta. Said arvostelee tietenkin kolonialismia ja tuntee sympatiaa alistettua orienttia kohtaan. Hänen kritiikkinsä pääkohde on kuitenkin olemusajattelu, jonka mukaan kulttuurit olisivat muuttumattomia, elleivät peräti ikiaikaisia kokonaisuuksia.

Olemusajattelun eli essentialismin kritiikki tulee erityisen kirkkaasti esille *Orientalismi*-kirjan jälkisanoissa. Said vastaa paitsi kriitikoilleen myös niille, jotka ovat ylistäneet hänen kirjaansa, mutta kirjoittajan mukaan ymmärtäneet sen täysin väärin. Niinpä *Orientalismia* on saatettu arabimaailmassa pitää nationalismin tai jopa islamismin puolustuksena, minkä kirjoittaja ehdottomasti kiistää.

Kritiikki ei ehkä kuitenkaan ole kaikilta osin täysin aiheetonta. Said nimittäin näyttää tekstinsä joissakin kohdin irrottavan orientalismin historiallisesta yhteydestään 1800- ja 1900-luvun geopolitiikkaan ja pitävän sitä nykypäivän kannalta katsottuna ikiaikaisena kulttuuri-ilmiönä. Kirjoittajaa ilmeisesti houkutteli ajatus, että ”orientalismin” juuret olisivat jossakin länsimaisen kulttuurin aamunkoitossa: klassisessa antiikissa ja kreikkalaisten kaupunkivaltioiden käymissä sodissa Persiaa vastaan. Syyrialainen filosofi ja eurooppalaisen valistuksen tuntija **Sadiq al-`Azm** on moittinut Saidia ”käänteisestä orientalismista” ja ajattelusta, jossa syy (kolonialismi, valtapolitiikka) ja seuraus (orientalistinen ideologia) vaihtavat paikkaa.

Poliittinen islam

Orientalismi julkaistiin vuonna 1978, jolloin poliittinen islam ei vielä ollut niin paljon esillä kuin nykyisin. Kirjan ilmestymistä seuraavana vuonna Iranissa tehtiin shaahin monarkian vastainen todellinen vallankumous, jossa vallan kuitenkin lopulta kaappasivat shiia-muslimien uskonmiehet. Afganistanissa Yhdysvallat, Saudi-Arabia ja Pakistan rahoittivat ja pönkittivät islamistisia taistelijoita, jotka kävivät sotaa maahan tunkeutuneita neuvostoliittolaisia ja näiden tukemaa Kabulin hallitusta vastaan. Näin luotiin se Frankenteinin hirviö, joka kymmenen vuotta sitten teki syyskuun 11. päivän terrorihyökkäykset Yhdysvalloissa. Israelin raaka miehitys- ja sortopolitiikka on lisännyt islamistisen Hamasin kannatusta palestiinalaisalueilla, ja Etelä-Libanonissa shiialaisesta Hizballah-järjestöstä on tullut vakavin sotilaallinen haastaja Israelille.

Nämä kaikki ovat uutistapahtumia, joita Edward Said ei ehtinyt käsitellä mielenkiintoisessa ja ajatuksia herättävässä klassikossaan *Orientalismi*. Sitäkin enemmän Said niitä kommentoi myöhemmissä teoksissaan ja lukuisissa artikkeleissaan, joiden kirjoittamista hän jatkoi kuolemaansa saakka. Vuosia aikaisemmin todettu leukemia kaatoi palestiinalaisten oikeuksien rohkean puolustajan syyskuussa 2003.

Hannu Reime on toimittaja ja tietokirjailija.

Öljyntuotannon jättiläismaa Saudi-Arabia muuttuu hitaasti. Uudistuksia jarruttavat muun muassa hallintoelinten väliset jännitteet ja yhteiskunnan syvä konservatiivisuus, kirjoittaa **Liisa Liimatainen.**

SAUDI-ARABIA

Riad

Kymmenen vuotta on kulunut siitä, kun kaksoistornien terrori-isku sai Yhdysvallat vaatimaan, että sen strateginen liittolainen Saudi-Arabia tekee uudistuksia omassa maassaan. Koska viisitoista yhdeksästätoista attentaatin tekijöistä oli saudeja, Yhdysvallat syytti öljykuningaskuntaa siitä, että sen suosima kulttuuri luo ääriajattelua. Kymmenen vuoden jälkeen on selvää, että demokratiaa edistäviä uudistuksia Saudi-Arabiassa on nähty vähän, vaikka öljykuningaskunta on muuttunut monin tavoin näinä vuosina.

Ilmaisuvapautta on hieman enemmän, naiset voivat liikkua ja toimia kodin ulkopuolella aavistuksen verran vapaammin, ja oikeuslaitosta on kehitetty hieman. Saudi-Arabia on myös sijoittanut valtavasti koulutukseen, koska maan johdon mielestä juuri nuorten koulutuksen kautta maa voi siirtyä vähitellen nykyaikaan.

Sen sijaan maan hallitus eli kuningashuone ei ole ottanut yhtään askelta antaakseen uudistuksia vaativille mahdollisuuden toimia laillisesti. Saudi-Arabian vankiloissa on kolmisenkymmentä miestä, joiden rikos on se, että heidän kuninkaalle lähettämissä vetoomuksissaan vaaditaan mahdollisuutta toimia yhteiskunnallisesti. Useimmat noista miehistä ovat olleet vuosien ajan vankilassa ilman todellista tuomiota. Monia heistä on kidutettu, ja heidän omaisensa joutuvat myös uhkailun kohteeksi, jotta aviomies tai isä saataisiin luopumaan toiminnastaan.

Kuningas on armahtanut eräitä, mutta sisäministeriö pidättää vapautetut helposti uudelleen. Näin tapahtuu, vaikka Saudi-Arabian uusien lakien vuoksi epäiltyjä ei voi pitää vankilassa loputtomasti ilman syytteiden virallistamista ja tuomiota.

Saudi-Arabia onkin absoluuttinen monarkia, jolla ei ole perustuslakia eikä edes selviä lakeja, joiden perusteella sen kansalaiset voisivat tietää, mikä on sallittua, mikä kiellettyä. Kaikki perustuu edelleen shariaan, islamilaiseen lakiin ja siihen, miten sitä tulkitaan.

Saudi-Arabian islam perustuu 1700-luvulla syntyneeseen, wahabilaisuuden nimellä tunnettuun erittäin taantumukselliseen islamin suuntaukseen. **Al Saud** –perheen ja **Mohammad Ibn Abdel Wahhab** -nimisen radikaalin saarnaajan välinen, 1700-luvulla solmittu liitto on ollut synnyttämässä Saudi-Arabiaa. Wahhab edusti Saudi-Arabiassa ainoana oikeana islamilaisena koulukuntana pidettyä hanbalilaista koulukuntaa.

Wahabismille on tyypillistä tiukka, kirjaimellinen koraanin ja perimätiedon tulkinta ja totaalinen mukautuminen hallitsijan tahtoon. Siitä huolimatta nykyisessä Saudi-Arabiassa monet eliitin edustajat sanovat julkisesti, että tärkeä osa noista niin sanottuun ainoaan oikeaan islamin tulkintaan perustuvista elämisen säännöistä eivät edusta islamia vaan Arabian niemimaan alueen kulttuuriperintöä, usein beduiiniheimojen keskuudessa syntyneitä käyttäytymissääntöjä.

Kuningas uudistaa, sisäministeriveli jarruttaa

Lehdistö voi nykyisin käsitellä vapaammin maan ongelmia, ja se puhuukin säännöllisesti työttömyydestä, asuntopulasta ja köyhyydestä. Aika ajoin lehdet kertovat myös mitä tapahtuu

arabimaailman konservatiivien johtoon

uudistuksia ajaville, mutta kaikki tiedotusvälineet eivät uskalla käsitellä niillekin vaarallista aihetta.

Yhteiskunnan uudistajavoimien sekä tiedotusvälineiden elämä saattaa vaikeutua tulevaisuudessa, sillä suunnitteilla oleva terrorismin vastainen laki kaventaa entisestään toimintamahdollisuuksia. Kansainvälinen ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watch (HRW) sekä tietenkin paikalliset aktivistit ja heidän asianajajansa ovat varottaneet siitä, että tuota lakia ei saa hyväksyä suunnitellussa muodossa. HRW:n mielestä lakiesitys on torjuttava, koska se perustuu ongelmalliseen terrorismin määritelmään, se rajoittaa ankarasti ilmaisu-, kokoontumis- ja järjestäytymisvapautta, se antaa ylimitoitetut valtuudet poliisivoimille ja laajentaa entisestään sisäministerin ja turvallisuuselinten oikeutta tunkeutua tuomioistuinten kentälle.

Periaatteessa pidätettyä kansalaista ei voi enää pitää loputtomasti vankilassa ilman tuomiota. Käytännössä oikeuslaitoksen uudistukset mitätöityvät, koska maan hallinnon konservatiivien linnoitus, kuningas **Abdullahin** veljen, prinssi **Naifin** johtama sisäministeriö eliminoi omilla teoillaan kaikki uudistukset. Uudistuksia vaativien kohtalo kertoo Saudi-Arabian johdon sisällä vallitsevista ristiriidoista. 86-vuotiaan kuninkaan uskotaan todella haluavan muuttaa omaa maataan. Käytännössä kuninkaan hiljaisuus sisäministeriön ylivallan edessä vie pohjan hänen uudistamistahdoltaan.

Noin 30 uudistajan lisäksi Saudi-Arabian vankiloissa on yli viisi tuhatta miestä, joita syytetään terrorismista. Osa noista viidestä tuhannesta on osallistunut terroritekoihin, mutta myös kuninkaalle uudistusvetoomuksia lähettäneitä yliopistomiehiä, uskonnollisen älymystön edustajia ja ihmisoikeusaktivisteja kohdellaan niin kuin he olisivat terroristeja ja usein myös syytetään terrorismista.

Oikeuslaitoksen pienistä uudistuksista huolimatta Saudi-Arabia ei edes suunnittele sitä, että se saisi perustuslain: sen perustuslaki on sharia. Maalla ei ole edes kodifioitua lakikokoelmaa, vaan tuomiot riippuvat siitä, miten shariaa tulkitaan.

2000-luvun alussa öljykuningaskunnassa puhuttiin suurista uudistuksista, jopa parlamenttivaaleista, mutta uudistukset ovat olleet hyvin vaatimattomia. Vuonna 2005 saudimiehet voivat valita paikallisvaaleissa puolet paikallishallintojen neuvostojen jäsenistä, mutta naiset eivät saaneet äänestää. Keväällä 2011 naiset yrittivät rekisteröityä syksyn 2011 paikallisvaalien varalta. Se oli osa heidän kampanjaansa yhtäläisten poliittisten oikeuksiensa vuoksi, mutta heidän ei annettu kirjoittautua vaalilistoille.

Poliittisten uudistusten hitautta monet avarakatseiset sauditkin perustelevat sillä, että liian nopeat muutokset ovat vaarallisia. Koska Saudi-Arabian yhteiskunnassa on erittäin perinteisiä voimia, nopea yleinen äänioikeus saattaisi tuoda valtaan äärikonservatiivisia saudeja. Perustelu ei ole toki tuulesta temmattu, mutta Saudi-Arabiassa niin kuin muuallakin pitää kysyä, milloin väestö sitten alkaa oppia demokratian käytäntöjä, jos niitä ei koskaan oteta ohjelmaan.

Niinpä on täysin oikeutettua sanoa, että Saudi-Arabiassa ei näy mitään merkkejä halusta ottaa edes pieniä askelia kohti demokratiaa. Päinvastoin, käytäntö jopa kovenee, sillä muiden arabimaiden tapahtumat saavat Saudi-Arabian hallitsijat tiukentamaan otettaan entisestään. Tietenkin pieni uudistuksia vaativien joukko on niin heikko ennen kaikkea siksi, että saudiväestön enemmistö tyytyy vielä siihen, että kuningashuone lahjoo sitä eikä ole vielä kypsynyt vaatimaan tosissaan uudistuksia.

Oikeuslaitoksen pienistä uudistuksista huolimatta Saudi-Arabia ei edes suunnittele sitä, että se saisi perustuslain: sen perustuslaki on sharia.

Pikkuriikkisiä muutoksia naisten elämässä

Naisten elämässä on tapahtunut pienen pieniä muutoksia: myös yksin matkustavat naiset voivat saada nyt hotellihuoneen, he voivat perustaa oman yrityksen ja terveydenhoitoalalla on tapahtunut ihmeitä, sillä sairaaloissa naisia on nyt töissä sekä lääkäreinä että hoitajina huomattava määrä ja usein aivan tasa-arvoisissa olosuhteissa.

Naisten kaikenlaista toimintaa ja liikkumista jarruttaa vieläkin se, että he voivat liikkua kodin ulkopuolella vain miespuolisen perheenjäsenen saattamana. Naisten vartiointitehtävää voi hoitaa myös perheen autonkuljettaja, ja naiset voi- ▸

Vielä kumouksellisempaa oli se, että seminaarin jälkeen samat naiset ja miehet aterioivat samoissa pöydissä.

vat kaupungeissa liikkua myös takseilla. Naisilla on kuitenkin enemmän liikkumisvapautta esimerkiksi Itäisessä läänissä (Persianlahden öljyalueella) ja myös vuosisataisen, pyhiinvaeltajien jatkuvan läsnäolon vuoksi hyvin kansainvälisessä, kaikin puolin vapaammassa Jeddassa.

Jeddan pohjoispuolelle on myös perustettu ensimmäinen sekaylipisto, jossa naiset ja miehet opiskelevat yhdessä. Konservatiiviset uskonnolliset piirit kampanjoivat sekayliopistoa vastaan, koska heidän mielestään se rikkoo islamin sääntöjä. Yleisen mielipiteen vastarinta uudistuksia kohtaan näkyi muun muassa silloin, kun ensimmäinen julkinen tyttöjen koulu aloitti toimintansa vuonna 1962. Poliisiosasto asetettiin suojelemaan koulua, mutta myös huolehtimaan siitä, että vanhemmat lähettivät tyttärensä sinne.

Vaikka pääkaupunki Riad on hyvin konservatiivinen paikka, eliittiympäristössä voi havaita aikaisemmin aivan mahdottomia ilmiöitä. Näin omin silmin, että yhteiskunnallisia asioita käsittelevän tutkijaseminaarin miehet ja naiset kokoontuvat samassa salissa ilman, että naiset oli eristetty miehistä verholla tai väliseinällä. Vielä kumouksellisempaa oli se, että seminaarin jälkeen samat naiset ja miehet aterioivat samoissa pöydissä. Ulkopuolisena en edes havainnut, miten yltiöpäistä käyttäytymistä salissa esiintyi, mutta saudinaisen huomautus sai minut näkemään tilanteen ainutlaatuisuuden.

Kuningaskuntien rintama

Kohta on kulunut myös vuosi siitä, kun arabimaissa alkoi tapahtua. Tunisian ja Egyptin kansannousujen jälkeen koko arabimaailma näytti joutuvan vallankumousmyllerrykseen. Persian lahden maiden suurvaltio Saudi-Arabia säästyi kuitenkin kansannousulta, mutta se on ollut hyvin aktiivinen tulevaisuuden kansannousujen torjumisessa. Ja Saudi-Arabia ei ole huolehtinut vain oman harvainvaltansa tulevaisuudesta, vaan siitä on tullut arabimaailman säilyttävien voimien johtava maa.

Saudi-Arabia, kaikkein tärkein öljyntuottajamaa on aina pyrkinyt tarjoamaan kuvan maasta, joka on kaikissa tilanteissa lännen luottomies. Vastalahjana länsi ei ole sotkeutunut siihen, miten tämä absoluuttinen monarkia ja maailman kahdeksanneksi vähiten demokraattinen maa pitää oman väestönsä kurissa.

Kaksoistornien iskun jälkeen Yhdysvallat prässäsi Saudi-Arabiaa ja vaati nopeita uudistuksia, mutta hyvin pian sen uudistusten vaatimisinto sammui. Saudi-Arabia on liian tärkeä maa energian ja sen muun strategisen merkityksen vuoksi, että sitä voisi häiritä loputtomiin.

Öljyntuottajamaana Saudi-Arabia käyttää valtavia varojaan konsensuksen ostamiseen. Beduiiniheimojen kulttuurinperintöä edustava maa ei tunne ajatusta, että sen kansalaisilla olisi oikeuksia. Kaikki kansalaisten saamat edut esitetään kuninkaan lahjoina. Näin tapahtui myös 2011 vuoden alussa, kun arabimaiden uutiset näyttivät lupaavan kovia aikoja erilaisille yksinvaltiaille. Pitkältä terveydenhoitomatkalta Yhdysvalloista palannut kuningas ilmoitti kahteen otteeseen suurista lahjoista kansalle. Paluuhetkellä julkistettiin 37 miljardin dollarin sosiaalipaketti, jolla Saudi-Arabia pyrkii korjaamaan koulutusta, terveydenhoitoa ja rakentamaan lisää asuntoja. Myöhemmin julkistetulla toisella suurella sosiaalipaketilla korotettiin julkishallinnon työntekijöiden palkkoja 15 prosenttia, ja työttömätkin saivat ylimääräisiä bonuksia. Kaksi sosiaalipakettia yhdessä olivat yli 90 miljardia dollaria.

Saudi-Arabian johto säästyi protestiaallolta, mutta suurilla rahasummilla se ei ratkaissut ongelmiaan. Nuorisotyöttömyys 15–24 -vuotiaitten keskuudessa on lähes 40 prosenttia. Koska Saudi-Arabian väestöstä 70 prosenttia on alle 30-vuotiaita, noin valtava työttömyys on ankara tulevaisuuden haaste.

Pieniä protesteja Saudi-Arabiassakin on kuitenkin ollut. 2010 joulukuussa sisäministeriö painosti aktivisteja, jotka olivat organisoimassa suurta mielenosoitusta, jolla vaadittiin parannusta lukuisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin ja saikin heidät luopumaan suunnitelmista. Jeddassa poliisi pidätti tammikuun lopulla kymmeniä mielenosoittajia, jotka protestoivat suurista tulvista kärsineiden ihmisten elinolosuhteiden vuoksi.

Maaliskuun 10. päivänä poliisi avasi tulen Itäisen läänin shiia-vähemmistön kaupungissa Qatifissa jo päättymässä olevan, vähemmistön pienen mielenosoituksen osallistujia kohti. Mielenosoittajat vaativat pitkään vankilassa ilman oikeudenkäyntiä olleiden vähemmistön edustajien vapauttamista. Poliisien luodit haavoittivat kolmea mielenosoittajaa.

Shiia-muslimit samaistetaan Iraniin

Ei ole sattuma, että poliisi kävi mielenosoittajien kimppuun juuri shiia-vähemmistön alueella. Saudi-Arabian Itäisessä läänissä ja siis strategisella öljyalueella elävä shiia-vähemmistö, joka on noin kymmenen prosenttia koko väestöstä, huolestuttaa saudijohtoa suuresti. Niinpä Saudi-Arabian sisäministeriö kyttää shiia-muslimeja koko ajan, vaikka valtaosa heistä on hyvin maltillista, työtä tekevää ja koulutettua väkeä eikä Iranin talutusnuorassa olevia häiriköitä niin kuin propaganda väittää.

Itäisen läänin edustalla sijaitsevan pienen itsenäisen saarikuningaskunnan Bahrainin asukkaista noin 70 prosenttia on shiioja. Arabimaiden kapinan levittyä Bahraini Saudi-Arabia huolestui todella. Kun demokratiaa vaativat mielenosoittajat näyttivät olevan hyvin vahvoilla, Saudi-Arabia lähetti Bahraini tuhat sotilasta tankkeineen, Arabiemiraatti 500 sotilasta.

Saudijoukot saapuivat Bahraini 15.3. eli vain muutamaa päivä sen jälkeen, kun Saudi-Arabian poliisi oli käynyt Qatifissa shiia-mielenosoittajien kimppuun. Saudi-Arabian ja Arabiemiraatin joukkojen tulo perustui Persianlahden maiden yhteistyöneuvoston keskinäiseen avunanto- ja yhteistyösopimukseen. Bahrain oli pyytänyt joukkoja, mutta myös Saudi-Arabia halusi saada kapinan loppumaan.

Bahrainin sunnivähemmistöä edustavalle hallitsijasuvulle ja poliittiselle eliitille laaja kansannousu oli suuri uhka. Taustalla on myös Iranin pelko, vaikka 1970 pidetyssä kansanäänestyksessä siihen saakka Britannian protektoraattina elänyt Bahrainin vähemmistö äänesti itsenäisyyden puolesta. Shaahin Iran oli julistanut, että Bahrainista oli määrä tulla maan 14. lääni, mutta Bahrainin väestö oli eri mieltä.

Bahrainissa sijaitsevan Yhdysvaltain viidennen laivaston tiedustelu varmasti tarkkailee tiiviisti, mitä maassa tapahtuu. Sen etujen mukaista on se, että maa säästyy vakavilta levottomuuksilta, mutta Bahrainin kansannousun aikana Yhdysvallat ei näyttänyt olevan huolestunut siitä, että Iran olisi ollut kapinan takana.

Bahrain-operaatio nostikin Saudi-Arabian selvästi arabimaailman kansannousujen vastaisen rintaman johtoon. Persianlahden alueen yhteistyöjärjestöstä on tullut arabimaailman maltillisten kuningaskuntien yhteisorganisaatio. Jordania ja Marokko eivät sijaitse Persianlahden alueella, mutta ne kutsuttiin mukaan järjestöön kevään 2011 kuluessa. Näin arabimaailman säilyttävillä voimilla on oma järjestönsä, vaikka uuden liiton sisällä on tietenkin keskenään erilaisia maita.

Marokko tähtää perustuslailliseen monarkiaan. Saudi-Arabia ei varmasti pyri siihen, mutta ilmeisesti näillä mailla on lukuisia yhteisiä etuja ja näkemyksiä. Niinpä arabimaiden kansannousut ovat luoneet uuden arabimaailman jakauman. Konservatiivien rintamaa johtaa selvästi absoluuttinen öljymonarkia, Saudi-Arabia.

Liisa Liimatainen

Mitro Repo

KOLUMNI

Kirjoittaja on Euroopan parlamentin jäsen ja pastori.

USKOLLA puolesta tai vastaan

[OSLOSSA tapahtuneiden julmien murhien myötä meillä Suomessa alkoi kesällä värikäs keskustelu vihapuheesta, eurooppalaisesta äärioikeistosta ja vakioaiheesta eli maahanmuuttajista. Suomessa vihapuhe liittyy usein juuri maahanmuuttokeskusteluun.

Tuoreen tutkimuksen *Uskonto suomalaisten elämässä* (Tampere 2011) mukaan uskonnollisuus Suomessa on asiallisen pidättyvää ja yksityisyyttä korostavaa. Siitä huolimatta suomalaiset suhtautuvat korostuneen kielteisesti toisiin uskontoihin, erityisesti islamiin. Suomalaisesta uskonnollisuudesta löytyy kyllä myös muita ristiriitaisuuksia. Suomalaiset ovat laiskoja ja varovaisia osallistumaan kirkonmenoihin. Yhtenäinen usko ei onnistu vahvistamaan yhteisöllisyyden tunnetta toisin kuin muualla.

[TUPPISUU suomalaisille näyttää sopivan huolestuttavan hyvin internetin keskustelupalstojen, blogien ja erilaisten foorumien tarjoama anonymiteetin suoja. Sieltä löytyvä materiaali osoittaa, että Suomessa vieroksutaan yleensä erilaisuutta. Oli kyse sitten monikulttuurisuudesta, seksuaalisuudesta tai uskonnoista.

Erilaisuuden vieroksuminen ei istu kristinuskon aitoon sanomaan. Sen sijaan lähimmäisenrakkaus, armo, suvaitsevaisuus ja solidaarisuus kumpuavat niin kristinuskon kuin islamin ytimestä. Uskonnot eivät ole perusolemukseltaan toisiaan vastaan, vaan vastakkainasettelu on pitkälti ulkoa työstetty.

Uskonnonvapaus on alue, jossa kulttuurien kohtaaminen tulee varmasti aiheuttamaan haasteita. Valtiolla tuleekin olla mahdollisuus rajoittaa vapautta tunnustaa uskontoa, jos sen katsotaan olevan ristiriidassa henkilöiden muiden oikeuksien ja vapauksien tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kanssa.

[OSLON tragedian jälkeen tehtiin ehkä liian nopeita johtopäätöksiä ja oltiin valmiita ryhtymään suin päin sensuroimaan internetiä.

Tulee muistaa, että internet on sananvapauden kulmakivi ja yksi sananvapauden oleellinen tiedotusväline, joka mahdollistaa nykyaikaisen avoimen julkisen keskustelun. Yhteiskunnallisessa keskustelussa saa liioitella ja provosoida, eikä internet ole poikkeus.

Rajanvetoja on jo tehty. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut, että vihapuheet, joilla uhataan, panetellaan tai solvataan jotakin kansallista, rodullista, etnistä tai uskonnollista ryhmää tai henkilöitä, eivät ansaitse ihmisoikeussopimuksen suojaa sananvapauden nimissä.

Suomessa on toukokuusta alkaen määritelty rikokseksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Tämän katsotaan vastaavan Euroopan neuvoston sopimusta, joka koskee tietojärjestelmien välityksellä tehtyjen luonteeltaan rasististen ja muukalaisvihamielisten tekojen kriminalisointia. ”Vihapuheet” ovat siis varsin hyvin katettu Suomessa rikoslain keinoin joko kiihottamisrikoksena tai julkisena kehottamisena rikokseen.

Juristien teknisestä kielenkäytöstä on kuitenkin pitkä matka tavallisen kansalaisen arkisiin sanoihin ja lausuntoihin. Puhuttaessa maahanmuuttopolitiikasta on jokaisella puolueella ja yksittäisillä kansanedustajilla vastuu perustella riittävän selkeästi, mitä sanomisilla oikeasti tarkoitetaan. Ympäristö- tai sosiaalipolitiikka eivät kirvoita samanlaista sallitun ja kielletyn puheen rajapinnalla olevaa keskustelua kuin maahanmuuttopolitiikka. Tämä ei kuitenkaan estä käymästä kriittistäkin keskustelua maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta.

> Yhteiskunnallinen keskustelu ei ole vain akateemikoiden ja poliitikkojen tehtävä. Koko yhteiskunta tulisi valjastaa arvokeskusteluun.

On syytä käydä entistä syvällisempi keskustelu niistä yhteisistä arvoista, joille yhteiskuntamme rakentuu ja siitä, miten yhteiskunnassamme käsitellään erilaisuutta. Yhteiskunnallinen keskustelu ei ole vain akateemikoiden ja poliitikkojen tehtävä. Koko yhteiskunta tulisi valjastaa arvokeskusteluun.

[UUDENLAINEN viha on saanut Oslon tapahtumien myötä kasvot. Järjettömällä teolla ja tekijän julkaisemalla kirjallisella perinnöllä ei ole mitään yhteistä kristinuskon todellisen ethoksen kanssa. Ne ovat kristinuskon irvikuva.

Meidän tulee olla valppaita ja herkkiä kuulemaan ja tunnistamaan ajoissa jokaisen yksittäisen kansalaisen pahoinvointi. Tämän jatkuvan ja toisinaan uuvuttavankin tieto- ja äänitulvan seasta meillä tulisi olla myös halua, herkkyyttä ja taitoa tunnistaa hiljaiset ja jopa täysin äänettömät pahoinvoinnin oireet.

Jospa harjoittaisimmekin vihapuheiden sijaan rakkauspuheita. Ei vastaan vaan puolesta. Ei vihaten vaan rakastaen. Ei häpäisten vaan kunnioittaen. Ei solvaten vaan kiittäen.

Se olisi uskonnonmukaisempaa ja samalla uskottavampaa.

Takuuvarma TURVA-PAIKKA

Toisen maailmansodan
jälkeen filosofit kysyivät,

onko runous enää mahdollista?

Haluan vastata
Oslon tapahtumien jälkeen:

runouden on oltava mahdollista,
sen on vain kannettava
suurempaa taakkaa
kuin koskaan ennen,

kirjoittaa
Rita Dahl.

Suomen, Ruotsin ja Norjan pääministerit laativat yhdessä kannanoton, jossa todettiin, että Norjan verilöyly oli hyökkäys pohjoismaista hyvinvointivaltiota ja arvoja vastaan. Terroritekojen tuomitseminen on hyvä asia ja oikein. Huolestuttavampaa on se, että pääministerit, presidentit ja puoluejohtajat julkistavat kannanottoja, joiden mukaan vihapuheelle ei anneta enää tilaa. Totta on, että vapauteen kuuluu aina vastuu. Varmasti tiettyä kansanosaa vastaan kohdistuva propaganda on vihapuhetta. Entä mikä muu?

Sananvapauden rajoituksilla ja kielloilla ei taistella terrorismia vastaan, ei silloinkaan, kun on kyse sen äärimmäisestä käytöstä: vihapuheesta. Ne, jotka haluavat lausua mielipiteitään, löytävät uudet lausumisen väylät. Äärimmäistä vihapuhetta, joka tuomitsee etniset ja muut ryhmät tai hyökkää tiettyjä arvoja vastaan pidetään yleisesti länsimaisen yhteiskunnan arvojen vastaisena. Jos tuomitsemme vihapuheen, meidän on määriteltävä, mitä sillä tarkoitamme.

Oslon tapahtumat ovat taas yksi osoitus siitä, että olemme palanneet viktoriaaniseen moraalisen närkästyksen aikaan. Uudeksi muodiksi on tullut suvaitsevaisuus, josta on tullut sivistyneen eurooppalaisen keskiluokan yleinen moraalinen koodi. Täsmennettäköön tässä: Oslon terroriteko itsessään on äärimmäinen ja tuomittava isku normaalia yhteiskuntajärjestystä vastaan, ja tällaisista teoista pitää seurata hyvin tiukka rangaistus.

Hyvän, tiedostavan ja liberaalin länsikansalaisen normatiiviseen rooliin kuuluu toimia moninaisuuden ja suvaitsevaisuuden puolesta puhuvana moraalinvartijana, tai hän poikkeaa ihanneroolistaan ja saa osakseen kriittisen massan vihan ja paheksunnan. Moninaisuutta kannattava, tiedostava eurokansalainen ottaa aktiivisesti kantaa ydinvoimaan, energiaratkaisuihin ja ympäristökysymyksiin yleensä, uskontoihin, seksuaalivähemmistöjen oikeuksiin, köyhien asemaan, Oslon tapahtumiin. Närkästyminen yhdistää yksilöitä ja valtioita. Minuakin.

Yleisen närkästyneisyyden aalto löi kansakunnan kõliin, kun **Anders Behring Breivikin** manifestista löytyi viittauksia **Jussi Halla-ahon** anti-jihadistisiin ajatuksiin ja persuihin, joita Breivik ylisti eräänä Euroopan järkevimmistä puolueista, mitä tulee maahanmuuttokantoihin. SDP:n puoluesihteeri **Mikael Jungnerin** vaati-

mukseen Halla-ahon erosta yhtyivät monet poliitikot, tai jos eivät vaatineet eroa, toivoivat tiukkaa yleistä sensuuria vihapuheelle. Eroa olivat vaatimassa myös monet ”suvaitsevaistoon” itsensä mieluusti lukevat älymystön edustajat.

Ennustan, että suvaitsevaisuutta ja länsimaisia perusarvoja viljellään tiheään seuraavalla vuosikymmenellä. Jotta tilanne menisi entistä skitsofreenisemmaksi, sananvapaudesta puhuvat niin suvaitsevaiston kuin suvaitsemattomien edustajat. Kaikki kertovat pyrkivänsä samaan kultaiseen päämäärään: länsimaisen demokratian perusarvojen, sananvapauden ja moniarvoisuuden puolustamiseen.

Tällaisessa tilanteessa vain runous vastaanottaa rajattomasti kaikki. Se on suvaitsevaisista suvaitsevaisin, vaikka ei tunnistakaan koko suvaitsevaisuus-sanaa.

Uusviktoriaanisen ajan pakopaikka

Kun maailma on suuressa muutoksessa, ihmiset ovat epätoivoissaan ja valmiita unelmansa vuoksi melkein mihin tahansa epätoivoisiin

> Närkästyminen yhdistää yksilöitä ja valtioita. Minuakin.
>
> ”

tekoihin, ihmisten päänsisäistä maailmaa alkavat hallita erilaiset turvattomuuteen liittyvät uhkakuvat. Ne muuttuvat kieleksi, retoriikaksi.

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus on lopultakin kaikkien kiistojen aiheuttaja, siihen palautuu myös Breivikin pelonaihe” Euroopan islamisoitumisesta” eli hallitsemattomista muuttoliikkeistä. Ne liikkuvat sittenkin, mutta eivät vain yhteen suuntaan, vaan kaikkialle.

Nomadien maailmassa runous voi olla ainoa todellinen pakopaikka, maailman rakennuspaikka, oma kielensisäinen asuinpaikka ja rajaton pakolaisten vastaanottokeskus. Kun ympäröivää maailmaa hajotetaan, tuhotaan tai muunnellaan tuottohakuisin odotuksin, runous pystyttää kodan keskelle Fifth Avenueta tai Avenida Paulistaa ja kerää yhteen heimot taustasta riippumatta.

Runous avaa kielikeitaansa janoisan nomadin nautittavaksi. Toki nomadilla ja runolla on oltava joku yhteinen kieli päästäkseen yhteiseen vuorovaikutukseen asti. Silti federalisoituneessa maailmassa kaikesta kielet ja kulttuurit mukaan lukien on tullut runojen kierrätystavaraa: materiaaliksi käyvät yhtä hyvin eri kielet, internetin löytötavara kuin mikä tahansa muu irtotavara.

Kansallisvaltio on tällaisessa maailmassa ainoastaan pelinappula, jota eri tahot käyttävät omien tarkoitusperiensä edistämiseen. Kansakuntaa käytetään niin maan ja kansallisen edun, sananvapauden, uskonnonvapauden, oikeudenmukaisuuden, demokratian kuin tasa-arvon edistämiseen. 1800-luvulla kansakuntamme nuoren sivistyneistön – joihin lukeutuivat tuolloin myös runoilijat – oli oikeasti tarpeellista yrittää määrittää, mikä on suomen kieli, ja ketkä sen käyttäjiä, kansaa.

Määrittely-yrityksillä pyrittiin rajanvetoon meidän ja muiden välille. Tasaisin väliajoin 1800-ja 1900-luvuilla on ilmennyt tarvetta vastaavalle henkiselle protektionismille, jota

> Runous on aina uutta kotimaata etsivien puolella.
>
> ”

me– he-jaot edustavat. Oman identiteetin suojelemisesta on tullut taas ajankohtaista.

Jatkuva pakolaisuus

Tällaisessa maailmassa vain runous on parhaimmillaan ainoa paikka, jonka hehkuun ovat tervetulleita kaikki luokasta, etnisestä taustasta, rodusta, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnosta tai mistään muusta perinteisestä jakolinjasta huolimatta. Rajattomuus on runouden perinteistä osaamisaluetta.

Runous ei voi koskaan olla maahanmuuton eli stabiilin tilan kannalla; se on aina palveltava maastamuuton, eli identiteetin juoksevuuden, muuttuvuuden ja siis jatkuvan pakolaisuuden intressejä. Näin ymmärretty runous kantaa eettistä vastuuta. Se on aina uutta kotimaata etsivien puolella.

Sanan-, ilmaisu-, kokoontumis- ja muiden ihmisoikeusjulistuksissa ja sopimuksissa taattujen kauniiden perusvapauksien muuttuessa 2000-luvulla universaalisti persuvapauksiksi runous ottaa harteilleen suuremman vastuun kuin koskaan; vastuun ihmishengistä, heidän identiteettinsä koossapitämisestä tai hallitusta hajottamisesta.

Epätoivoiset ihmiset ylittävät kansallis-valtioiden rajoja laillisin ja laittomin keinoin ja riskeeraavat elämänsä. Ristiriitatilanteessa runo on harvoja puolueettomia ja epäpoliittisia tiloja.

Runoa lukiessa jokainen luo oman kansalaisvaltion, jossa ei ole hallitsijoita eikä hallittuja. Runo on vallasta ja kontrollista vapaa tila. Runon typologisesti villissä tai tarkasti harkitussa, geometrisessä tilassa lukija saa temmeltää vapaasti passitta, viisumitta tai kulkuluvatta. Jokaisen säkeen lupaus on juuri sen verran, kuin jokainen siitä saa tulkinnallisesti irti tai on saamatta.

Rita Dahl on kirjailija, joka on julkaissut viisi runokokoelmaa, neljä tietokirjaa, ja yhden käännöksen. Hän ei ole koskaan myötäillyt ”virallisen vallan” näkemyksiä sananvapaudesta.

Pyhä Precarius, rukoile puolestamme.

GONCALO VAL VERDE

Preka

Prekariaattikeskustelu alkoi Suomessa 2000-luvun alkuvuosina. Muualla maailmassa kuten Ranskassa termiä on käytetty jo vuosikymmeniä kuvaamaan erilaisissa epätyypillisissä työsuhteissa toimivia työntekijöitä kuten mainittuja pätkätyöläisiä.

2000-luvun prekariaattikeskustelussa on pyritty tekemään eroa pelkkään pätkätyökeskusteluun. Vaikka pätkätyöläiset ovat osa prekariaattia, on pätkätyöläisen käsite aivan liian suppea kuvaamaan niitä moninaisia uuden ja epätyypillisen työn muotoja, joita nykyyhteiskunnassa syntyy.

Pätkätyökeskustelu on ollut poikkeuksetta keskustelua vakituisen työn puutteesta. Prekariaattikeskustelussa puolestaan ongelma ei ole työn puute, vaan toimeentulon epävarmuuus. Tavallaan siis on palattu työväenliikkeen “alkuperäiseen” vaatimukseen työajan lyhentämisestä ja palkkatyöyhteiskunnan ylittämisestä.

Keskeinen ajatus keskustelussa on, että prekaariudessa piilee myös mahdollisuus. Palkkaorjuutta vastaan on asetettu vaatimus työn autonomiasta, siis mahdollisuudesta määritellä työntekoa omaehtoisesti. Palkkatyöyhteiskunnan murentuminen näyttäytyy kurjistumisena vain, koska politiikalla ei tueta uuden työn vaateita. Näistä perustulo on ollut asialistalla numero yksi.

Pätkätyöläisten asia on hiljalleen otettu vakavasti vasemmistossa ja ay-liikkeessä, mutta prekariaatin näkökulma on edelleen tavoittamatta. Korkeita tuloluokkia sekä suuria ja ikääntyviä ikäluokkia edustava poliitikkokatraamme elää edelleen toisen maailmansodan jälkeisessä maailmassa, joka oli kuitenkin tyystin erilainen kuin nykymaailmamme. Ei ihme jos politiikka tuntuu monista mielenkiinnottomalta ja turhauttavalta.

Rukoile henkesi edestä

Prekariaatti-sana tulee latinan sanasta *precarius*, joka viittaa turvattomuuteen, muuttuvuuteen sekä armoilla oloon. Prekaari ihminen on jonkun

riaatti etsii työtä

Eräs toimittaja tokaisi taannoin, että prekariaatin määrittely tuntuu olevan yhtä helppoa kuin kiisselin seinään naulaaminen. Toimittaja osui naulankantaan. Ei ole helppoa sanoa, keitä prekariaattiin tarkalleen kuuluu. Pelkästä pätkätyöläisyydestä ei kuitenkaan ole kyse. Yksi ratkaisu ovat osuuskunnat, kirjoittaa **Jukka Peltokoski.**

toisen armoilla, ja hän kokee oikeudettomuutta. Englanninkielen “pray” eli ”rukoilla” juontaa juurensa *precariukseen*. Suomenkielinen vastine voisi olla “oikunalaisuus”.

Prekariaatin määrää on mahdotonta tilastoida tarkasti. Ilmiö on epämääräinen, eikä käsitettä ylipäätään ole rakennettu sosiologisia mittauksia, vaan ihmisten organisointia varten. Kun kuitenkin kävimme läpi tilastoja koskien sellaisia työvoiman ryhmiä, joiden voidaan olettaa kokevan säännönmukaisesti taloudellista epävarmuutta, saimme luvuksi jopa miljoona ihmistä. *(Taulukko 1)* Se on reilusti yli kolmasosa kaikesta suomalaisesta työvoimasta.

On kuitenkin äärimmäisen vaikea sanoa tarkasti, kuinka moni eri ryhmissä kokee epävarmuutta. Joidenkin tilanne saattaa olla turvattu korkeiden henkilökohtaisten tai puolison tulojen ansiosta. Joku saattaa elellä osingoilla tai perinnöllä.

Toisaalta on huomattava, että taulukosta puuttuu lähes sata tuhatta piilotyötöntä, jotka ovat aktiivisten työvoimapoliittisten toimenpiteiden kohteena. Ulkopuolelle jää myös se laaja opiskelijoiden massa, joka sinnittelee köyhyysrajan alapuolella tai elättää itseään markkinakorkoisella lainalla käymättä töissä. Myöskään siirtotyövoima ei taulukossa näy, vaikka se on merkittävä prekaarin työvoiman ryhmä suomalaisillakin työpaikoilla. Mahdollisesti miljoona on hyvinkin kuvaava luku.

Myöskään työsuhteen vakinaisuus ei aina kerro toimeentulon varmuudesta. Kuulemme päivittäin uutisia yt-neuvotteluista. Vakituista työsuhdetta ei ole Suomessa erityisen vaikea lopettaa. Tuloerot ovat kasvaneet, ja kotitalouksien velkaantumisaste on noussut. Hyvinvointipalveluiden kriisi kannustaa vakuuttamaan itse itsensä. Monet tekijät tekevät nykyelämästä taloudellisesti riskialttiimpaa kuin aiemmin.

Käsitteellä “tuhannen euron sukupolvi” on prekariaattikeskustelussa haluttu kiinnittää huomiota siihen, että prekaarius tuntuu koskevan eritoten nuoria sukupolvia joskaan ei yksiselitteisesti. Nämä ovat usein koulutettuja, mutta törmäävät työmarkkinoihin, joilla tutkinto ei lunasta lupauksia töistä tai kunnollisesta tulotasosta. Tuhannen euron sukupolvelta ei heru luottamusta.

Menneen talven lumia?

Elinkeinoelämän valtuuskunta sekä jotkut työelämätutkijat ovat viime aikoina esittäneet, ettei pätkätyöläisten määrä Suomessa enää kasva, ja se on jopa taantunut 1980-luvun tasolle. Tästä tehdään johtopäätös, että keskustelu työelämän epävarmuudesta on ollut paljon melua tyhjästä.

Kuitenkin vaikka määräaikaisten työsuhteiden määrä olisi jopa laskussa, ei sillä ole merkitystä suhteessa prekaarin työvoiman moninaisuuteen. Argumentin kannattajat kieltäytyvät näkemästä esimerkiksi vuokratyövoimaa ja erilaisia itsensä työllistäjiä, joiden määrä on kaikkea muuta kuin laskussa – työttömien ja köyhien määrästä nyt puhumattakaan – prekariaattiin kuuluvina. Työssä käyvät köyhät voi myös lukea mukaan niihin, joita ei nähdä prekaariin työvoimaan kuuluvina.

Sitä paitsi pätkätyöläisyys 1980-luvulla oli täysin eri asia kuin pätkätyöläisyys 2010-luvulla. Korkean sosiaaliturvan ja kukoistavien hyvinvointipalveluiden aikana toimeentulon epävarmuus oli työttömänäkin kevyempää. Täystyöllisyyttä hiponeessa tilanteessa töitä oli jatkuvasti tarjolla, vaikka ne olisivatkin olleet määräaikaisia.

Perustuloa prekariaatille

Prekariaatin ykkösvaatimus on perustulo. Jos kerran nykyaikainen kapitalismi tuottaa ja tarvitsee joustotyövoimaa, on vaadittava sosiaaliturvaa, joka tulee kuin manulle illallinen ja antaa mahdollisuuksia kamppailla paskatöitä ja paskatyönantajia vastaan. Siis työn takaamisen sijaan on vaadittava toimeentulon takaamista kunnollisella tasolla. Sen sijaan, että vaadittaisiin lisää työnantajia eli työnostajia, on kamppailtava mahdollisuudesta kieltäytyä paskatöistä ja paskatyönantajista sekä organisoitava omaehtoisia tapoja rakentaa yhteistä hyvää.

Tässäkin prekariaattikeskustelu palaa työväenliikkeen ”alkuperäiselle” linjalle. Se asettuu puolustamaan uusien tuotannollisten voimien vapauttamista yhteiskunnan jälkiteollisessa tilanteessa. Mieluummin prekaarius kuin palkkatyöläisyys! Prekaarin työvoiman organisointi on verrattavissa historiallisesti teollisen palkkatyövoiman organisointiin 1800- ja 1900 -lukujen taitteessa.

Niinpä esimerkiksi itsensä työllistäjien määrän kasvu ei ole prekariaatin näkökulmasta lohdutonta, vaikka monien itsensä työllistäjien nykytilanne lohduton onkin. Prekariaatti asettuu puolustamaan prekaarin työn tekijöitä ja vaatii työstä riippumattomien tulomuotojen takaamista. ▸

Taulukko 1: Prekaarityövoima Suomessa.

	2008	2009
TYÖTTÖMIÄ	174 000	221 000
MÄÄRÄAIKAISISSA TYÖSUHTEISSA	332 000	310 000
VUOKRATYÖNTEKIJÄT	31 000	23 000
YKSINYRITTÄJÄT (pl. maa-, metsä-, ja kalatalous)	154 000	160 000
OSA-AIKATYÖ (jatkuva)	196 000	201 000
YHTEENSÄ	885 000	915 000

Tässä ilmaiset hyvinvointipalvelutkin voidaan politisoida uudella tavalla.

Konflikteja, konflikteja, konflikteja

Jos perustulo on ollut prekariaatin vaatimus poliittiselle järjestelmälle, on uudenlainen edunvalvonta haaste ay-liikkeelle. Prekaari sekatyövoima ei välttämättä samastu yhteen ammattialaan tai ymmärrä puoluepoliittisia pelejä, joita ay-liikkeessä harrastetaan. Se ei välttämättä ole tavoitettavissa suurista tuotantoyksiköistä, eikä se aina edes työskentele palkansaajana.

Ay-liikkeen kesäduunikampanjat, avaus lomapankin perustamisesta silpputyöläisille sekä pitempään jatkunut kamppailu liittojen kanneoikeuden puolesta ovat hyvää työtä, mutta eivät haasta ay-liikettä itseään. Liikkeen rakenteet ovat kehittyneet vastaamaan suurteollisuuden ja valtiollisen korporatismin tarpeita. Varsinkin itseään työllistävän työvoiman edunvalvonta muodostaa ay-liikkeelle haasteen, joka mittaa sen kyvyn päivittää lähtökohtiaan.

Ay-liike tarvitsee aktiivisesti kiertäviä luottamusmiehiä ja agitaattoreita, jotka organisoisivat nopeita ja työntekijöitä osallistavia kampanjoita ja kamppailuja. Mallia voisi ottaa myös maailmalla yleistyneistä tehdasvaltauksista ja muista suoran toiminnan keinoista.

Jos järjestöihmisten riveissä uskallettaisiin luopua protestanttisesta palkkatyön etiikasta ja alettaisiin keskustella samoista "arvolähtökohdista" kuin työnantajatkin, kyseessä olisi merkittävä harppaus eteenpäin. Työnantajat eivät työvoiman suhteen ole perimmiltään kiinnostuneita mistään muusta kuin rahasta. Miksi työntekijän pitäisi sitoutua palkkatyöhön tai palkkatyöpaikkaan missään muussa kuin kylmän välineellisessä mielessä? Moraalinen paatos työn itseisarvosta pelaa täysin työnantajapuolen pussiin.

Vappupuheiden suomalainen työ on yhtä aikansa elänyt käsite kuin suomalainen pääoma. Hattua nostettakoon sen sijaan sille liitolle, joka organisoi ensimmäisenä yleiseurooppalaisen lakon. Yleiseurooppalaiset työmarkkinat meillä on jo. Etelä-Euroopassa kamppaillaan päivittäin ja täällä päivitellään velkaisten maiden takuista. Eikö meidän tulisi kamppailla kreikkalaisten rinnalla sen sijaan, että heiltä vaaditaan velkatakuita?

Aiemmin työntekijät sitoutuivat työpaikkoihinsa sitä vastaan, että nämä tarjosivat elinikäistä uraa. Samalla duunareiden kannatti kamppailla työpaikkakohtaisesti, sillä kamppailun hedelmät korjattiin yhteisessä tulevaisuudessa. Prekaareilla työmarkkinoilla ei tule koskaan olemaan ylpeitä "prismalaisia" tai "mcdonaldsilaisia". Muodollisesti ottaen kaikilla on toki vapaus vaihtaa alaa milloin tahansa, mutta tämä oikeus on vain muodollinen, mikäli ei helpoteta työttömäksi jättäytymistä. On aina voitava nostaa kytkintä niin nopeasti kuin mahdollista.

Toisaalta, kuten Jyväskylän yliopiston tutkija **Matti Vesa Volanen** on korostanut, työn vastakohtana ei pitäisi olla työttömyys vaan opiskelu. Kamppailu palkkatyötä vastaan käydään myös kamppailuna elinikäisten ja avointen opiskelumahdollisuuksien puolesta.

Osuuskunta itseorganisaationa

Myös prekariaatin itsensä tulisi organisoida yhteiskunnallisia konflikteja sekä yhteiskunnallista tuotantoa ilmaistakseen tarpeitaan ja halujaan. 2000-luvun alkuvuosina tällaisia kamppailuja olikin, mutta EuroMayDay-prosessin jälkeen vastaavaa vipupyörää ei ole keksitty. Monissa paikoissa kuitenkin tapahtuu.

Alaluokat mellakoivat elokuussa Lontoossa loogisena jatkona alkuvuoden opiskelija- ja uncut-liikkeille. Etelä-Euroopassa kiertänyt "toridemokraattinen" liike on ollut osaltaan jatkoa arabikeväälle. Monet toimijoista ovat köyhiä, opiskelijaväestöä ja muuta nuorta työvoimaa, jolla on koulutusta ja osaamista, muttei tulevaisuuden näkymiä. Liikkeeseen kohdistunut virkavallan paine on poikinut useita yhteenottoja mielenosoittajien ja poliisin välille.

Kaikki maailman prekaarit, liittykää osuuskuntaan!

Nämä liikkeet eivät ole lähteneet tehtaista vaan toreilta, kampuksilta ja lähiöistä. Niiden vaatimukset ovat välittömästi yleisiä ja yhteiskunnallisia. Ne ovat sekoitus vaihtoehtoliikkeitä, autonomeja, anarkisteja, opiskelijoita ja opettajia, demokratia-aktivisteja, hakkereita, ympäristöaktivisteja, maahanmuuttajia, köyhälistöä, ulkoparlamentaarista vasemmistoa sekä radikaalia ay-liikettä.

Ei ole sattumaa, että opiskelijoilla on keskeinen asema uusien protestien organisoinnissa. Tietotyö eri muodoissaan on proletarisoitunut jälkiteollisessa eurooppalaisessa yhteiskunnassa, jossa niin sanotusta aineettomasta taloudesta ollaan yrittämässä uutta talouskasvun veturia. Lissabonin sopimuksen mukaan Euroopasta halutaan maailman johtava tietopohjainen talousalue. Eurooppalainen koulutusjärjestelmä onkin organisoitu nopeasti uudelleen vastaamaan tätä tavoitetta.

1980-luvun lopulla pienosuuskuntia oli Suomessa jäljellä vain kourallinen, mutta 1990-luvun laman jälkeen niitä on perustettu noin 200 vuosittain, monet nimenomaan työosuuskuntia. Välittömästi laman jälkeen työosuuskunnat vastasivat työttömien tarpeisiin, mutta 2000-luvulle tultaessa niitä ovat perustaneet yhä enemmän uudet osaajat.

Työosuuskunta mahdollistaa pätkä- ja osa-aikayrittäjyyden ilman, että menettää palkansaajan sosiaaliturvan. Yrittäjän sosiaaliturvassa työssäoloehto on pidempi ja vakuutusmaksut kalliimmat. Seitsemän on osuuskunnassa taikanumero, sillä seitsemällä jäsenellä itse kunkin omistusosuus jää alle 15 %, joka on lain määrittämä raja sille, ettei henkilöä lasketa yrittäjäksi.

Osuuskunnassa on myös muita uutta työvoimaa varmasti kiinnostavia piirteitä. Esimerkiksi päätäntävalta jakautuu puhtaan demokraattisesti ääni per jäsen -periaatteella. Mikäli osuuskunta tekee voittoa, ylijäämä jaetaan yhteisesti sovitulla tavalla. Tässä ne poikkeavat merkittävästi osakeyhtiöistä, joissa valta määräytyy omistuksen mukaan, ja omistajat saattavat kääriä rahaa työhön mitenkään osallistumatta, mistä päin maailmaa hyvänsä.

Yhteisyrittäjyys on hyvä lähtökohta luovalle työnteolle. Uusosuuskuntien myötä osuuskuntaliike on kehittymässä kuluttajaosuuskunnista työosuuskuntaliikkeeksi, joka samalla purkaa vanhan osuuskuntaliikkeen luutuneita ja valtiollistuneita rakenteita.

Uusosuustoiminta nousee yhtäältä käytännön välttämättömyydestä, toisaalta uuden työvoiman haluista. Prekaareilla työmarkkinoilla monien on pakko keksiä toimeentuloa itse itselleen samalla, kun monilla on aito halukin hallita työtään ja elämäänsä itsenäisesti. Palvelu-, hoiva- ja tietotyön alojen kasvu antaa osaltaan uusia mahdollisuuksia pienosuuskunnille.

Samalla osuuskunnat voivat olla joillekin keino suojautua eurooppalaisen talouden kriisiaikaa vastaan. Osuuskunnilla on parempi kriisinsietokyky, sillä niitä ei ole samalla tavoin sidottu kasvutalouden pakkoihin kuin osakeyhtiöitä. Koska eurooppalainen talouskriisi tulee vain lisäämään taloudellista epävarmuutta kokevan prekaarin työvoiman määrää, tulee kiinnostus osuustoimintaa kohtaan kasvamaan siis myös puhtaasti toimeentulon hankkimiseen liittyvistä syistä.

Viime aikoina yleistynyt keskustelu yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä avautuu mitä mielenkiintoisimpana aikana. Kyse on yrittäjyydestä, jossa keskitytään ratkomaan yhteiskunnan sosiaalisia ja ekologisia ongelmia. Uusliberaalit voimat pyrkivät valjastamaan uuden toimintamallin julkisten palveluiden purkamiseen. Se voi kuitenkin olla myös uusi mahdollisuus poliittiselle osuustoiminnalle, joka hakee vastavoimaa kapitalismille.

Osuuskuntaliikkeen tulevaisuuden suhteen on syytä olla erittäin konservatiivinen ja perinteinen. Kyse on yhä tuotantovälineiden haltuunotosta. YD

Jukka Peltokoski on tutkija, joka on kirjoittanut prekariaatista verkkolehti *Megafoniin* ja Into Kustannuksen pamfletteihin *Paskaduunista barrikadille* sekä *Radikaaleinta on arki.*

Jari Tervo

KOLUMNI

Kirjoittaja on kirjailija.

KYLLÄ EI OLE hyvin asiat

[VIIMEKEVÄISEN persujytkyn henkistä maisemaa avaa **Tuomas Kyrön** pakinakokoelma *Mielensäpahoittaja.* Ellei sitä ole lukenut, on kuullut pakinoita Radio Suomesta **Antti Litjan** valittamina. Kun *Mielensäpahoittajan* ääneen havahtuu, kuuntelee suoraa lähetystä suomalaisen terveyskeskuksen odotushuoneesta. Kernin, linoleumin, pakkasen, lakkautetun postin ja irtolehdiksi selaillun *Seura*-lehden aromin haistaa. Kun lääkäri sitten kutsuu nimeltä, se ei ole edes venäläinen, se on musta.

Viimeinen puhdas hiihtäjä oli **Hakulinen.**

Niin persuideologiaa kuin *Mielensäpahoittajaa* kannattelee nostalgia. **Timo Soini** haikailee kadonnutta aikaa niin johdonmukaisesti, että *Mielensäpahoittajan* lisäksi hänen lempikirjansa pitäisi olla **Marcel Proustin** *A` la recherche du temps perdu* (suom. *Kadonnutta aikaa etsimässä*), mikä saattaisi hämmästyttää hänen kannattajiaan.

Persunsapahoittajien maailmassa **Kekkonen** oli isäntä talossa, ja **Koivisto** ampui jopa omakätisesti venäläisiä. Puusuksi ja pannukahvi olivat lopullisia keksintöjä. Vikaan mentiin, kun niitä alettiin parannella. Muovisuksi ja suodatinjauhatus pilasivat sekä hiihdon että kahvin. Puolipiippu on jo olympialaji. Taivas varjele. Parkour eli mattotelineillä kiipeily on sitä kohta.

> Etelän rintamaat, media-Suomi, on EU-Suomea. Kaikki muu on YYA-Suomea.

[PERSUAJATTELUN kulmakiviä ovat taivastelu, järkytys ja suora huuto. Suoraa huutoa seuraa taas taivastelu, mielellään samasta asiasta.

Persujen mielestä huumorin tunnisti aiemmin siitä, että sitä esitettiin savon murteella, arveluttavasti pukeutuneena. Miksi siitä on luovuttu? Ennen ei sisustettu, nyt siirrellään jakkaraa televisiossa joka ilta. Ikään kuin sisustaminen olisi edes tarpeellista. Muutettaessa päätetään, mihin tulee sohva, mihin kirjahylly ja mihin televisio, ja siinä se oli, sisustus. Ei niitten paikkaa tarvitse muuttaa kolmeenkymmeneen vuoteen. Sisustuksen kantava feng shui on se, että pystyy etenemään kompuroimatta pimeässä olohuoneessa.

Ja näissä homoissa merkillisintä on se, ettei homoa saa ostoskeskuksen pihalla koskettaa etusormella ja sanoa, että homo, vaikka he ovat homoja, ja osa heistä jopa myöntää sen. Neekereittenhän ei ilmeisistä syistä tarvitse neekeriyttään edes myöntää.

Persunheimolaisten valituslistaa voisi jatkaa loputtomiin. Persut sijoittavat suomalaisuuden kulta-ajan menneisyyteen, jotkut 80-luvulle, jotkut 70-luvulle ja vanhimmat vielä kauemmas taakse. Nuo ajat eläneenä vakuutan, että niitten paras puoli on se, että ne ovat takana.

[SUOMALAINEN yhteiskunta ei ole ollut koskaan niin vapaa kuin nyt. Eikä myöskään Suomen kansalainen. Kyllä eivät ole asiat koskaan olleet niin hyvin kuin nyt, mutta hyvin ne eivät ole vieläkään.

Persulaisessa, mieltään pahoittavassa ideologiassa vapaus on taakka, herrain kotkotusta. Sivumennen, väärinkäsitysten varmistamiseksi, huomautan, etten langeta vastuuta persuaatteen kukoistamisesta kirjailija Kyrölle. Hän on kehittänyt huovislaisen hahmon, jota hän tarkastelee vuoroin hellän ironisesti, vuoroin julkean sarkastisesti. Persukansa lukee Mielensäpahoittajaa semmoisenaan, yksyhteen. **Kari Kuuva** kiekaisi aikoinaan parodisen *Tango Pelargonian,* josta tuli ensin hitti ja sitten klassikko. Kansa rakastui siihen: poikahan taitaa tangon. Nyt kun Kyrö ironisoi persulaisuutta, persut ihastelevat: poikahan puhuu venkoilematonta asiaa.

Parasta persuissa on puppuviha. Ymmärrän poliitikkoja, jotka kärsivät yrittäessään selittää kahdella kaskunomaisella lauseella eurooppalaista finanssitragediaa. Paremmin ymmärrän kuitenkin kansalaista. Kyllä asia pitää pystyä kansalaiselle selittämään, jos häneltä kerran halutaan ääni ja pian sen jälkeen rahaa.

Kaksi sopimusta halkaisee Suomen paitsi maantieteellisesti myös aatteellisesti. Etelän rintamaat, media-Suomi, on EU-Suomea. Kaikki muu on YYA-Suomea. Unioniin liittyminen tiedettiin ratkaisevaksi tienhaaraksi jo silloin, kun kansanäänestyksen vaalikamppailua käytiin, mutta tuskinpa edes silloin tajuttiin, että asiasta riidellään vielä parikymmentä vuotta myöhemmin.

Unioni erottaa Suomen kansan puoliskot toisistaan jyrkemmin kuin ristiriita kaupunkilaisten ja maalaisten välillä. Eurooopan Unioni oli niin suuri asia, että se syöksi vuosikymmenten viiveellä historialliseen alamäkeen Suomen keskustan.

Persujen mielestä kaikki hyvä sijoittuu aikaan ennen unioniin liittymistä. Hyvä tarkoittaa siis YYA-sopimusta, Neuvostoliittoa, bilateraalista loitsuamista ja, paradoksaalisesti, Kekkosta. Hänhän pompotti vuosikymmenet **Vennamoa**, persujen esi-isää.

Älymystö järkyttyi jytkystä. Mitä tehdä, kun kansa äänestää väärin? Voiko kansan vaihtaa? No ei.

Mutta älymystön voi.

Rauhantyö vaatii OPTIMISMIA

Yli 40 vuotta rauhantutkijana ja kansalaisena rauhanliikkeessä toiminut **Unto Vesa** ei hellitä, vaan jatkaa niin pitkään kuin kokee voivansa antaa jotain. **Hannu Oittinen** kävi haastattelemassa Vesaa.

Suomalaisen rauhantutkimuksen veteraani **Unto Vesa** jäi alkuvuodesta eläkkeelle yli 43 tutkijavuoden jälkeen. Mutta rauhanasia ei jätä häntä rauhaan, tutkijalla on yhä työhuone Tampereen yliopiston rauhantutkimuskeskuksen TAPRI:n tiloissa.

Monen muun projektin ohella häntä on työllistänyt heinäkuussa Tampereella pidetty kansainvälinen rauhantutkimuksen konferenssi, jossa pohdittiin Euroopan suhdetta muuhun maailmaan.

– Konferenssi oli menestys, osanottajia oli yli sata, pääosin Euroopasta, mutta myös Australiasta ja Yhdysvalloista. Afrikan rauhan ja kehityksen edistäminen, siirtolaisuus ja pakolaisuus, Välimeren alue ja Pohjois-Afrikka sekä ajankohtainen siviilien suojeluvastuu nousivat vahvasti esille. Sen sijaan esimerkiksi aseistariisuntaan ja ympäristökysymyksiin liittyvä tutkimus kiinnosti aika vähän, jopa työryhmiä oli vaikea saada täysimääräisesti koolle, Unto Vesa sanoo.

Vaikka median kiinnostus konferenssia kohtaan oli varsin vähäistä, oli se Vesan mukaan kuitenkin akateemisessa suhteessa hyvin onnistunut, ja kaikki asiakirjat ovat täyttä tavaraa.

– Sudanin ja Somalian kaltaisiin konflikteihin liittyen korostui tarve saada kaikki osapuolet mukaan neuvotteluihin. Libyan konfliktissa tämä ei toteutunut, vaikka esimerkiksi Afrikan unioni ilmoitti valmiutensa rauhanvälittäjäksi. Nyt on vaarana, että siviilien suojeluksi määritelty interventio voi johtaa pitkäkestoiseen sisällissotaan, Vesa pohtii.

Hän muistuttaa, että diktaattorien joutuminen kansainväliseen rikostuomioistuimeen on kaksitahoinen vaikutuksiltaan.

– Vastuuseen joutuminen on sinällään oikein, mutta se voi myös hidastaa tai jopa estää rauhanomaiseen poliittiseen ratkaisuun pääsyä. Burkina Fason kanta on mielenkiintoinen, sillä maa on tunnustanut Libyan kapinallishallituksen, mutta on tarjonnut samanaikaisesti turvapaikkaa **Muammar Gaddafille.**

Kaikki alkoi 60-luvulla

Mutta tehdäänpä aikamatka 1960-luvun loppupuolelle ja selvitetään, miten kaikki alkoi. Mikä oli maailmantilanne, Suomen poliittinen ilmapiiri ja akateemisen tutkimuksen valmius rauhantutkimukselle? Entä miten nuori tutkija teki valintansa?

– Norjassa ja Ruotsissa oli jo tuolloin merkittävää rauhantutkimusta ja näytti siltä, että Suomessa jäätäisiin asiassa jälkeen. 1960-luvun rauhanliike sekä muun muassa kaikki nuorisojärjestöt pitivät tärkeänä tutkimuksen organisoimista myös Suomessa, kertoo Unto Vesa.

Rauhantutkimus alkoi Tampereella, johon perustettiin Tampereen yliopiston rauhantutkimuskeskus TAPRI. Vesan mukaan tähän vaikutti nuorten tutkijoiden ja opiskelijoiden aktiivisuuden lisäksi yliopiston merkittävä yhteiskuntatieteellinen rooli ja kaupungin myönteinen suhtautuminen hankkeeseen.

– Itse olin jo opiskeluaikanani Helsingissä erikoistunut kansainväliseen politiikkaan ja 1967 aloitin Tampereen yliopistossa ensimmäisenä kansainvälisen politiikan assistenttina. Erikoistuminen siinä juuri rauhantutkimukseen ei ollut enää kovin suuri hyppäys, olivathan sodan ja rauhan kysymykset, YK ja kehitysmaiden ongelmat tuolloinkin päällimmäisiä kansainvälisen politiikan asialistalla.

Vesa toteaa, että 60-luku oli yleismaailmallisesti optimismin aikaa, vaikka kriiseistä ei suinkaan ollut pulaa. Optimismi käänsi kriisit toiminnaksi rauhan puolesta, esimerkkinä Vietnamin sota.

Vastustusta tutkimushanketta kohtaan ei ilmennyt millään taholla, ja niinpä aloite rauhantutkimuslaitoksen perustamisesta hyväksyttiin yksimielisesti eduskunnassa vuonna 1969.

– Tosin jo 1970-luvun alussa tuli linjakiistoja ja polemiikkia erityisesti julkisuudessa. Tutkijoiden mahdollisista tieteellisistä erimielisyyksistä huolimatta puolustimme laitosta ulospäin yksissä tuumin, mutta ilman näitä kiistoja laitos olisi ehkä kasvanut nopeammin. Aloitimme kolmen tutkijan voimin, nyt tutkijantoimia on seitsemän, minkä lisäksi on suurin piirtein saman verran tutkijoita ulkopuolisella, esimerkiksi Suomen Akatemian, rahoituksella.

Vuoteen 1994 saakka TAPRI oli itsenäinen opetusministeriön alainen laitos, jonka rahoituksesta vastasi valtio. Vesa muistelee hyvillä mielin noita aikoja, sillä suhde opetusministeriöön oli useimmiten mutkaton ja toimiva.

– Muutos Tampereen yliopiston rauhantutkimusyksiköksi lähensi TAPRI:a muuhun yliopistomaailmaan, mutta toivottuja synergiaetuja ei ole kertynyt, jos kohta ei pelättyjä haittojakaan.

Rehellistä tutkimusta

Unto Vesalla ei ole vastausta siihen, miksi kriisit ja sodat synnyttävät joskus rauhanliikkeen ja joskus eivät.

– Kriisit liittyivät rauhanliikkeen haasteisiin. Esimerkiksi Vietnamin sodan vastainen liike alkoi pienistä ryhmistä, mutta laajeni koko kansan liikkeeksi. Ensivaiheessa terävimmät Vietnamin sodan vastaiset argumentit Suomessakin laativat USA:ssa opiskelleet entiset Fullbright-stipendiaatit.

– Tšekkoslovakian kriisi sysäsi liikkeelle väkivallattoman vastarinnan pohdintaa tutkimuksen parissa, se synnytti esimerkiksi pamflettikirjallisuutta. Asia kiinnosti jopa valtiovallan tasolla, sillä ensimmäisen parlamentaarisen puolustuskomitean mietinnössä pohdittiin väkivallatto-

60-luku oli yleismaailmallisesti optimismin aikaa, vaikka kriiseistä ei suinkaan ollut pulaa. Optimismi käänsi kriisit toiminnaksi rauhan puolesta, esimerkkinä Vietnamin sota.

man vastarinnan mahdollisuuksia.

Osansa sai myös USA:n imperialismi tutkimuksen puolella. Unto Vesa teki tuolloin tutkimuksen USA:n interventioista eli sotilaallisista väliintuloista Latinalaisessa Amerikassa.

– Vaikka rauhanliike tuohon aikaan oli hyvin pitkälle vasemmistohenkistä, siinä oli mukana myös liberaaleja ja keskustalaisia, kun taas rauhantutkimuksen piirissä on alusta alkaen ollut mukana kaikenlaisia poliittisia maailmankatsomuksia edustavia tutkijoita.

Unto Vesa itse on sosialidemokraatti ja pitää edelleen käypänä ohjenuorana ruotsalaiselta professorilta **Gunnar Myrdalilta** omaksumaansa ajatusta, jonka mukaan tutkijan on hyvä julkituoda omat arvolähtökohtansa. Se on myös aina rehellistä tutkimuksen vastaanottajien näkökulmasta.

– 1970-luvulla rauhanliikkeellä oli erittäin laaja kannatus, mikä antoi vankan tuen myös rauhantutkimukselle. Esimerkiksi YK:n aseistariisuntaviikon tapahtumissa oli todella laajasti kirkon, ay-liikkeen ja monenlaisten kansalaisjärjestöjen väkeä.

Unto Vesan mukaan tämä jatkui seuraavalle vuosikymmenelle, jolloin Naton Eurooppaan kaavailemien risteilyohjusten vastustaminen sai liikkeelle ennätysmäärät kansalaisia. Tampereen Keskustorilla oli enimmillään 10 000 mielenosoittajaa.

Katse itään

Suomella oli kylmän sodan aikana erityisasema suhteessa Neuvostoliittoon sekä hyvässä että pahassa. YYA-sopimuksen mukainen politiikka rajoitti liikkumavapautta, mutta samalla se avasi neuvostoyhteiskuntaan sellaisia ovia, joihin muilla mailla ei ollut koputtamista.

Suomalaisella rauhantutkimuksella oli Vesan mukaan halu luoda yhteistyösuhteet Neuvostoliiton tiedeakatemian alaisen Kansainvälisen politiikan ja talouden tutkimuslaitoksen IMEMO:n kanssa, vaikka erillistä rauhantutkimusta Neuvostoliitossa ei ollut. IMEMO:ssa kuitenkin tutkittiin osittain samoja kansainväli- ▶

sen politiikan kysymyksiä kuin meillä lännessä rauhantutkimuksen piirissä.

– Vuonna 1977 julkaisimme yhdessä liennytystä ja aseistariisuntaa koskevan kirjan, johon neuvosto-osapuoli oli hyvin tyytyväinen, koska se oli heille ensimmäinen yhteistyöprojekti länsimaisten rauhantutkijoiden kanssa.

Unto Vesa toteaa, että suomalaisella rauhantutkimuksella oli tässä asiassa varsin merkittävä sillanrakentajan rooli, samantapainen kuin Suomella Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön kokousisäntänä.

– Rauhantutkimuksen piirissä meillä oli luja tahto yrittää vaikuttaa tutkimuksellamme suoraan maailman päättäjiin. Kuriositeettina voi kertoa, että kun laitoksemme lehti julkaisi Indokiinan sotaa ja jälleenrakennusta käsittelevän erikoisnumeron, lähetin lehden muiden muassa sotaa kritisoineelle senaattori **Edward Kennedylle** ja Kambodzhan kuninkaalle **Norodom Sihanoukille,** joka lähetti kiitossähkeenkin.

Varustelun paluu

Unto Vesa on vuosikymmenet paneutunut kilpavarusteluun ja aseistariisuntaan, olipa aihe pinnalla tai ei.

– Olen tutkinut aseistariisuntaa 70-luvun alusta saakka, sen lisäksi olen paneutunut aiheeseen Suomen YK-valtuuskunnan jäsenenä. On totta, että aihe ei viime vuosina ole ollut muodissa. Kun kylmä sota ja perinteinen idän ja lännen kilpavarustelu loppui, ei asiaa koettu enää tärkeäksi julkisuudessa.

Kiinnostuksen palauttamiseksi Vesa muistuttaa, että vaikka vuosina 1985 – 2000 maailman asevarustelun reaaliarvo putosi kolmanneksen, viimeiset kymmenen vuotta kehitys on taas mennyt päinvastaiseen suuntaan, ja nyt maailmassa käytetään varusteluun enemmän kuin koskaan aikaisemmin, yli 1 500 miljardia dollaria vuodessa.

– Tämän vuosituhannen alusta rauhanliikkeessä on keskitytty enemmän maamiinojen ja sirpaleaseiden vastaiseen kampanjaan, mikä onkin tuottanut tulosta. Myös presidentti **Barack Obaman** avaus ydinaseettoman maailman puolesta on sysännyt asiaa uudelleen liikkeelle. Tosin Obaman asenne ”tuskin minun elinaikanani” vesittää tavoitetta, mutta silti aseidenriisuntatutkimus on saanut uutta virikettä muuttuneesta kansainvälisestä ilmapiiristä.

Myös ETYK-prosessi (myöhemmin ETYJ) on ollut niin Vesan kuin koko TAPRI:n asialistalla.

– Tosin yleinen kiinnostus aihetta kohtaan hiipui pian 70-kuvun puolivälin jälkeen, tällä hetkellä kiinnitetään huomiota ETYJ:n normiston toteutumiseen koko alueella ”Vancouverista Vladivostokiin”, ja esimerkiksi omassa tutkimuksessamme Keski-Aasia on nyt kohteena mutta toisaalta nimenomaan ETYJ-perspektiivistä.

70-luvulla Naton Eurooppaan kaavailemien risteilyohjusten vastustaminen sai liikkeelle ennätysmäärät kansalaisia. Tampereen Keskustorilla oli enimmillään 10 000 mielenosoittajaa.

Kiina ei tullut puun takaa

Kiinan nousu on tapahtunut TAPRI:n olemassaolon aikana. Maolaisen kulttuurivallankumouksen kauhukakarasta on tullut maailman johtava tai liki johtava maa. Unto Vesa kertoo, että kulttuurivallankumouksen pahimpaan aikaan maasta oli lähes mahdotonta saada mitään luotettavaa tietoa.

– Jo 60-luvun puolivälissä ilmestyi **Wilhelm Fuchsin** kirja *Tulevaisuuden voimasuhteet,* jossa matemaattisella mallilla ennustettiin Kiinan kohoaminen USA:n rinnalle tai jopa ohi. Fuchs teki laskelmansa Kiinan hiili- ja teräspotentiaalin sekä väestökehityksen perusteella.

Kenties **Maon** seuraaja **Deng Xiao Ping** tarttui Fuchsin laskelmiin, sillä Kiinan uuden politiikan aikana maa on muuttunut uhkasta haasteeksi. Kiina on nyt Vesan mukaan haaste talouden, politiikan ja puolustuksen lisäksi ilmastopoliittisesti ja positiivisessa merkityksessä, sillä maalla on potentiaalia ratkaista ympäristöongelmansa.

– Sain 70-luvun alussa apurahan Kiinan aseistariisuntapolitiikan tutkimusta varten. Se oli jännittävä tutkimusaihe, sillä tuolloin oli Kiinan ja Neuvostoliiton välirikko vahvimmillaan. Kiina piti Neuvostoliiton myönnytyksiä lännelle aseistariisunnassa poliittisen heikkouden merkkinä.

Kiinan pääsy YK:n ja sen turvallisuusneuvoston jäseneksi vuonna 1971 muutti koko asetelman. Kulttuurivallankumouksen aikaan Kiinan kanta oli lyhyen ajan jopa sellainen, että sitä parempi, mitä useammalla maalla on ydinase.

– Kiina on osallistunut hyvin rakentavasti YK:n toimintaan, ja nykyisin sillä on esimerkiksi joukkoja YK:n rauhanturvatehtävissä.

Tutkimus muistaa, media vaikenee

Euroopassa on ”vakiintuneita” kriisejä kuten Pohjois-Irlanti, Espanjan Baskimaa tai Kypros. Unto Vesa torjuu kritiikin niiden unohtamisesta, vaikka kaikista ei paljon tutkimusta olekaan.

Joistakin tapauksista tutkimusta on, esimerkiksi Pohjois-Irlannista **Raimo Väyrynen** teki aikanaan mielenkiintoisen tutkimuksen. Lisäksi on tehtävä ero median ja tutkimuksen välillä.

– Tyypillisimpiä median ajoittain ”unohtamia” sotia ovat Burman, Kolumbian ja Ugandan pitkäaikaiset sodat. Tutkimusta niistä kyllä on. Tukholman rauhantutkimusinstituutin SIPRI:n mukaan kylmän sodan aikana maailmassa oli vuosittain käynnissä keskimäärin 35 – 40 aseellista selkkausta eri puolilla maailmaa, nyt niitä on meneillään parikymmentä.

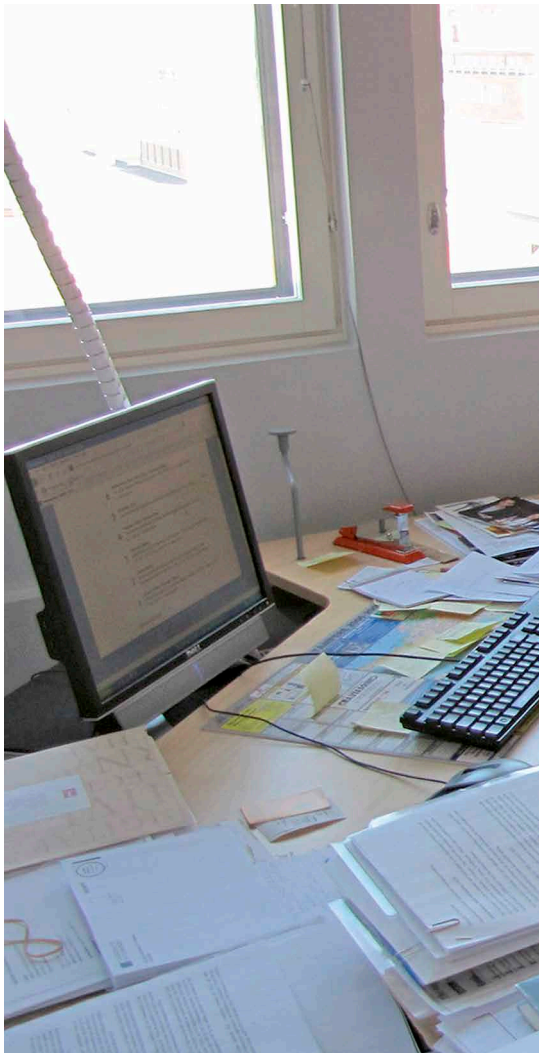

Terrorismi ja terrorismin vastainen sota sen sijaan ovat näyttävästi esillä. Terrorismia koskeviin kysymyksiinkin Vesa on joutunut vastaamaan 1970-luvulta alkaen. Hän tekee selvän eron terroristien ja sellaisina aiheettomasti pidettyjen välillä.

– Jos tällaisen liikkeen tavoitteena on itsenäisyys, autonomia tai vähemmistöjen oikeudet, niin ratkaisut on aina löydettävissä neuvotteluin. Jos taas terrorismi kumpuaa sellaiselta ideologiselta pohjalta, jossa käydään pyhää sotaa eikä mikään kompromissi ole mahdollinen, niin ei siinä neuvottelutie auta. Mutta toisaalta ei terrorismi maailmasta terroristeja tappamallakaan lopu.

Sotilaat pysyköön aselajissaan

70-luvusta, sodan ja rauhan näkökulmasta, on monta mielipidettä, mutta kieltämättä silloin tapahtui paljon hyviä asioita. Yksi niistä oli päätään nostanut ja voimissaan ollut rauhankasvatus. Onko sitä enää olemassa?

– Silloin oli todellakin rauhankasvatuksen buumi, tavoite oli organisoida rauhankasvatus kaiken opetuksen yhteyteen. Se buumi on taittunut, ja nyt riippuu jälleen paljon opettajista ja kouluista, onko kouluissa rauhankasvatusta vai ei. Toisaalta opetus- ja kulttuuriministeriössä on uudelleen virinnyt voimakas kiinnostus kansainvälisen vastuun kasvatuksesta.

Saksassa ei voisi kuvitellakaan, että kriisien kommentointi olisi pääsääntöisesti sotilaiden vastuulla.”

Toinen julkisuuden ilmiö suhteessa rauhaan näkyy tv-uutisissa, sillä sotien ja kriisien yhteydessä niissä haastatellaan yhä useammin sotilasasiantuntijoita. Ilmiö on pistänyt myös rauhantutkijan silmään.

– Esimerkiksi saksalaiset kollegat ovat ihmetelleet Suomen käytäntöä. Heidän mielestään Saksassa ei voisi kuvitellakaan, että kriisien kommentointi olisi pääsääntöisesti sotilaiden vastuulla. Mielestäni sotilasasiantuntijoiden käyttäminen voisi rajoittua pääasiallisesti kriisien sotilaallisiin aspekteihin, joissa he ovat eksperttejä, ja jättää politiikan erittely politiikan asiantuntijoille.

Median sotilasasiantuntijuuden painotus on Unto Vesan mukaan näkynyt myös arabimaiden, erityisesti Libyan kriisissä.

Rauhantutkimuksen piirissä on keskusteltu miten suhtautua asiaan, ja miten päästä rauhanomaisesti ulos kriisistä.

– Valitettavasti nämä näkemykset ovat jääneet vähälle uutisoinnille. YK:n hyväksymä siviilien suojelun periaate voi helposti kääntyä interventionaamioinniksi ja interventio puolestaan sodaksi. Neuvottelujen ja välitystoiminnan tie jätettiin hyödyntämättä.

Muutos ilman väkivaltaa

Tampereen yliopiston rauhantutkimuskeskus TAPRI elää ja voi hyvin. Vaikka kriisit ja sodat toivottavasti vähenevät, on tutkimukselle aina tarvetta sotien ehkäisemisessä ja rauhan vahvistamisessa yhteiskuntien luonnollisena olemassaolon tilana. Suomessa rauhantutkimusta ei edelleenkään ole resurssoitu yhtä voimakkaasti kuin Ruotsissa ja Norjassa.

– Yhteistyötä TAPRI:n ja yliopiston politiikan tutkimuksen välillä on syytä tiivistää, se hyödyttää molempia osapuolia. Yliopistouudistuksen tuoma tiedekuntarajojen poistaminen voi tuoda tutkimuksellista hyötyä, mutta se edellyttää nytkin yhteistyön rakentamista yksiköiden hallinnollisista reviireistä riippumatta.

TAPRI:n tutkimusohjelmassa ”rauhanomainen muutos” on ollut punaisena lankana. Se on hyvä ja pysyvä tavoite: miten kansainvälinen järjestelmä voi muuttua ja kehittyä ilman, että turvaudutaan väkivaltaan, niin kuin historiassa aiemmin on tehty.

– Yli neljänkymmenen vuoden rauhantutkijan uran jälkeenkin sitä kysyy itseltään, mitä on saanut aikaan – jos mitään. Jos tuntee, että vielä pitäisi tai voisi tehdä jotain tärkeää tutkimuksen saralla, on jatkettava työtä. Siksi jatkan rauhantutkijana, nyt emeritustutkijana ja kansalaisena rauhanliikkeessä; rauhanasiasta en voi jäädä eläkkeelle, Unto Vesa päättää.

Hannu Oittinen

Kuvat: Hannu Oittinen

Noam Chomsky:

Oliko vaihtoehtoa?

9/11

VUOSIKYMMENTÄ MYÖHEMMIN

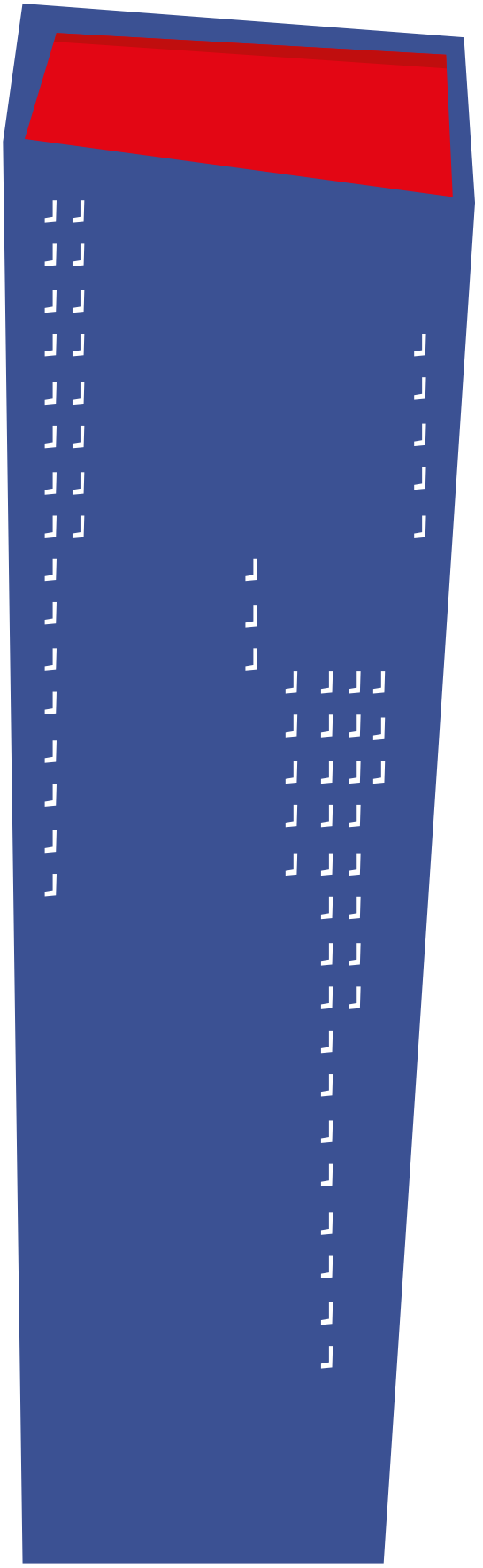

Syyskuun yhdennentoista päivän kauhistuttava hirmuteko vuonna 2001 muutti maailman. Siitä on nyt kymmenen vuotta. Toukokuun ensimmäisenä päivänä 2011 Yhdysvaltojen erikoisjoukot teloittivat hirmuteon oletetun suunnittelijan, **Osama bin Ladenin** Pakistanissa. *Operaatio Geronimossa* bin Laden otettiin kiinni aseettomana ilman, että hän olisi tehnyt vastarintaa. Vaikka bin Laden lopulta saatiin hengiltä, monien arvioiden mukaan hän kuitenkin onnistui saamaan haluamansa voitot sodassaan Yhdysvaltoja vastaan.

”Hän väitti toistuvasti, että ainoa tapa saada Yhdysvallat pois muslimimaailmasta ja lyödä jenkkisatraapit, on vetää amerikkalaiset sarjaan pieniä mutta kalliita sotia, jotka lopulta ajavat maan konkurssiin”, kirjoitti **Eric Margolis.** ”Vuodattamalla amerikkalaisten verta Yhdysvallat ryntäsi bin Ladenin ansaan, ensin **George W. Bushin** ja sitten **Barack Obaman** johtamana. (…) Valtavasti paisuneet sotilasmenot ja velkaantumisen kierre (…) saattoi olla vahingollisin perintö, jonka hän jätti voittaakseen Yhdysvallat”.

Washingtonin taipuminen bin Ladenin kiihkeitten toiveitten täyttämiseen oli heti ilmeistä. Toin esille pian iskun jälkeen kirjoittamassani kirjassa *9-11* sen, että jokainen – jolla oli tietoa alueesta – saattoi havaita, että ”massiiviset hyökkäykset muslimiväestöä kohtaan olivat vastaus bin Ladenin ja hänen kumppaniensa rukouksiin, ja johtaisivat Yhdysvallat ja sen liittolaiset pirulliseen ansaan, kuten Ranskan ulkoministeri asian ilmaisi.”

Michael Scheuer, CIA:n vanhempi bin Ladenin jäljittämisestä vastuussa ollut analyytikko, kirjoitti pian iskujen jälkeen, että ”bin Laden on ollut hyvin täsmällinen kertoessaan amerikkalaisille syynsä käydä sotaa kanssamme. Hän haluaa muuttaa rajusti Yhdysvaltojen ja muitten länsimaitten politiikkaa islamilaista maailmaa kohtaan. Yhdysvaltojen asevoimat ja

politiikka on onnistunut radikalisoimaan islamilaisen maailman. Tehtävä, jossa Osama bin Laden ei onnistunut, vaikka sitä yritti aina 1990-luvun alusta alkaen. On reilua tehdä johtopäätös, että tuloksena on ollut Yhdysvaltojen jääminen bin Ladenin ainoaksi välttämättömäksi liittolaiseksi.” Luultavasti näin on edelleen hänen kuolemastaan huolimatta.

Ensimmäinen 9/11

On todennäköistä, että jihad-liike, joka oli hyvin kriittinen bin Ladenia kohtaan, olisi voinut hajota ja heikentyä 9/11:n jälkeen. ”Rikosta ihmisyyttä vastaan”, kuten iskuja aivan oikein kutsuttiin, olisi voitu lähestyä rikoksena, jossa epäillyt olisi otettu kiinni kansainvälisellä operaatiolla.

On myös muistettava, että rikokset olisivat voineet olla vielä pahempia. Ajatellaanpa esimerkiksi, että isku olisi mennyt niin pitkälle, että Valkoista taloa olisi pommitettu, presidentti olisi kuollut, olisi brutaali sotilasdiktatuuri, joka tappaisi ja kiduttaisi tuhansia, kun samalla perustettaisiin kansainvälisiä terrorikeskuksia, jotka olisivat auttamassa kidutus- ja terrorivaltioita muualla ja toteuttaisi kansanvälisiä teloituskampanjoita. Ylimääräisenä luunappina tuotaisiin joukkoon vielä ekonomistien joukkio – kutsutaan heitä Kandaharin pojiksi – jotka nopeasti ajaisivat talouden pahimpaan lamaan sen historiassa. Tämä olisi ollut pahempaa kuin 9/11.

Valitettavasti kyseessä ei ole ajatuskoe. Se tapahtui. Ensimmäinen 9/11 tapahtui, kun vuonna 1973 Yhdysvallat onnistui kaatamaan Chilen **Salvador Allenden** johtaman demokraattisen hallinnon sotilasvallankaappauksella. Päämäärä oli **Nixonin** hallinnon mukaan tappaa ”virus”, joka saattoi kannustaa muitakin itsenäisen kehityksen politiikkaan. Yhdysvaltojen kansallisen turvallisuuden neuvoston taustalla oli näkemys, että ellei se pysty kontrolloimaan Latinalaista Amerikkaa, ei se voi odottaa ”saavuttavansa menestystä muuallakaan maailmassa”.

Ensimmäinen 9/11, toisin kuin toinen, ei muuttanut maailmaa. Sillä ei ollut juurikaan seurauksia, kuten **Henry Kissinger** vakuutti esimiehelleen muutamaa päivää myöhemmin. Nämä vähäisten seurausten tapahtumat eivät rajoittuneet pelkästään Chilen demokratian tuhonneeseen sotilasvallankaappaukseen, vaan panivat alulle kauhutarinan. Ensimmäinen 9/11 oli näytös draamassa, joka alkoi vuonna 1962, kun **John F. Kennedy** muutti pallonpuoliskon puolustuksen sisäiseksi turvallisuudeksi.

Hiljattain julkaistussa Cambridgen yliopiston kylmää sotaa käsittelevässä historiassa, Latinalaisen Amerikan tutkija **John Coatsworth** kirjoittaa, kuinka lukuisat poliittiset vangit, kidutuksen uhrit ja väkivallattomaan toimintaan sitoutuneitten toisinajattelijoitten teloitukset Latinalaisessa Amerikassa olivat moninkertaiset verrattuna Neuvostoliiton ja sen Itä-Euroopan satelliittimaissa tapahtuneisiin.

Massiiviset hyökkäykset muslimiväestöä kohtaan olivat vastaus bin Ladenin ja hänen kumppaniensa rukouksiin.”

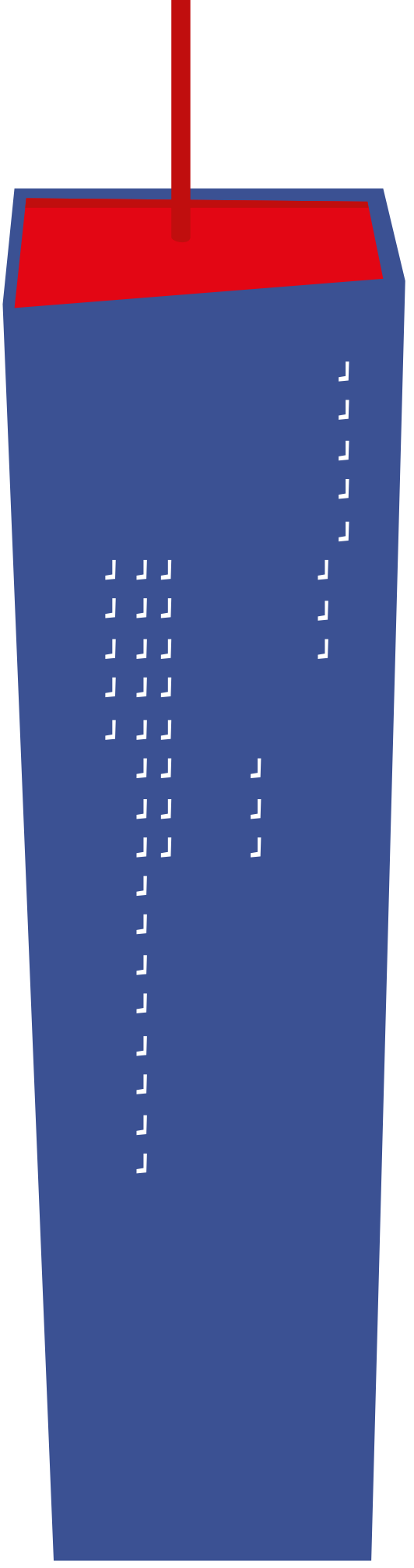

Kidnappauksista ja kidutuksista teloituksiin

Osama bin Laden kuoli 1.5.362011 Yhdysvaltojen laivaston erikoisjoukkojen iskussa. Monien suorastaan karmeitten kertomusten perusteella, joita hallitus antoi ja sitten perui, on tullut selväksi, että operaatio oli suunniteltu teloitukseksi, ja että se rikkoi monia kansainvälisen oikeuden periaatteita aina alkaen tunkeutumisesta Pakistaniin.

The Atlantic -lehti ja sen Lähi-idän asiantuntijat, muun muassa **Yochi Dreazen,** tarjoavat tapahtumista asiantuntevaa tietoa. Sen mukaan Valkoinen talo ei ollut suunnitellut bin Ladenin kiinniottamista elävänä. Hallinto oli tehnyt selväksi, että se halusi bin Ladenin kuolleena. Kiinniottaminen elävänä olisi aiheuttanut joukon hankalia oikeudellisia ja poliittisia haasteita. Oli siis parempi teloittaa, upottaa ruumis mereen ilman ruumiinavausta, joka tekona – ennustettavasti – lisäsi sekä vihaa ja epäilyjä muslimimaailmassa.

The Atlantic -lehden tutkimus tuo esille eron Bushin ja Obaman hallinnon välillä: Obaman hallinto eliminoi yksittäisiä terroristeja, kun taas Bush pidätytti tuhansia militanteiksi epäiltyjä, jotka ovat vankileireillä Afganistanissa, Irakissa ja Guantanamossa. Lehden kirjoittajat siteeraavat myös Saksan entistä liittokansleria **Helmut Schmidtiä** ja hänen tv-lausuntoaan, jonka mukaan bin Laden olisi pitänyt tuoda oikeuden eteen.

Ruumiin hävittämistä ilman avausta on myös kritisoitu liittolaisten taholta. Suuresti arvostettu brittiasianajaja **Geoffrey Robertson,** joka tuki interventiota, mutta vastusti teloitusta, kuvaili Obaman väitettä ”oikeus on tapahtunut” absurdiksi, minkä olisi pitänyt olla selvää myös entiselle valtiosäännöstä luennoineelle professorille. Pakistanin lain mukaan väkivaltaisen kuolemansyyn tutkinta on tehtävä etenkin, jos kuolema on aiheutunut hallituksen tai poliisin toimien seurauksena. Yhdysvallat on siksi velvollinen tekemään tutkinnan, joka tyydyttää maailmaa, ja joka tekee luotettavan selvityksen kuolintavan olosuhteista.

Robertson muistuttaa meitä siitä, kuinka brittihallinto halusi aikanaan hirttää natsijohdon kuuden tunnin kuluessa kiinniotosta. Presidentti **Truman** vetosi, että ainoa tapa päättää onko syyllinen vai syytön, on taata puolueeton oikeuskäsittely.

Eric Margolis on huomauttanut, ettei Washington ole koskaan tehnyt julkiseksi todisteita väitteestä, että bin Laden oli 9/11-iskujen takana. Tämä seikka selittänee sen, miksi kyselyissä kolmannes amerikkalaisista vastaajista uskoo Yhdysvaltojen hallituksen ja/tai Israelin olleen iskujen takana. Avoin oikeudenkäynti Yhdysvalloissa tai Haagissa olisi tuonut nämä väitteet päivänvaloon.

FBI:n päällikkö **Robert Mueller** toi esille kesäkuussa 2002 *Washington Post*-lehdessä tutkijoiden käsityksen, että syyskuun 11. päivän iskun idea oli lähtenyt al-Qaidan johtajista Afganistanissa, vehkeiltiin Saksassa ja rahoitettiin Arabiemiraattien kautta afganistanilaislähteistä. Mitä FBI uskoi ja ajatteli kesäkuussa 2002, he eivät kuitenkaan tienneet kahdeksaa kuukautta aiemmin, kun Washington hylkäsi talibaanien tunnustelevat tarjoukset (kuinka vakavasti otettavat, sitä emme tiedä) saattaa bin Laden oikeuden eteen, mikäli todisteita olisi. Ei siis ole totta, mitä presidentti Obama väitti pian bin Ladenin kuoleman jälkeisessä lausunnossaan, että ”pian selvisi, että 9/11 iskujen takana oli al-Qaida”.

Ei ole syytä epäillä FBI:n käsityksiä kesäkuussa 2002. Silti jäämme vielä kauas sellaisesta syyllisyyden todistamisesta, mitä sivistyneissä yhteiskunnissa vaaditaan. Se ei anna lupaa murhata epäiltyä, joka olisi helposti – kuten nyt näyttää – voitu ottaa kiinni ja tuoda oikeuden eteen. Myöhemmät todisteet, muun muassa Guantanamon vankien tunnustukset 11/9-komission tutkimuksissa, tukevat epäilyä. Miten näille todisteille olisi käynyt riippumattomassa tuomioistuimessa ottaen huomioon, miten tunnustukset on saatu, jää epäselväksi.

Washington hylkäsi talibaanien tunnustelevat tarjoukset saattaa Osama bin Laden oikeuden eteen, mikäli todisteita olisi.

Hyökkäysrikokset

Bin Ladenin vastuu tunnustettiin laajasti muslimimaailmassa ja teko tuomittiin. Eräs merkittävä esimerkki on libanonilainen sheikki **Fadlallah,**

jota sekä Hizbollah että shia-ryhmät kunnioittavat myös Libanonin ulkopuolella. Sheikki Fadlallah tuomitsi selvästi 9/11-iskut.

Eräs jihad-liikkeen johtavista asiantuntijoista, **Fawaz Gerges** katsoi, että liike olisi hajonnut. Yhdysvaltojen olisi pitänyt hyödyntää tätä mahdollisuutta sen sijaan, että se ryhtyi mobilisoimaan liikettä Irakiin hyökkäämiseksi. Se oli suuri lahja bin Ladenille ja lisäsi jyrkästi terrorin määrää. Britannian Chilcotin kuulemisissa Irak-hyökkäyksen taustoista entinen tiedustelupäällikkö todisti sekä brittien että amerikkalaisten tiedustelupalvelujen tienneen, ettei **Saddam** muodostanut mitään vakavaa uhkaa, ja että maahanhyökkäys, invaasio, todennäköisesti lisää terroria. Invaasiot Irakiin ja Afganistaniin radikalisoivat osaa muslimisukupolvista, jotka näkivät sotilaalliset toimet hyökkäyksenä islamia vastaan. Kuten niin usein turvallisuus ei ollut kovin korkealla tärkeyslistalla valtioitten toimissa.

Natsi-Saksan sotarikoksia Nürnbergin oikeudenkäynnissä selvittänyt ja Yhdysvaltoja edustanut tuomari **Robert Jackson** määritteli hyökkäykseksi, aggressioksi juuri ne teot, joihin Bushin hallinto myöhemmin syyllistyi. Olemme tilanteessa, jossa on kaksi mahdollisuutta: joko Bush ja hänen liittolaisensa ovat syyllisiä kansainväliseen sotarikokseen ja kaikkeen siihen pahaan, jota siitä seurasi, tai me julistamme, että Nürnbergin oikeudenkäynti oli farssi, ja olemme syyllisiä oikeusmurhaan.

Ylemmyydentuntoisuus ja 9/11

Jos torjumme tuomari Jacksonin näkemykset universaaleista oikeusperiaatteista, hyväksymme periaatteen, että Yhdysvallat voi päättää itse suojastaan suhteessa kansainväliseen oikeuteen ja eri sopimuksiin.

On syytä omistaa ajatus myös bin Laden-operaation nimelle: **Geronimo**. Jos Valkoinen talo kutsuu bin Ladenia Geronimoksi, se tulee suitsuttaneeksi häntä. Geronimo oli apassi-intiaanien johtaja, joka rohkeasti nousi vastustamaan mailleen tunkeutumista.

Ehkä bin Ladenin teloitus ymmärrettiin hallinnon piirissä kostona, arvelee Robertson. Ja kenties oikeudenkäynnin tuoman laillisen mahdollisuuden torjuminen heijastaa moraalista kulttuurieroa vuosien 1945 ja tämän päivän välillä. Mikä tahansa motiivi olikaan, se tuskin oli turvallisuus. YD

Noam Chomsky on emeritusprofessori. Hän on kirjoittanut useita poliittisia bestsellereitä.

Artikkeli on lyhynnelmä 6.9.2011 sivustolla *www.tomdispatch.com* julkaistusta tekstistä.

Politiikan vaihtoehtojen puutteen paljastuminen on aktivoinut ihmisiä ympäri Eurooppaa. Kokoontumalla taustoista riippumatta kansalaiset pyrkivät ratkaisemaan paikallisia, eurooppalaisia ja globaaleja ongelmia. Esimerkiksi Espanjassa vaihtoehtoja on haettu marssein, kokouksin ja leirein, ja Brysselissä hallituksettoman maan asukkaat järjestäytyvät marraskuussa G1000-kansalaisfoorumiin.

Suomessa vihapuhe kumpuaa sosiaalisen eriarvoistumisen ja syrjäytymisen todellisuudesta. Siksi muutoksen hakeminen yhdessä on tärkeää. Avointen kansalaiskokousten prosessi jatkuu tänä syksynä Helsingissä 5.11.2011. Keskeisiä kysymyksiä ovat hyvinvointi, kestävä kehitys, globalisaation talous ja demokratian parantaminen. Tilaisuus kokoaa yhteen sekä politiikassa ja järjestöissä aktiivisia että niistä irrallaan olevia ihmisiä, keskustelemaan syvällisesti, kehittämään ajatuksia sekä löytämään tapoja viedä niitä eteenpäin. On ylitettävä sukupolvien ja traditioiden sekä poliittiset ja kulttuuriset rajat.

Kun suurin osa maamme puolueista istuu hallituksessa, on löydettävä hetkiä keskustella asioista, kuunnella kriittisiäkin huomioita, löytää ratkaisuja ja viedä eteenpäin ehdotuksia. Pyrkimyksenä on haastaa järjestöt ja puolueet – ja saada niissä aktiivit keskustelemaan keskenään, jotta voitaisiin tehdä entistä parempaa politiikkaa.

Vapaus valita toisin 2011 järjestetään lauantaina 5. 11., kello 11 – 18, Paasitornissa, Helsingin Hakaniemessä. Ovet ovat kaikille avoimet. Iltapäivä vietetään neljässä työryhmässä, kuullaan erilaisia keskustelunavauksia ja käydään tasa-arvoista, avointa keskustelua, joka kuitenkin pyrkii kehittämään muutamia konkreettisia ehdotuksia.

TÄLLAISTÄ TILAISUUTTA EI KANNATA JÄTTÄÄ VÄLIIN, TULE VALITSEMAAN VAPAUS VALITA TOISIN!

Emilia Palonen
Puheenjohtaja
Vapaus valita toisin ry.

Kaikki alkoi kulttuuritalolta

Helsingin Kulttuuritalolla järjestettiin 13.6.2009 avoin Vapaus valita toisin -tapahtuma, jonka järjestäjänä ei ollut mitään tiettyä tahoa, vaan tarkoituksena oli yhdessä tunnistaa ongelmia ja kehittää tai nostaa esille uusia vaihtoehtoisia ratkaisuja. Näistä ehdotetuista ratkaisuista osa on vielä toteutumatta, mutta osa on toteutumassa muun muassa nykyisen hallitusohjelman avulla.

Syksyllä 2010 Vapaus valita toisin järjestäytyi yhdistykseksi, jotta ehdotuksia voitaisiin viedä eteenpäin seuraavien tapahtumien järjestämisen helpottamiseksi, ja jotta organisaatioon saataisiin samaa läpinäkyvyyttä, kun Kulttuuritalolla vaadittiin päätöksentekoon. Vapaus valita toisin on julkaissut kaksi pamflettia *Ei riitä!*, ja *Metropolipolitiikka*, jotka olivat mukana kevään 2011 vaaleissa.

VAPAUS VALITA toisin

VAPAUSVALITATOISIN.WORDPRESS.COM

Vapaus valita toisin 2011 lauantaina 5.11.2011, kello 11–18 Paasitorni Paasivuorenkatu 5 A Helsinki

Tapahtuman teemat

KESTÄVÄ TALOUS, SOSIAALITURVA JA LUONNONVAROJEN KULUTUS
Voiko sosiaaliturvalla auttaa myös ympäristöä?

ERIARVOISTUMINEN VAI POHJOISMAISEN HYVINVOINTIVALTION KEHITTÄMINEN
Miksi Suomessa tuloerot ovat kasvaneet nopeammin kuin missään muussa OECD-maassa?

PAREMPI DEMOKRATIA! – MITEN SOLIDAARISUUTTA VOIDAAN EDISTÄÄ?
Miten katkoa eliitin talousdeterminismi, teknokratian kahleet ja EU:n demokratiavaje?

GLOBAALIT HAASTEET: TALOUSKRIISI JA DEMOKRATIA
Kuinka ratkaista talouskriisi ihmisten parhaaksi ja luoda globaali tila demokratialle?

Kreikan velkakriisi on hallinnut Suomen poliittista keskustelua. Ydin seurasi tilannetta paikan päällä kesäkuussa, kun parlamentti hyväksyi kiistellyn lainapaketin. Juttua varten on haastateltu kaduilla, kabineteissa ja niiden välimaastossa lukuisia kreikkalaisia, jotka poikkeuksetta eivät halunneet esiintyä nimellään.

2 TARINAA demokratian kehdossa

Kreikkalaisten suhtautuminen politiikkaan on perinteisesti intohimoista. Kun kansa kokee, että sitä poljetaan, se suuntaa kaduille. Niin kutsutun Troikan eli Kansainvälisen valuuttarahaston, Euroopan keskuspankin ja Euroopan komission kanssa neuvoteltu hätälainapaketti nosti odotetusti tunteet pintaan Ateenassa.

Yhteen linkittyneessä Euroopassa yhden maan vastarinta heijastuu kaikkialle. Hyvä esimerkki on Suomi, joka on päättänyt käydä sisäpoliittiset taistelunsa eurooppalaisilla areenoilla Kreikan vakuuskamppailussa. Lainapaketin lykkääntyminen on ollut omiaan lisäämään epävarmuutta maailmantaloudessa. Niinpä myös Kreikan parlamentin päätöstä lainaehtojen hyväksymisestä 29.6. odotettiin maailmalla hikikarpalot otsalla.

1. Ketkä lainapakettia vastustivat ja miksi

Mielenosoittajia oli Ateenan keskustassa Syntagama-aukiolla sijaitsevan parlamentin liepeillä 28. ja 29.6. kymmeniä tuhansia. Motiivit lainapaketin vastustamiseen vaihtelevat ryhmittäin, ja niissä on vivahde-eroja. Maltillinen kriittinen vasemmisto vastusti lainaehtoja, koska niihin sisältyviä yksityistämisiä ei olisi pitänyt toteuttaa tai ainakin aikaa olisi pitänyt olla enemmän kunnollisen hinnan saamiseksi.

Julkisen sektorin leikkaukset nähtiin uhkana kokonaiskysynnälle tilanteessa, jossa suuri osa Kreikan teollisuudesta on siirtynyt halvempien työvoimakustannuksien maihin. Esimerkiksi Bulgariassa toimii yli 2000 kreikkalaisyhtiötä, ja määrä on ollut nopeassa kasvussa viime vuosina. Lainat olisivat kuitenkin sinänsä kelvanneet, jos ehdot olisivat olleet kohtuullisempia.

Radikaalimpi vasemmisto oli sitä mieltä, että velkajärjestelyyn olisi voitu hyvin mennä tilanteen laukaisemiseksi. Tässä ajattelumallissa velkajärjestelyn mahdollisia heijastusvaikutuksia muuhun euroalueeseen ei juuri oteta huomioon. Mallia kannattaa erityisesti nationalistinen vasemmisto, jonka mielestä maan päättäjät ovat sitoumuksineen vastuussa ensisijassa omalle kansalleen. Osa olisi valmis yksinkertaisesti kieltäytymään velkojen maksusta. Muodollisesti ajattelussa on tietenkin vinha perä kansallisvaltiotodellisuudessa.

Nationalistisille ryhmille paketti taas edusti maan myymistä ulkomaiselle suurpääomalle polkuhintaan. Kansallisia symboleja parlamentin edessä kantaneet olivat vihaisia enemmän

Kadut lainehtivat murskatusta marmorista ja käytetyistä kaasukranaateista Parlamentin edustalla.

tunnesyistä ja vailla selkeää visiota vaihtoehdoista. Vaihtoehdon puute vaivasi myös niin kutsuttujen ”indignadojen” eli arvonsa menettäneiden liikettä. Liike on levittäytynyt nopeasti Espanjasta, ja sen tunnukseksi on noussut kasvojen maalaaminen valkoiseksi.

Ylivoimaisesti suurin osa ihmisistä, joiden kanssa Syntagamalla puhuin, oli kuitenkin saapunut paikalle vaihtamaan hallitusta. Nykyistä ja edellistä hallitusta he pitivät korruptoituneina. Närkästys nykyisiin vallanpitäjiin kantaa massaprotesteissa aina pidemmälle kuin yksityiskohtainen makrotalouspoliittinen ohjelma. Mielenosoittajien kirjo oli kokonaisuudessaan vaikuttava. Paikalla oli tavallisia kreikkalaisia, eläkeläisiä, työttömiä, matalapalkkatyöläisiä, opiskelijoita, teineistä vaareihin. Vauvoille meno olisi ollut aavistuksen liian hurjaa.

Samalla kreikkalaisten enemmistö oli kuitenkin valmis hyväksymään paketin. Siltä osin parlamentti toteutti kansantahtoa. Pääministeri **Papandreoun** johtaman PASOK puolueen toiminnan hyväksyi kesäkuussa kuitenkin vain parikymmentä prosenttia kreikkalaisista. Verrattuna 43 prosentin vaalikannatukseen vuoden 2009 vaaleissa tämä on hätkähdyttävän vähän. *Ytimen* haastattelemat PASOK:ssa tai sen lähellä toimivat henkilöt olivat kuitenkin varmoja lainapaketin hyväksymisestä jo äänestyksen alla.

2. Vallan näkökulma

Kreikan kriisin rakenne ei ole niin yksinkertainen kuin usein annetaan ymmärtää. Kyse ei ole kreikkalaisten tuhlailevuudesta tai laiskuudesta. **Lauri Holappa** eritteli *Ytimen* numerossa 2/2011 ansiokkaasti vaihtotaseiden epätasapainojen luomaa tilannetta Euroopan sisämarkkinoilla. Toisaalta tavallisten kreikkalaisten kannalta on olennaista nähdä kotimaisen kysynnän merkitys kansantaloudelle, joka ei rakennu voimakkaan oman vientiteollisuuden varaan.

Kreikan bruttokansantuotteesta 19 prosenttia koostuu teollisuudesta, 77 palveluista ja 4 maataloudesta. Suomen vastaavat luvut ovat 32, 65 ja 3. Suomen tavarakaupan vaihtotase on 4,7 prosenttia plussalla, kun taas Kreikka on 63,8 prosenttia miinuksella. Vertailun vuoksi Ranska on yli 100 prosenttia miinuksella. Palveluissa molempien luvut ovat plussalla, Suomen 2,7 ja Kreikan 25,1 prosenttia. Luvut ovat OECD:n lukuja vuodelta 2008. Sittemmin tilanne on todennäköisesti muuttunut.

Kreikalla on pitkä matka Suomen kaltaiseen vientivetoiseen talousrakenteeseen, ja on selvää, että maa nojaa voimakkaasti kotimarkkinakysyntään. Julkisen sektorin leikkauksista kärsii paitsi Kreikan kotimarkkinakysyntä, välillisesti myös vaihtotaseeltaan ylijäämäinen Pohjois-Eurooppa. Johonkin tuotteet on vietävä. Kreikan hallitus on sanonut keskittyvänsä tulevaisuudessa kasvun luomiseen. Onnistumisen mahdollisuudet ovat nykytilanteessa heikot.

Kreikan hallitus vei päättäväisesti ja määrätietoisesti lainapaketin läpi maan parlamentissa äärimmäisen paineen alla. Paketin lykkääntyminen ei ollut siitä kiinni. Markkinoiden perspektiivistä on hankala sanoa samaa muiden euromaiden osalta. Kinastelu ja ristiriitaiset lausunnot pitävät tilannetta jännittyneenä, ja kasvu on jäänyt kokonaan vyönkiristysvaatimusten jalkoihin.

Talousuutistoimisto Bloombergin päivittäisen uutisvirran perusteella olennaisinta olisi Euroopan johtajien päättäväisyys ja yksiäänisyys. Lisäksi markkinat haluavat kasvua ja elvytystä – päinvastaisia asioita kuin Euroopan johtajat niille tarjoavat.

Lainapaketeista voidaan sinänsä olla montaa mieltä. Niiden poliittinen myyminen kansalle on vaikeaa eivätkä ne ole ratkaisseet kriisiä. Tuskin tulevat ratkaisemaankaan. Muitakin vaihtoehtoja olisi, mutta niistä mikään ei vielä ole ollut poliittisesti mahdollinen Euroopan johtajien ristiriitaisten näkemyksien vuoksi.

Markkinoiden hermoilu johtuu ennen muuta siitä, että Euroopasta puuttuu poliittinen johtajuus ja visio kriisin ratkaisemisesta, ei siitä, että Kreikka on elänyt yli varojensa. Kriisin pitkittymisellä tehdään rahaa joka päivä eikä loppua ole näkyvissä. YD

Mikko Sauli

Kuvat: Mikko Sauli

Liikenne oli Ateenan keskustassa sattuneista syistä hiljaista aamupäivällä 29.6.2011.

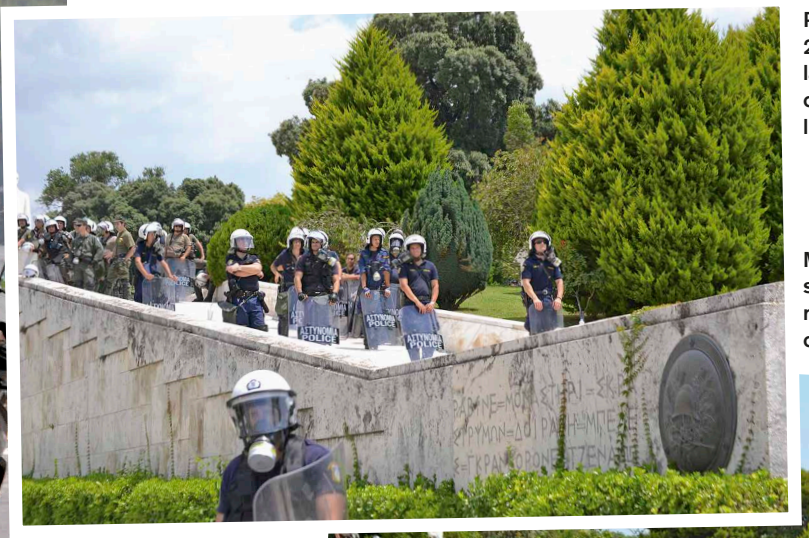

Poliisit valmiudessa 28.6.2011. Kun poliisit laittavat naamarit päälle, on syytä perääntyä, sillä luvassa on kaasua.

Mielenosoittajat soittivat suutaan ahkerasti mellakka-aidan yli. Kuva on otettu 28.6.2011.

Anna Kontula

KOLUMNI

Kirjoittaja on tutkija ja Vasemmistoliiton kansanedustaja.

HARMAATA politiikkaa

[HARMAALLA taloudella tarkoitetaan sinänsä laillista toimintaa, josta ei kuitenkaan suoriteta lakisääteisiä maksuja tai veroja. Sen suuruudeksi Suomessa arvioidaan lähes seitsemän prosenttia bruttokansantuotteesta, mikä tarkoittaisi vuosittain noin viiden miljardin euron veromenetyksiä.

Valitettavasti poliitikkojen ”harmaan talouden vastaisen taistelun” tehtävänä näyttää olevan enemmän poliittisten irtopisteiden kuin verojen kerääminen. Politiikkaan kuuluu, että tarvittaessa tosiasiat antavat tilaa tarkoituksenmukaisuudelle. Niinpä keskustelu pyörii lähinnä harmaan palkkatyön ympärillä yhtään suorematta, että melkoinen osa pimeästä rahasta on pääomatuloa.

[HARMAA talous myös esitetään mielellään liittyväksi ulkomaalaiseen työvoimaan. Näin avautuu mahdollisuus asemoitua komeasti ”rehellisen suomalaisen työmiehen” puolustajaksi. Siinä sitten helposti unohtuu, että talousrikollisuuden puuhamiehistä merkittävä osa on suomalaisia. Liioin ei muisteta, että erityisesti siirtotyöläisten kohdalla taustalla on usein työntekijöiden haavoittuvan aseman hyväksikäytöstä, ja että sillekin pitäisi yrittää tehdä jotakin.

Vielä on edullista kuvata harmaa talous irrallaan muusta ”rehellisestä suomalaisesta” elinkeinoelämästä, vaikka todellisuudessa hämärät ja päivänvaloa kestävät työmarkkinat kietoutuvat yhteen – harmaat yritykset löytyvät samoista alihankintaketjuista kuin lainkuuliaisetkin, palkat saatetaan maksaa osittain verokirjalla ja tavallista on, että tilinauhassa asiallisesti ilmoitettu ennakkoperintä on jäänyt tilittämättä eteenpäin. Ponnekkaan paheksunnan alle hukkuu sopivasti sekin, miten oma laituriremontti hoitui tutun kirvesmiehen kanssa ilman verokirjaa.

On totta, että Suomesta löytyy pitkälle järjestäytynyttä ja kansainvälisesti verkostoitunutta harmaata taloutta, josta alhainen kiinnijäämisriski ja pienet sanktiot tekevät tuottavaa rikollisuutta. Näihin tapauksiin liittyy usein alipalkkausta, työvoiman hyväksikäyttöä ja äärimmillään ihmiskauppaa. Tämä ei kuitenkaan ole harmaan talouden, ei edes harmaiden työmarkkinoiden koko kuva.

Harmaassa taloudessa on kyse useista ilmiöistä, joilla ei välttämättä ole paljonkaan tekemistä keskenään: jotkut tahkoavat miljoonavoittoja, toiset taas nikkaroivat ikkunaremontin parista koskenkorvapullosta. Harmaa talous voi olla mitä tahansa teinien koiranulkoilutusbisneksestä kansainväliseen rikollisuuteen. Näihin ei voi eikä pidä puuttua samalla tavoin.

> Päättäjien innokkuus harmaan työn niputtamiseen pahaksi talousrikollisuudeksi johtaa siihen, ettei toimenpiteitä osata valita ja kohdentaa viisaasti.

[TOISTAISEKSI harmaata taloutta on yritetty ratkaista lähinnä kontrollia kiristämällä, ja viranomaisvalvonnan lisäämisestä voikin olla hyötyä järjestäytyneen ja laajamittaisen rikollisuuden hillitsemisessä. Sen sijaan on kyseenalaista, kuinka paljon lisärangaistukset tavallista harmaan työn tekijää hillitsisivät. Summittain määrätyt jälkiverot ja päivärahan menetykset ovat jo nykyisellään niin suuri riski, että se riittää pelottamaan arkajalat pois pelistä.

Valvonta ja rangaistusten koventaminen toimii tietynlaisen harmaan talouden torjunnassa, mutta monesti tehokkaampaa olisi keskittyä työntekijöiden neuvotteluaseman parantamiseen. Tässä olisi vielä tekemistä, sillä selvitysten mukaan keskivertosuomalainen viranomainen ei erota tietoista veronkiertäjää ihmiskaupan uhrista.

Päättäjien innokkuus harmaan työn niputtamiseen pahaksi talousrikollisuudeksi johtaa siihen, ettei toimenpiteitä osata valita ja kohdentaa viisaasti. Korneimmillaan tämä näkyy esimerkiksi vaatimuksissa puistoista pulloja keräävien köyhien tarkemmasta verovalvonnasta. Satunnaisessa naapuriavussa taas viranomaisvalvonta on jo ajatuksena absurdi ja nakertaisi vakavasti koko järjestelmän uskottavuutta.

Sekin on voitava sanoa ääneen, että joskus harmaa talous on hyvä asia. Monet tutkijat ovat sitä mieltä, että ruohonjuuritason epävirallinen mikrotalous on terveen ja toimintakykyisen yhteisön edellytys. YD

Euroopan yhdentyminen on usein edennyt nopeimmin kriisien kautta. Euroalueen velkakriisin myötä federalistien unelmat ovat muuttumassa todeksi. Hurjassa vauhdissa sosiaalinen Eurooppa uhkaa jäädä jalkoihin, kirjoittaa **Christer Lindholm.**

Takaoven kautta kohti LIITTO-VALTIOTA

Euroopan taloudellisen yhdentymisen pääarkkitehteihin kuulunut **Jean Monnet** totesi aikoinaan, että raha on tekevä Euroopan. Monnet piti toisin sanoen yhteistä valuuttaa keskeisenä keinona perimmäisen tavoitteensa, eurooppalaisen liittovaltion saavuttamiseksi. Asteittaiseen yhdentymiseen uskonut ranskalainen päätteli varmaankin, että yhteinen valuutta pakottaisi Euroopan valtiot yhä tiiviimpään talouspoliittiseen yhteistyöhön, mikä lopulta johtaisi liittovaltion syntyyn. Nyt, kun Euroopan taloudellisen yhdentymisen ensiaskeleista on kulunut kuutisenkymmentä vuotta, Jean Monnetin visio on hyvää vauhtia toteutumassa.

Kun Euroopan raha- ja talousliittoa alettiin suunnitella 1980-luvun lopulla, sen ensisijaisena tarkoituksena oli eurooppalaisen valuutta-yhteistyön vahvistaminen osana silloisen EY:n sisämarkkinaprojektia. Sen sijaan rahaliittoa ei ainakaan julkisuudessa mainostettu ensimmäisenä askeleena kohti eurooppalaista liittovaltiota, kunnianhimoista hanketta kun oli muutenkin tarpeeksi vaikeaa myydä jäsenmaiden kansalaisille. Näin ollen yhteistä valuuttaa ja yhteistä rahapolitiikkaa ei edes yritetty täydentää yhteisellä talouspolitiikalla, vaan talouspoliittinen päätöksenteko jätettiin sovinnolla jäsenmaiden hallituksille. Ainoastaan julkisen sektorin alijäämälle ja velalle asetettiin ylärajat, joista ei käytännössä pidetty kovin tiukasti kiinni.

Jos talouspoliittinenkin päätösvalta vietäisiin jäsenmailta, tavallinen laskusuhdanne voisi helposti kehittyä syväksi ja pitkäaikaiseksi lamaksi.”

Haihattelusta realismiin

Alusta pitäen monet taloustieteilijät varoittivat siitä, ettei rahaliitto voisi pidemmän päälle toimia ilman yhteistä talouspolitiikkaa. Samalla kuitenkin tiedostettiin, että yhteinen talouspolitiikka voisi olla ongelmallinen sellaisten jäsenmaiden kannalta, joiden suhdannevaihtelut ovat epätahdissa muun euroalueen kanssa. Rahaliitossa yksittäinen jäsenmaa ei pysty vaikuttamaan sen enempää korkotasoon kuin valuutan ulkoiseen arvoonkaan, ja talouspolitiikka jää näin ollen ainoaksi työkaluksi, jonka avulla suhdannepolitiikkaa voi harjoittaa kansallisella tasolla. Jos talouspoliittinenkin päätösvalta vietäisiin jäsenmailta, tavallinen laskusuhdanne voisi helposti kehittyä syväksi ja pitkäaikaiseksi lamaksi.

Toimiakseen kitkattomasti yhteinen talouspolitiikka tarvitsisi tuekseen ylikansallisen tulonsiirtojärjestelmän, jonka kautta ahdinkoon joutuneet jäsenmaat voisivat saada taloudellista tukea. Ajatus tällaisesta euromaiden välisestä tulonsiirtojärjestelmästä on kuitenkin yleisesti tyrmätty epärealistisena, koska se aiheuttaisi merkittäviä lisämenoja erityisesti Saksan kaltaisille suurille nettomaksajille.

Kreikasta viime vuonna alkaneen kriisin myötä euromaat ovat – vaikkakin puolivahingossa – ottaneet pitkän harppauksen kohti euroalueen ylikansallista tulonsiirtomekanismia. Heinäkuussa sovitun Kreikan toisen tukipaketin yhteydessä sekä euroalueen väliaikaisen rahoitusvakausvälineen (ERVV) että sen kahden vuoden päästä korvaavan pysyvän vakausmekanismin (EVM) toimenkuvaan tehtiin merkittäviä muutoksia. Näiden muutosten jälkeen sekä ERVV että EVM voivat Kansainvälisen valuuttarahaston tavoin antaa ennakoivia luottoja maille, joiden arvellaan olevan ajautumassa kriisiin. Vakausvälineet voivat myös pääomittaa ahdingossa olevia pankkeja ja tehdä valtionobligaatioiden tukiostoja jälkimarkkinoilla. Näiden muutosten jälkeen vakausvälineitä voi perustellusti pitää eräänlaisina Kansainvälisen valuuttarahaston eurooppalaisina versioina – tai juuri sellaisina euromaiden välisinä tulonsiirtomekanismeina, joita vielä pari vuotta sitten pidettiin täysin epärealistisina.

Demokratia tutisee

Euroalueen kriisi on vauhdittanut kehitystä kohti yhteistä talouspolitiikkaa muillakin tavoin kuin synnyttämällä ylikansallisen tulonsiirtomekanismin. Ensinnäkin ne äärimmäisen tiukat ehdot, jotka muut euromaat ovat asettaneet kriisimaille annettavalle taloudelliselle tuelle merkitsevät ennennäkemätöntä puuttumista jäsenmaiden talouspoliittiseen itsenäisyyteen. Muodollisesti menoleikkaukset, yksityistämiset ja muut toimenpiteet julkisen talouden tasapainottamiseksi on hyväksytty kansallisissa parlamenteissa, mutta kriisimaihin kohdistuneen ankaran painostuksen huomioon ottaen on perusteltua puhua normaalin demokraattisen päätöksentekoprosessin syrjäyttämisestä.

Toiseksi näyttää yhä todennäköisemmältä, että euroalueen vakausvälineet tulevat saamaan oikeuden laskea liikkeelle jäsenmaiden omia valtionobligaatioita korvaavia niin sanottuja euro-obligaatioita. Käytännössä euro-obligaatioiden käyttöönotto tarkoittaisi, että euromaat päättäisivät vastedes yhteisesti lainanotosta ja vastaisivat yhdessä lainojen takaisinmaksusta. Tämä siirtäisi merkittävän osan talouspoliittisesta päätöksenteosta kansalliselta tasolta euromaiden yhteisen päätöksenteon piiriin. Toistaiseksi etenkin Saksa on tosin suhtautunut varsin nihkeästi euro-obligaatioihin, koska niihin liittyvä

luottoriski – ja sen myötä korko – olisi korkeampi kuin parhaan luottokelpoisuuden jäsenmaiden omilla valtionobligaatioilla. Tilanteessa, jossa kriisi on hyvää vauhtia leviämässä Espanjan ja Italian kaltaisiin suuriin talouksiin, euro-obligaatiot saattavat kuitenkin osoittautua ainoaksi keinoksi taata kriisimaiden lainansaanti siedettävällä korkotasolla.

Kolmanneksi on jo nyt selvää, että euromaiden talouspolitiikan koordinointia tullaan kriisin seurauksena vahvistamaan merkittävästi. Koska budjettikurin varmistamiseksi laadittu kasvu- ja vakaussopimus osoittautui riittämättömäksi jo kauan ennen nykyistä kriisiä – sekä Ranska että Saksa ylittivät usean vuoden ajan budjettialijäämälle asetettua ylärajaa joutumatta sopimuksen määräämien sanktioiden kohteiksi – rahaliiton vakauden katsotaan edellyttävän huomattavasti nykyistä ankarampia yhteisiä pelisääntöjä julkiselle taloudenpidolle. Nähtäväksi jää, mitä talouspolitiikan tiukempi koordinointi tulee tarkkaan ottaen tarkoittamaan käytännössä. Jäsenmaiden talouspoliittista itsenäisyyttä se tulee joka tapauksessa kaventamaan.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että kriisi on viemässä euroaluetta hyvää vauhtia kohti eurooppalaista liittovaltiota. Tämä ei suinkaan olisi ensimmäinen kerta, kun syvä kriisi vie Euroopan yhdentymistä pitkän harppauksen eteenpäin; synnyttihän ”euroskleroosi” eli silloisen EY:n pitkään jatkunut hitaan talouskasvun ja korkean työttömyyden jakso ajatuksen eurooppalaisista sisämarkkinoista 1980-luvun alkupuolella. Samalla tavoin 1970-luvun myllerrykset valuuttamarkkinoilla johti lopulta nykyisen rahaliiton edeltäjän, eurooppalaisen valuuttakurssijärjestelmän perustamiseen vuonna 1979.

Kohti yhteistä talouspolitiikkaa

Euroopan valuuttakurssijärjestelmä EMS onnistui pitkäksi aikaa vakauttamaan jäsenmaiden välisiä valuuttakursseja. Sisämarkkinat ovat kaiken kaikkiaan olleet Euroopan taloudelle hyödyksi, vaikka suunnitteluvaiheen kaikkein kunnianhimoisimpia tavoitteita ei olekaan saavutettu. Olisiko myös liittovaltion synty aito edistysaskel niin eurooppalaisen yhdentymisen kuin yksittäisten jäsenmaidenkin näkökulmasta?

Kysymykseen ei voi vastata ottamatta ensin kantaa siihen, mitä vaihtoehtoja liittovaltiolle on tässä vaiheessa olemassa. Paluuta entiseen rahaliittoon sellaisena kuin se oli ennen kriisin puhkeamista voi ilman muuta pitää poissuljettuna vaihtoehtona jo siitä syystä, että pysyvän vakausmekanismin perustaminen on perusteellisesti muuttanut euroyhteistyön rakennetta.

Näyttää myös selvältä, että pysyvä vakausjärjestelmä tarvitsee tuekseen yhteisen – tai ainakin pitkälle yhtenäistetyn – talouspolitiikan voidakseen uskottavasti taata euroalueen vakauden. Näin ollen vaihtoehdoiksi jäävät joko euroyhteistyön vahvistaminen ja kehittäminen kohti eurooppalaista liittovaltiota tai euroalueen hajoaminen.

Monet talousasiantuntijat pitävät eurosta eroamista parhaana vaihtoehtona ainakin Kreikalle ja Portugalille, joiden heikko julkinen talous on seurausta reaalitalouden heikosta kilpailukyvystä. Sama pätee pitkälti myös Espanjaan ja Italiaan. Ottamalla omat kansalliset valuuttansa uudelleen käyttöön ja antamalla niiden devalvoitua näiden kriisimaiden talouskasvu saisi kauan kaivatun piristysruiskeen, mikä puolestaan helpottaisi valtionvelan takaisinmaksua. Vahvemmat euromaat voisivat tässä tapauksessa joko jatkaa entistä suppeammassa mutta vakaammassa ja uskottavammassa rahaliitossa tai kriisimaiden esimerkkiä noudattaen korvata euron omilla kansallisilla valuutoillaan.

Vaikka euroalueen hajoaminen joko osittain tai kokonaan ratkaisisi joitakin ongelmia, se aiheuttaisi samalla koko liudan uusia. Kriisimaissa paluu kansallisiin valuuttoihin laukaisisi mitä todennäköisimmin suuren mittakaavan pääomapaon, kun yritykset ja yksityishenkilöt yrittäisivät suojautua oman valuutan devalvoitumiselta hamstraamalla euroja ja muita ulkomaisia valuuttoja. Devalvoituminen myös nostaisi kriisimaiden velanhoitokustannuksia niiden omissa valuutoissa laskettuna, kun jokaisen euron takaisinmaksamiseen tarvittaisiin entistä enemmän drakhmoja, escudoja tai liiroja. Ilman merkittäviä rajoituksia sekä pääomien vapaaseen liikkuvuuteen että valuuttojen vaihdettavuuteen kriisimaiden ajautuminen velkasaneeraukseen olisi tässä tilanteessa enemmän kuin todennäköistä.

Mikäli taloudeltaan vahvemmatkin euromaat siirtyisivät takaisin omiin valuuttoihinsa, ne joutuisivat kohtaamaan täysin päinvastaisen ongelman. Suhteellisen vahvoina ja vakaina talouksina ne houkuttelisivat puoleensa ulkomaista pääomaa etenkin heikkojen valuuttojen kriisimaista, mikä puolestaan johtaisi niiden valuuttojen vahvistumiseen ja viennin kilpailukyvyn heikkenemiseen.

Eurooppalaisen yhdentymisen kannalta euroalueen hajoaminen olisi vakava takaisku. Varsinkin siinä tapauksessa, että myös vahvemmat euromaat luopuisivat yhteisestä valuutasta, seurauksena olisi pitkä epävakauden ja epävarmuuden jakso eurooppalaisilla valuuttamarkkinoilla. Tämä puolestaan vaikeuttaisi EU-maiden välistä kaupankäyntiä ja heikentäisi siten sisämarkkinoiden toimivuutta.

Liittovaltio – ehkä sittenkin

Liittovaltio ei sekään ole ongelmaton vaihtoehto. Ylivoimaisesti suurin ongelma on se, että eri euromaiden taloudelliset lähtökohdat ovat tällä hetkellä niin kovin erilaiset. Näistä lähtökohdista rakennetussa Euroopan liittovaltiossa pohjoisen vauraammat jäsenmaat joutuisivat pitkäksi aikaa eteenpäin tukemaan etelän kriisimaita. Ranskankielisten ja flaaminkielisten väliset riidat Belgiassa ja Pohjois-Italian yhä nuivempi suhtautuminen köyhään etelään tarjoavat varoittavia esimerkkejä siitä, millaisiin konflikteihin tällainen asetelma voi johtaa.

Toinen vakava ongelma on se, että eteneminen kohti liittovaltiota on tähän saakka tapahtunut osana enemmän tai vähemmän epätoivoista yritystä rauhoittaa mystisiä ja pelottavia markkinavoimia. Ei ole yllättävää, että markkinat ovat melko vapaasti saaneet määrätä niin etenemisen tahdin kuin suunnankin.

Oikein toteutettuna eurooppalainen liittovaltio voisi kuitenkin olla parempi – tai ainakin vähemmän ongelmallinen – vaihtoehto kuin euroalueen hajoaminen. Ovathan niin taloudelliset kuin monet muutkin yhteiskunnalliset ongelmat tänä päivänä niin laajoja ja monimutkaisia, ettei niitä voi enää ratkaista kansallisella tasolla. Liittovaltiossakin on mahdollista säilyttää päätöksenteko kansallisella tasolla siinä missä se on mielekästä; onhan esimerkiksi Yhdysvaltain osavaltioilla varsin pitkälle menevä vapaus päättää omista asioistaan.

Hyvä ja toimiva liittovaltio edellyttää kuitenkin, että niin euromaiden kuin euroalueen ulkopuolisten EU-maiden kansalaiset saavat mahdollisuuden vaikuttaa sen kehittämiseen. Ennen kaikkea Euroopan yhdentymisen niin sanottua sosiaalista ulottuvuutta, josta on puhuttu paljon, mutta jonka puolesta on tehty vähän, täytyy liittovaltion rakentamisen yhteydessä vahvistaa merkittävästi. Valitettavasti juuri sosiaalisesta ulottuvuudesta on tulossa ensimmäinen uhri, jolla Euroopan poliittiset päättäjät yrittävät rauhoitella vihastunutta markkinajumalaa. YDIN

Christer K. Lindholm on kauppatieteiden tohtori, joka opettaa taloustiedettä Åbo Akademissa.

Vaikka euroalueen hajoaminen joko osittain tai kokonaan ratkaisisi joitakin ongelmia, se aiheuttaisi samalla koko liudan uusia.

50
X65191261016
50
EURO

Euroopan unionin UMPIKUJA

– tyhmyyttä, naiiviutta vai pelkästään häikäilemättömyyttä?

Euroalueen kriisin ratkaisumallien taustalla kummittelee virheellisiä teoreettisia käsityksiä. Eurooppa on pitkään kärsinyt sokeudesta yhteisvaluuttaa koskevissa kysymyksissä, kirjoittaa **Nils Torvalds.**

Joulukuussa 1969 American Finance Association piti vuosikokouksensa New Yorkissa. Alustajana oli muun muassa **Eugene Fama,** 30-vuotias tutkija Chicagon yliopistosta, ja alustuksen nimi oli *Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work (Tehokkaat pääomamarkkinat: Katsaus teoriaan ja empiiriseen toimintaan).* Fama oli hieman aiemmin kirjoittanut väitöskirjansa ja sen yhteydessä kehittänyt tehokkaiden markkinoiden hypoteesin.

Alustus pidettiin osittain täysin sattumalta kansainvälisen talouden murrosvaiheessa. Vanha *Bretton Woods* -järjestelmä oli rakennettu kahdelle olettamukselle. Ensinnäkin, että Yhdysvaltain vaihtotase on yleensä positiivinen, ja ylijäämän turvin muut maat voivat ostaa dollareita ja toiseksi, että dollari toimii kullan korvikkeena ja muodostaa sen vakaan ankkurin, johon markkinatalousmaat voivat nojata. Esitelmän ajankohtana molemmat olettamukset olivat elinkaarensa päässä.

Vietnamin sota oli muuttanut kaiken. Vuosina 1964–1967 ylijäämä romahti 8,5 miljardista 4,8 miljardiin dollariin.1970-luvun ensimmäisinä vuosina luottamus dollarin arvoon oli jo mennyt, ja pääomat pakenivat D-markkaan. 15. elokuuta 1971 presidentti Richard Nixon ilmoitti, että dollarin arvo ei enää ole sidottu kultaan. Siitä alkoi uusi luku kansainvälisissä taloussuhteissa.

Keynesiläisyys ja uusliberalismi

John Maynard Keynes oli ollut Bretton Woods -järjestelmän kannalta keskeinen henkilö, mutta samalla, kun keynesiläisyys kehittyi sodanjälkeisen ajan yleiseksi sosiaalidemokraattiseksi tai sosiaaliliberaaliseksi teoriaksi, sen olettamuksia laimennettiin klassisella teorialla. 1970-luvun stagflaation oloissa kaikki markkinatalousmaat liukuivat **Ronald Reaganin** Yhdysvaltain ja **Margaret Thatcherin** Iso-Britannian johdolla markkinoiden yliherruuteen ja monetarismiin.

Elokuussa 2008 markkinoiden tehokkuus -olettamuksen perustanlaskijalta Famalta kysyttiin, mitä tehokkaat markkinat itse asiassa tarkoittavat. Vastaus oli suorasukainen, ja Fama totesi, että teoria, jonka perusolettamuksena on, että markkinat heijastavat kaiken informaation, on melko varmasti virheellinen.

Mutta vahinko oli jo tapahtunut. Kaikissa lännen poliittisissa piireissä liikkui taantumuksellisia ideologeja, häikäilemättömiä talousjohtajia sekä työnantajien etujärjestöjen lobbareita. Heidän keskuudessaan viihtyi lyhytnäköisiä, sivistymättömiä ja – joskus – tyhmiä politiikkoja. Monetarismista ja tehokkaiden markkinoiden hypoteesista tuli vallitseva ja yksin hallitseva talousteoria.

> Teoria, jonka perusolettamuksena on, että markkinat heijastavat kaiken informaation, on melko varmasti virheellinen.

Tällä hetkellä on vaikeata löytää esimerkiksi Suomesta ekonomistia, joka ei vannoisi Faman ”melko varmasti virheelliseksi” osoitetun teorian nimeen. Vaihtoehtoista tietoa ei löydy Valtiovarainministeriön piiristä, mutta ei sitä löydy Palkansaajien tutkimuslaitoksestakaan. Suomi on tässä kysymyksessä yhden valheellisen, vanhentuneen ja virheellisen totuuden maa.

Brysselin yksisilmäisyys

Pohjoismaitten kannalta on erityisen vahingollista, että EU:n komissio – ja varsinkin markkinoista vastaava komissaari – on juuttunut virheelliseen markkinateoriaan ja syytää siksi meille direktiivejä, joiden ideologinen lähtökohta on Chicagon koulukunnan 1960-luvun opeissa. Teorian mukaan kriisit eivät enää ole mahdollisia. Aiemmin lainatussa Faman haastattelussa todettiin, että teorian olettamuksena oli, että kriisi voisi syntyä kerran ”ziljoonassa” vuodessa. ”Ziljoona” on englantilaisessa kielenkäytössä ”fiktiivinen, erittäin iso numero”.

Jouduimme siis tälle tielle virheellisten teoreettisten olettamusten tähden. Ikävä kyllä virheelliset olettamukset sopivat vain aivan liian hyvin poliittisiin tarkoitusperiin. Niin on käynyt aikaisemminkin historiassa. 1900-luvun alkuvuosikymmeninä tuntui mahdolliselta, että Marxin teoriat olisivat selittäneet Venäjän ongelmia. Niin syntyi venäläinen marxismi ja Leninin bolševismi. Nyt on syntynyt markkinabolševismi. ▸

LORE & GUILLE

Lääkkeeksi demokratian pelisääntöjen loukkauksista syntyneeseen sairauteen tarjotaan nyt entisestään kaventuvaa demokratiaa.

Euron vahinko

Vuonna 1961 **Robert Mundell** julkaisi *American Economic Review'n* syyskuun numerossa artikkelin *A Theory of Optimum Currency Areas.* Kirjoitus oli puhtaasti teoreettinen, ja siinä Mundell kanadalaisena pohti, mitä Kanadan tulisi tehdä suhteessa Yhdysvaltain dollariin. Mundell totesi, että järjestelmä on toteutettavissa ainoastaan oloissa, jossa poliittinen järjestelmä on vahvassa muutosprosessissa *(in a state of flux)*. Valuutta-alueen hyvä puoli olisi, että vältyttäisiin valuutan transaktiokustannuksista. Sen lisäksi olisi – mahdollisesti – paremmat edellytykset pärjätä ulkoisia häiriöitä vastaan. Mundellin perusolettamus oli kuitenkin, että siirtyminen yhteiseen valuuttaan johtaisi ainoastaan yhteen "asymmetriseen shokkiin", kun erilaisissa tuotanto-olosuhteissa toimivien valtioiden valuutat yhdistettäisiin. Tässäkin tapauksessa oletetaan, että palkkajousto on se menetelmä, jonka kautta maat asymmetrisen shokin kautta löytävät uuden tasapainotilan. Taustalla oli monetaristinen uskonkappale, että palkansaajien jatkuvalla joustolla ei ole vaikutusta maiden poliittiseen kehitykseen, ja että uusliberalistiset ekonomistit hallitsevat markkinoiden syklejä.

Myöhemmissä kirjoituksissaan, muun muassa esitelmässään 1997, Robert Mundell on esittänyt ratkaisun myönteisiä mutta myös sen huonoja puolia. Sellainen lähestymistapa oli kuitenkin EU:n johtaville tahoille aivan liian monimutkainen. Euroopan Yhteisön tuottamassa raportissa *One Market, One Money (Yhdet markkinat, yksi raha)* esitellään ainoastaan hyvät puolet, ja kaikki epäilyt Italian, Portugalin, Espanjan, Kreikan ja Irlannin kyvyttömyydestä pärjätä yhden valuutan alueella on siivottu pois raportista.

Fiskaalinen linjanveto

Raportin B-osa käsittelee yhteisen valuutan myönteisiä seurauksia, joista ensimmäisenä mainitaan tehokkuuden kasvu. Tehokkuus nousee transaktiokustannusten poistumisen myötä, mikä vuorostaan johtaa pankkikustannusten laskuun. Suurin hyöty syntyy kuitenkin yhteisön politiikan paremmasta muotoilusta ja toteuttamisesta. Sen jälkeen tulee selvityksen varsinainen kukkanen: Yhteisen valuutan hyöty syntyy siitä, että toisten maiden verovaroilla tuskin taattaisiin sellaisen maan velkoja ("...if fiscal policy is percieved as less likely to 'bail out'..."), joka ei noudata sääntöjä.

Euroselvityksen kirjoitti kuusi hyväntahtoista EU-virkamiestä. Tietyssä mielessä selvityksen valmistelijat olivat markkinapopulisteja. Kaikki uskoivat 1960-luvulla syntyneeseen monetaristiseen unelmaan, ja kaikki olivat perin pohjin väärässä. Tämän hyväntahtoisuuden seuraukset ovat erittäin vaarallisia.

Oppimisen alitus

Samaan aikaan, kun Brysselissä jo puuhattiin yhteisen valuutan puolesta julkistettavaa propagandaa, **Barry Eichengreen** kirjoitti artikkelin *Is Europe an optimum currency area?* Hänen johtopäätöksensä ovat erittäin mielenkiintoisia vielä kaksikymmentä vuotta jälkeenpäin. Ensimmäinen niistä on suorasukainen huomautus siitä, että Eurooppa on huomattavasti Yhdysvaltoja huonompi yhteisen valuutan alue. Pääasiallisena perusteena tälle johtopäätökselle on eurooppalaisen työvoiman heikompi liikkuvuus. Mikään ei saa Eichengreeniä uskomaan, että ranskalainen työvoima voisi tai haluaisi muuttaa Saksaan, tai että saksalainen työvoima ilman vastarintaa hyväksyisi huomattavaa elintason laskua. Perustelut ovat ilmeisiä ja liittyvät sekä kulttuurisiin ja kielellisiin eroihin että ammattiliittojen asemaan eurooppalaisessa yhteiskunnassa. Verrattuna Yhdysvaltoihin eurooppalaisen työvoiman valmius lähteä kotikonnuiltaan on puolet pienempi.

Tästä huolimatta poliittinen eliitti eli työnantajat, poliittinen oikeisto sekä huomattava osa SDP:n ja Vasemmistoliiton johtajista oli euron kannalla. Tällöin ei voi välttyä ajatuksesta, että tässäkin asiassa taustalla vaikutti toinen ja ei-julkinen päiväjärjestys: liittymällä euroon työntekijät voitaisiin pakottaa suurempaan liikkuvuuteen ja joustavuuteen. Eichengreenin artikkelissa asia on ilmaistu näin:

– Mitä enemmän alueella on liikkuvia tuotantotekijöitä, sitä todennäköisemmin – muiden asioiden pysyessä ennallaan – alue muodostaa optimaalisen valuutta-alueen.

Moraaliton uhkapeli

Eichengreen esittää toisenkin vasta-argumentin. Yhdysvaltalainen valuutta-alue toimii fiskaalisen federalismin pohjalta. Jos taas Euroopan epätasaisessa, vanhoihin rakenteisiin ja kulttuureihin sidotussa kehityksessä syntyneitä ja syntyviä ongelmia tasattaisiin liittovaltion tulonsiirroilla, synnyttäisivät ne hyvin helposti niin sanotun moraalisen hasardin.

Tämän Eichengreen siis kirjoitti 1991. Nyt olemme tämän moraalisen uhkapelin kynnyksellä, eikä eliitille näytä tuottavan mitään vaikeuksia jatkaa uhkapeliä veronmaksajien rahoilla.

Entäs seuraukset?

Yltiöliberalistiseksi muuttunut EU on markkinoiden virheettömyyttä ihannoivalla politiikalla synnyttänyt populistisen vasta-aallon, joka leviää koko Eurooppaan. Populismi vaikeuttaa demokraattisten arvojen noudattamista politiikassa, minkä me jo näemme Suomen hallituskuviossa. EU:n piirissä tätä vaikeutta on aina väistetty peukaloimalla demokraattisia pelisääntöjä. Myös tällä hetkellä on siihen suuntaan erittäin vahvoja pyrkimyksiä.

Lääkkeeksi demokratian pelisääntöjen loukkauksista syntyneeseen sairauteen tarjotaan nyt entisestään kaventuvaa demokratiaa. Kun kuvaan lisätään koko läntisellä talousalueella esiintyvät merkit syvenevistä ongelmista, olemme jo syvässä poliittisessa ja taloudellisessa kriisissä. Tämän kysymyksen ympärillä käydään Suomen seuraavat presidenttivaalit. YD

Nils Torvalds on toimittaja.

Arto Nieminen

KOLUMNI

Kirjoittaja on Suomen journalistiliiton puheenjohtaja.

Hallitus hylkäsi PAINETUN SANAN

[EURON diktatuuria? Hölmöilyä? Tietämättömyyttä? Välinpitämättömyyttä? Luovuttamista?

Ainakin nämä kysymykset tulevat mieleen, kun lukee kokonaan **Jyrki Kataisen** kuuden puolueen kokoaman hallitusohjelman. 90-sivuisesta ohjelmasta löytyy vain yksi lause, joka koskee painettua sanaa. Sen mukaan ”Arvonlisäveropohjaa laajennetaan sanoma- ja aikakauslehtien tilauksiin, jotka siirretään alimpaan arvonlisäverokantaan.” Se tarkoittaa saman verran kustannusten nousua painetulle sanalle, joka yrittää sopeutua internetmaailmaan, jota hallitsee ja villitsee ilmaisjakelu tai ”ilmaisjakelu.”

Kirjaus tuli hallitusohjelmaan valtiovarainministeriön virkamiesten ehtymättömästä ideapankista. Ohjelmaa kirjoitettiin silmät ristissä miettimättä, mitä yksittäiset lauseet tarkoittavat, ja miten ne vaikuttavat. Hallitus uskoo, että tilausmaksujen arvonlisäverolla kerätään kassaan 83 miljoonaa. Summassa on runsaasti harhaista höttöä, koska päätöksen vaikutuksia ei ole arvioitu ollenkaan. Nämä tuotot eivät toteudu koskaan. Euron diktatuuri siis näytteli pääosaa.

[HÖLMÖILYKSI asia venyy, kun oikeasti mietitään vaikutuksia. Kun lehtien viimeiset vuodet ovat olleet onneksi hidasta mutta selvästi trendinomaista levikkilaskua, merkitsee näin kova kustannuslisäys levikkien lisälaskua. Tämä taas johtuu yleisestä epävarmasta taloudesta ja kotitalouksien talouden kiristymisestä. Sanomalehdissä tilausmaksujen osuus tuotoista on 50 – 60 prosenttia, loput kerätään ilmoittajilta. Aikakauslehdillä tilausmaksujen osuus on suurempi.

Samaan aikaan myös ilmoittajat, jotka maksavat siis suuren osan lehtien kustantamisesta, lopettavat ja leikkaavat lehti-ilmoittelua tai siirtävät sen jonnekin muualle. Edessä on kierre, jota hallitus nyt näyttää päättäväisesti kiihdyttävän. Kierre uhkaa vapaan lehdistön asemaa sananvapauden ja demokratian peruspilarina.

> Nyt tehdään lisää työttömiä, koska arvonlisäveron nostolla alalta katoaa arvioiden mukaan nelinumeroinen määrä työpaikkoja.

Tämä kierre toteutui jo 2008 alkaneessa lamassa, joka lopetti printtimedian työpaikkoja urakalla. Painajia, jakelijoita ja toimihenkilöitä laskematta pelkästään journalisteja hävisi yhden vuoden aikana 500 ja freelancereiden palkkioita leikattiin urakalla. Lievän nousun uskottiin palauttavan tilannetta takaisin, mutta arvonlisäveropäätös vie tältä pohjan alta.

Hölmöä on myös olettaa, että vähenevät rahat olisivat pois omistajilta. 2008 alkanut lama opetti, että mediayhtiöiden tulonjaossa omistajat ottavat ulos huonoina aikoina sen minkä hyvinäkin. Henkilökunta maksoi viulut. Niin tulee käymään nytkin huolimatta siitä, että hallitusohjelman kirjausten mukaan juuri työllisyys on Kataisen hallituksen ykkösasia. Hallitus tekee siis omien linjaustensa vastaisia päätöksiä. Nyt tehdään lisää työttömiä, koska arvonlisäveron nostolla alalta katoaa arvioiden mukaan nelinumeroinen määrä työpaikkoja. Tämä koskee koko tuotantoketjua.

[KUKAAN ei varmaan täysin tyrmää sitä, että julkisen talouden velkaantuminen on juuri nyt iso riski kaikille. Julkiset palvelut pitää rahoittaa tavalla tai toisella. Politiikkaan pitää kuitenkin kuulua myös kokonaisvaltainen arvio kaikista päätöksistä. Nyt hallitusohjelma on tilausmaksujen lisäksi muissakin kohdin itsensä kanssa useissa kohdissa ristiriidassa.

Tietämättömyyden puolelle mennään, kun ohjelman digitaalista taivasta maalailevaa ohjelmaosiota lukee. Aika paljon pitäisi tällä puolella tapahtua, mutta kertomatta jää, että lähes kaikki kuviteltavissa olevista mediatalojen investoinneista digitaaliseen taivaaseen rahoitetaan painetun sanan tuotoilla. Painetun sanan arvonlisävero leikkaa juuri niitä rahoja, joita tarvittaisiin kipeästi muuhunkin toimintaan kuin viihdepelien rahoittamiseen.

Veron korottaminen lopettaa Suomesta monta pienlehteä. Suurin uhka kohdistuu kulttuuri- ja mielipidelehtiin aikana, jolloin näitä lehtiä tarvitaan enemmän kuin koskaan. Ne eivät ole Sanomia tai Almoja, mutta ne ovat tässä maassa iso osa sananvapautta ja vaihtoehtoineen osa demokratiaa ja osa laatujournalismia. Kun tällaiset asiat on kuitattu euron edessä pikkuasioiksi, on kyse jo välinpitämättömyydestä. Tai luovuttamisesta. YD

MC1984

Suvaitsemattomuuden POHJATON kaivo

Oikeus piti **Radclyffe Hallin** klassikkoteosta vaarallisen hyvin kirjoitettuna ja kielsi kirjan. Teos avaa näkökulmia seksuaalisuuden ja uskonnon pohdintaan myös nykyajassa, kirjoittaa **Heli Yli-Räisänen.**

Sukupuoli, seksuaalisuus ja uskonto ovat – jo erillisinä – mutta erityisesti yhdistettynä, aihe, joka jaksaa kuohuttaa suomalaista yhteiskunnallista keskustelua tasaisen lyhyin väliajoin. Näitä kaikkia kolmea käsittelee **Radcliffe Hallin** teos *Yksinäisyyden kaivo,* joka julkaistiin vuonna 1928. Kuohunta oli taattua myös tuolloin aina kahta mannerta myöten, sillä teoksen siveettömyydestä seurasi oikeudenkäynti Britanniassa, jossa tuomioistuin kielsi sen, sekä Yhdysvalloissa, missä se selvisi tuomiotta.

Aikanaan teos ei ravisuttanut kirkon ykseyttä tai käsitystä sukupuolinormeista, mutta sen esittämä seksuaalisuus oli liikaa. Se kertoi naisten välisestä rakkaudesta ja pyrki herättämään lukijassa myötätuntoa kuvaamalla kirjan päähenkilön **Stephen Gordonin** kamppailua ympäristön, oman sisimpänsä ja jumalasuhteensa kanssa. *Sunday Expressin* päätoimittaja kirjoitti teoksesta: ”Mieluummin antaisin terveelle pojalle tai tytölle pikarillisen sinihappoa kuin tämän kirjan.” Kirjan ainoa seksiin viittaava kohta kuuluu *”that night they were not divided”,* suomennoksessa ”sinä yönä he olivat yhtä”, jota oikeudenkäynneissä pidettiin yhtenä argumenttina teoksen siveettömyydestä. Brittien oikeudenkäynnissä puolustus vetosi teoksen korkeaan kirjalliseen tasoon, mutta oikeuden puheenjohtaja perusteli kieltopäätöksessään, että juuri korkea kirjallinen taso yhdistettynä epäsiveellisyyteen teki kirjasta erityisen vaarallisen.

Kirja saavutti kulttimaineen ja nosti naisten homoseksuaalisuuden tietoisuuteen Briteissä ja Yhdysvalloissa. Siitä ammenettiin tietoutta, ja kirjansa henkilöhahmoa hämmästyttävästi muistuttavan Hallin maskuliinisesta pukeutumistyylistä tuli trendikästä lesbokulttuurissa.

Hankala sukupuoli, hankalampi uskonto

Vaikka kirja erottui aikanaan juuri lesbisen rakkauden kuvaamisella, on siinä nykylukijan näkökulmasta kaksi muutakin huomionarvoista teemaa: kirjan päähenkilön Stephen Gordonin sukupuoli-identiteetti ja jatkuva vuoropuhelu kristinuskon kanssa, koska ne linkittyvät vahvasti homoseksuaalisuuteen tämänhetkisessä yhteiskunnallisessa keskustelussa Suomessa. Stephenin hahmon voi tulkita kuvaukseksi transidentiteetistä. Kirjassa puhutaan inverteistä, jolla viitataan nykykäsitteistön termein ei-heteroseksuaalisuuteen, mukaan lukien sukupuolinormeista poikkeamisen. Stephen pukeutuu ja käyttäytyy aikakautensa naiseksi maskuliinisesti. Transsukupuolisten syrjiminen on tullut viime vuosina näkyväksi Suomessakin muun muassa pastori **Marja-Sisko Aallon** myötä, kun hänet hiillostettiin luopumaan Imatran seurakunnan kirkkoherran virasta.

Sukupuolen ja seksuaalisuuden kautta hahmottuva minäkuva on vieras Yksinäisyyden kaivossa myös Stephenille voimakasta kristinuskon värittämää taustaa vasten. Päähenkilö hakee oikeutusta ja tarkoitusta olemassaololleen sekä rakkaudelleen kristinuskon Jumalalta, mutta päätyy toistuvasti toteamaan, että hänenkaltaistensa osa on elää yksinäisyydessä, joka on ennemminkin ulkopuolisuutta ja toiseutta kuin varsinaista yksin olemista. Tarinan edetessä Stephen alkaa nähdä, miten yksinäisyys ei vält-

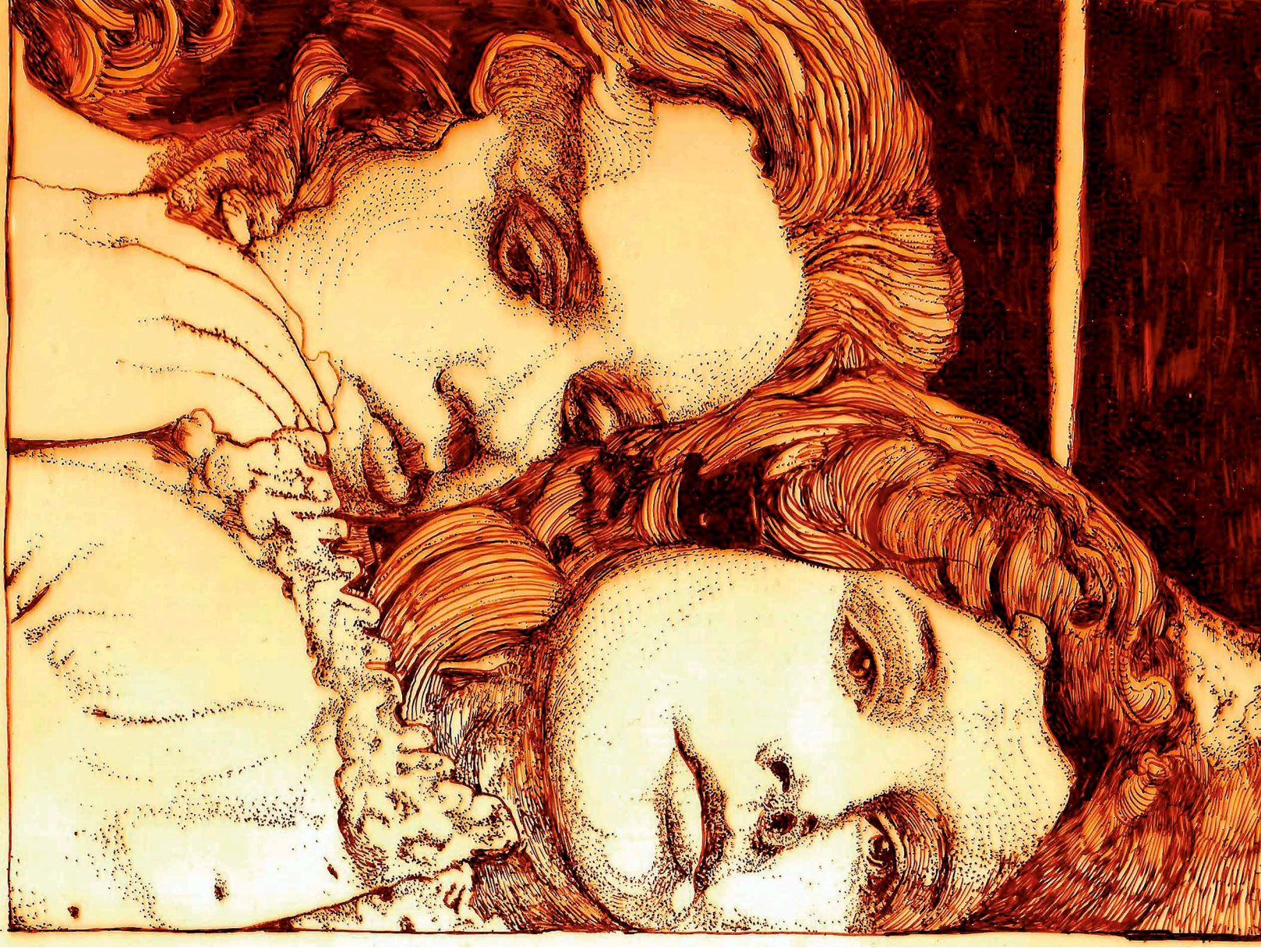

On helppo nähdä tikku toisen silmässä, vaikka omassa on hirsi.

tämättä olekaan Jumalan langettamaa, vaan kaikkien niiden ihmisten, jotka ovat määritelleet, mikä on normaalia. Osoittamalla normista poikkeavaa ihmistä on normiin mahtuvan myös helppo kiinnittää huomio toisaalle omista synneistään, Raamatun erästä tekstiä mukaillen: on helppo nähdä tikku toisen silmässä, vaikka omassa on hirsi.

Teoksen suomennosta saatiin odottaa aina viime vuoden syksyyn asti, mutta se on ajankohtainen Suomessa, jossa kirkko painii edelleen sukupuoli- ja seksuaalisuuskäsitystensä kanssa ja niiden normistoon sopeutumattomat hyväksytyksi tulemisensa ja oikeuksiensa kanssa. Se on myös koskettava kuvaus erilaisuuden kokemisesta, kaltaistensa löytämisestä ja itsensä hyväksymisestä. Siveettömyyttä siitä on vuonna 2011 mahdotonta löytää.

Heli Yli-Räisänen

Radclyffe Hall: Yksinäisyyden Kaivo, suom. Milla Karvonen, Basam Books 2010, 440 s. *(Alkuteos The Well of Loneliness, 1928)*

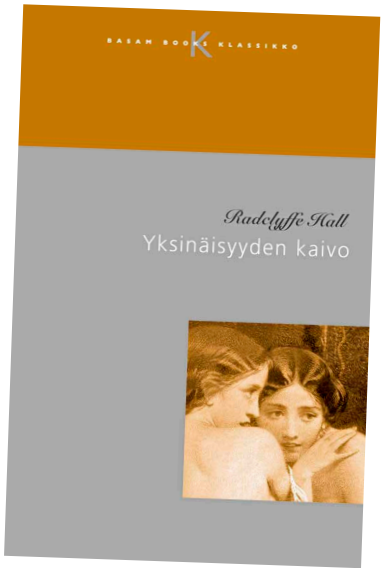

MATTI TOHKA

Sukupuolen SUDEN-KUOPAT ovat totta

Suomalaisessa politiikassa naiset keskittyivät pitkään hyvinvointipolitiikkaan ja miehille jäivät muut poliittiset tehtävät mukaan lukien poliittisen järjestelmän ylimmät asemat. Vaikka Suomea pidetään tasa-arvon mallimaana, petrattavaa löytyy. Toimittaja **Anne Hyvönen** haastatteli politiikan sukupuolittumisesta väitellyttä **Jaana Kuusipaloa**, jolle vallan kritiikki on tutkimuksen tehtävä.

Poliittisen edustuksen sukupuolittuminen – miten sukupuoli on poliittista edustusta jäsentänyt – on sekä sukupuolentutkimuksen että politiikan tutkimuksen perustutkimusta. Siinä sukupuolentutkimuksen yliopistonlehtori **Jaana Kuusipalo** on tehnyt Suomessa uraauurtavaa työtä jo 25 vuotta, ja tutkittavaa riittää vielä pitkään.

– Jatkossakin tarvitaan tutkimusta siitä, missä ovat naiset, ja missä miehet, kun politiikassa tehdään tärkeitä päätöksiä Suomesta EU:n jäsenmaana. Poliittisen edustuksen ja päätöksenteon sukupuolittumisen muotoja on tutkittava myös ylikansallisessa päätöksenteossa. Olisi toivottavaa, että myös tästä olisi säännöllisin väliajoin päivitettyä tilastotietoa.

Kuusipalon mukaan politiikan tutkimus ei juuri kiinnitä huomiota sukupuoleen. Sitä ei ehkä pidetä enää tärkeänä, koska naisia on hallituksen johtoasemissa, ja eduskunnassakin naisedustus on ylittänyt 40 prosentin rajan.

– Sukupuolentutkimuksen täytyy muiden tieteenalojen tavoin osoittaa, että se hyödyttää yhteiskuntaa. Toisaalta sen odotetaan muun tutkimuksen tavoin profiloituvan vahvuuksiensa mukaan. Kaksoisstrategiansa mukaisesti sukupuolentutkimuksen on myös integroiduttava muuhun tutkimukseen ja opetukseen.

– Myös kulttuurintutkimuksessa tarkastellaan markkinataloutta ja sen seurauksia. Niin luokka- ja sukupuolieroja kuin muitakin eroja ja hierarkioita tuotetaan myös mainoksissa, viihteessä ja mediassa ylipäätään.

Kuusipalon mukaan sukupuolentutkimus on paljolti kulttuurintutkimusta silloin, kun tutkitaan naisten välisiä luokkaeroja, joita ilmentävät esimerkiksi tavat, tyyli, pukeutuminen tai harrastukset. Peilin kääntöpuolella on syrjinnän

Keskustelu sukupuolten välisestä tasa-arvosta talouselämässä kutistuu usein kiistelyksi sukupuolikiintiöistä yhtiöiden hallintoelimissä.

”

Nainen ja ajan haasteet

Yhteiskuntatieteiden tohtori **Jaana Kuusipalo** väitteli kesäkuussa Tampereen yliopistossa aiheenaan Sukupuolittunut poliittinen edustus Suomessa. Hän tarkastelee perustavaa laatua olevassa työssään muun muassa naisjärjestöjen merkittävää roolia naisten aseman vahvistajana. Toisaalta juuri naisliike on ollut Kuusipalon mukaan rakentamassa naisten maternalistista, äidillistä agendaa, joka on pitänyt yllä sukupuolen mukaista työnjakoa politiikassa ja rajannut naisten toimintamahdollisuuksia monella tasolla.

Uusia haasteita 2010-luvun Suomessa on uhka naisystävällisen hyvinvointivaltion siirtymisestä historiaan. Globalisaatiota ja kilpailukyvyn säilyttämistä käytetään perusteena sosiaaliturvan ja hyvinvointipalveluiden heikentämiselle ja yksityistämiselle sekä työvoiman joustavuuden lisäämiselle eli prekarisaatiolle.

Aikanaan **J. V. Snellman** ennusti kansakunnan tuhoa, jos naiset hylkäävät päätehtävänsä eli ”perheessä toimimisen”. Nyt näyttää siltä, että kansallisvaltio on joutunut globaalin pääoman armoille. Kansalaisista on tullut yksityisiä kuluttajia ja yrittäjiä.

Ja juuri nyt, kun naisten toiminta-alue suomalaisessa politiikassa on laajentunut, on kansallinen poliittinen liikkumatila dramaattisesti kaventunut. YD

analyysi; mitkä ovat ne mekanismit, joilla tietyt ryhmät marginalisoidaan tai hiljennetään esimerkiksi poliittisessa keskustelussa.

– Suomessa todetaan usein, että meillä kaikki n hyvin sukupuolten välillä, mutta ei tarvitse kovin kauan kaivaa, kun voidaan jo todeta, että miehet pitävät edelleen hallussaan tärkeimpiä tehtäviä yhteiskunnassa, kun taas naiset työskentelevät enimmäkseen perinteisillä ”naisten sektoreilla”.

Eduskunnan valiokuntia tarkastelemalla saa tästä vallanjaosta selvän käsityksen, toteaa Kuusipalo. Valtiovarainvaliokunnassa miehiä on 76 prosenttia. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on puolestaan vahva naisenemmistö (82 prosenttia) samoin kuin työelämä- ja tasa-arvo valiokunnassa (70 prosenttia).

– On myös syytä selvittää, miten ja missä paikoissa asiantuntijavalta on vahvistunut, ja miten se sukupuolittuu; kumman sukupuolen edustajia asiantuntijoina on ja missä asioissa.

Valinnanvapaus on lumetta

Naispoliitikon rooli on muuttunut yhteiskunnassa ja mediassa. Naiseudesta ei tehdä enää samanlaista numeroa kuin parikymmentä vuotta sitten.

– Toisaalta median suosiossa on edelleen nuori hyvänäköinen naispoliitikko. Tämän ”naisellisen identiteetin” rakentamisessa naispoliitikkoa auttaa kokonainen teollisuuden haara, muoti-, kauneus- ja fitnessbisnes.

Naiskeskeisen feminismin vanha idea siitä, ettei naisten tarvitse muuttua miesten kaltaisiksi (miehisessä) politiikassa, on muuttunut oudoksi normiksi, joka – toisin kuin oli tarkoitus – erottelee sukupuolet toisistaan perinteisellä tavalla ja heteronormia vahvistaen. Nyt naispoliitikkojen on nimenomaan erottauduttava miespoliitikoista ”naisellisina naisina” myös politiikan johtopaikoilla.

Kuusipalo painottaa, että on katsottava kriittisesti myös sitä, miten feministinen liike tuo tavoitteitaan kulloinkin esille, mutta myös sitä, miten feminismin saavutuksia pyritään mitätöimään kääntämällä ne päälaelleen.

– Jos naistyöntekijöiltä edellytetään pätevyyden lisäksi myös ”edustavaa ulkonäköä”, ei voida puhua naisten ”valinnanvapauden lisääntymisestä”, ei ulkonäön kuin työnkään suhteen.

Kiintiöiden tuolla puolen

Keskustelu sukupuolten välisestä tasa-arvosta talouselämässä kutistuu usein kiistelyksi sukupuolikiintiöistä yhtiöiden hallintoelimissä.

– Kiintiöillä ei ratkaista kaikkia ongelmia, vaikka niillä on saatu aikaan paljon hyvää muun muassa kunnallisessa päätöksenteossa, sanoo Kuusipalo,.

– Mediaan tarvitaan kehittyneempää tasa-arvokeskustelua, ettei jäätäisi vain lukumäärien päivittelyyn.

Tutkittavaa ja raportoitavaa Kuusipalon mielestä riittää, sillä ainakin politiikka on jännittävämpää kuin aikoihin perussuomalaisten kirjavan joukon tultua eduskuntaan viime huhtikuussa.

– Se voi tuoda päätöksentekoon uutta terävyyttä, kun muut puolueet joutuvat vastaamaan perussuomalaisten haasteisiin myös arvojen tasolla.

Se joukko, joka laskee maahanmuuttajien viaksi lähes kaiken, näkee lisäksi feminismin syypääksi ”monikulttuurisuuden hyysäämiseen”. Kuusipalon mielestä olisi tärkeää, että tähänkin reagoitaisiin yhteiskunnallisessa keskustelussa. YD

Anne Hyvönen

Kolmas maailma on täällä
Lukutaito ja koulutus ovat tehokkain tie tasa-arvoon ja kehitykseen. Jos kuulut maailman onnekkaisiin lukutaitoisiin, pystyt myös ottamaan asioista selvää ja vaikuttamaan. Muutos syntyy tietoisuudesta – me kerromme asioista, joista valtamedia vaikenee.
Tilaus vain 29 euroa/vuosi
www.maailmankuvalehti.fi
MAAILMAN KUVALEHTI
LUKUTAITOISILLE

Luonnon, eläinten, lasten, köyhien, puolustuskyvyttömien suojelijoita sanotaan toisinajattelijoiksi. Pistääkö ajattelemaan? kysyy **Eino Vastaranta*.**

* Aforistikko, joka kirjoittaa nimimerkin suojissa.

VALITUSTA kansasta

Sodassa ei haluta kotikenttäetua.

Jos vaadit muutosta, aloittavat sen sinusta.

Kuvitella vaihtoehtoinen maailma, semmoinen jossa saa valita.

Ihmisoikeuksien julistuksen sijasta enää kuiskuttelevat.

Yksilöllä vapaus valita, kenen joukoissa seisoo.

Katso aina samasta näkökulmasta, uudesta.

Kieli, muurimme.

Kuka puolustaisi ei-kenenkään maata?

Seuraavat minne tahansa, kun ovat suunniltaan.

Pienen on vain sovittava.

Valtioiden rajat korvattu luottorajoilla.

Olemme kaikki samassa veneessä, sanovat soutajille.

Poliitikot hoitavat yhteisiä asioitaan.

Lopulta totuus painetaan – villaisella.

Kolkuttavalle avataan. Poikkeuksena omatunto.

Valtamedia saa sanoa, mitä saa sanoa.

Jokainen on tasa-arvoinen oikeuden edessä, jos vain joutuisi sinne

Evoluution harha-askel: apina putosi puusta.

Puhaltavat yhteiseen hiileen saadakseen savuverhon toimilleen.

Maailman huumekeskusteluissa puhaltavat uudet tuulet. **Arto Kekkonen** otti tehtäväkseen selvittää, missä huumepolitiikassa mennään maailmalla ja meillä.

Huumepolitiikan uudet PAINOTUKSET

50 vuotta YK:n huumausaineyleissopimuksen solmimisen jälkeen ja 40 vuotta sen jälkeen, kun presidentti **Richard Nixon** käynnisti Yhdysvaltain huumeidenvastaisen sodan, tarvitaan kipeästi perustavanlaatuisia muutoksia kansallisiin ja maailmanlaajuisiin huumausainelinjauksiin.

Näin todetaan raportissa, jonka julkisti kesäkuussa *Global Commission on Drug Policy (GCDP)* -niminen huumausainepolitiikkaa pohtinut ryhmä. Viesti ei ole uusi, sillä kovaotteista huumausainepolitiikkaa on kritisoitu vuosien varrella monelta suunnalta. Nyt julkaistun raportin takana on kuitenkin poikkeuksellisen nimekäs kaarti: sen laatijoihin kuuluvat muun muassa YK:n ex-pääsihteeri **Kofi Annan,** entinen EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen edustaja **Javier Solana** sekä Virgin-miljardööri **Richard Branson.**

Yhdessä raportin kanssa julkaistiin myös verkkojärjestö Avaaz.orgin keräämä huumesodan vastainen adressi, joka keräsi viikossa yli 600 000 allekirjoitusta.

Huumesota ei tuota toivottua tulosta

Raportin mukaan ankara huumausainepolitiikka tuottaa itsessään ongelmia: kriminalisointi on johtanut valtavien rikollisten markkinoiden syntymiseen. Siteerattujen tutkimusten mukaan poliisivalvonnan lisääminen ja rangaistusten koventaminen itse asiassa lisäävät huumausaineiden käyttöön kytkeytyvää väkivaltaa ja oheisrikollisuutta.

Raportin mukaan huumausaineiden käytöstä jaettavia rangaistuksia tulisikin lieventää tai luopua niistä kokonaan ja tarjota rangaistusten sijaan mahdollisuus hoitoon pääsystä niille käyttäjille, joille huumausaineet ovat ongelma. Korvaushoitoja, neulanvaihto-ohjelmia ja uudenlaisia lähestymistapoja tulisi edistää.

Kiinniotetuista kauppiaista ja välittäjistä suurin osa on pikkurikollisia, jotka ovat itsekin riippuvaisia myymistään aineista. Pidätyksillä ei ole juuri vaikutusta kokonaiskuvaan, sillä myyjän tilalle ilmestyy nopeasti uusi. Vähintäänkin tulisi miettiä lievempiä tai vaihtoehtoisia rangaistuksia matalan tason huumausainerikollisille, raportissa todetaan.

Ennen kaikkea raportti peräänkuuluttaa paradigman muutosta: huumausainepolitiikan tulisi perustua koviin faktoihin epämääräisten pelkojen sijaan, ja huumeongelmaiset tulisi kohdata potilaina eikä moraalittomina rikollisina. Myös käyttäjiin liittyviä stereotypioita tulisi purkaa: YK:n tutkimuksen mukaan maailman noin 250 miljoonasta laittomien päihteiden käyttäjistä vain kymmene prosenttia on riippuvaisia tai

ongelmakäyttäjiä.

Pehmeämmistä keinoista on maailmalla saatu hyviä kokemuksia. Portugalissa kaikkien huumausaineiden käyttö on ollut dekriminalisoitua vuodesta 2001 lähtien, ja tänä aikana erityisen vaarallisena pidetyn heroiinin käyttö on maassa vähentynyt selvästi. Huumausaineiden käyttö kaiken kaikkiaan ei sen sijaan ole yleistynyt kieltolaissa pitäytyneitä maita nopeammin.

Sveitsissä on tarjottu korvaushoitoja heroiiniriippuvaisille jo 1980-luvulta lähtien. Tämän ansiosta uusien riippuvaisten määrä on pudonnut selvästi, ja ohjelmassa mukana olevien tekemien omaisuusrikosten määrä laskenut 90 prosentilla.

Kansaterveys ja kriminaalipolitiikka

Sosiaalineuvos **Tapani Sarvanti** sosiaali- ja terveysministeriöstä on pääosin tyytyväinen Suomen nykylinjaan. Täällä omaksuttiin 2000-luvun alussa politiikka, jossa pyritään yhtäältä haittojen vähentämiseen kansanterveydellisistä syistä, toisaalta ehkäistään käyttöä rikoskontrollin keinoin.

Sarvannin mukaan itse huumausaineet eivät ole mainittava ongelma. Hänenkin mukaansa huumeongelmaisten hoitoon pääsy on huonolla tolalla, mutta kuolemia tapahtuu vähän, etenkin suhteessa alkoholin ja tupakan aiheuttamiin. Silti huumeiden aiheuttamien kuolemien määrä on viime vuosina ollut lievässä nousussa. Useimmiten syynä ovat Sarvannin mukaan lääkkeet ja sekakäyttö.

– Meillä ei ole aikomusta ryhtyä aiheuttamaan lisää ruumiita, Sarvanti linjaa. Kokemukset alkoholipolitiikasta osoittavat Sarvannin mukaan saatavuuden helpottumisen lisäävän kuolemia.

Mutta voitaisiinko vaikkapa kannabis dekriminalisoida, niin että poliisi yksinkertaisesti toteaa kotikasvattajien ja yksittäiskäyttäjien jahtaamisen olevan ajanhukkaa? Sarvannin mukaan se on ainoa mahdollinen tapa.

– Kysymys ei kuitenkaan ole millään tavalla ajankohtainen, hän tiivistää.

Raportissa esitettyyn suuntaan voidaan edetä Sarvannin mielestä vain lieventämällä käyttäjien kohtelua ja tunnustamalla huumeriippuvaisten oikeus hoitoon paremmin. Myös rangaistusten eriyttäminen ainekohtaisesti voisi tulla kysymykseen. Kofi Annanin toiveita kohti edetään kuitenkin lyhyin askelin. YDIN

Arto Kekkonen

CRISTIAN BERNARDO & VELASCO VALDEZ

JONAS FORTH

Turvallisuuspolitiikan UUSI TARINA?

Sotatieteiden tohtori, kapteeni evp **Jarno Limnéll**, 37, haastaa tuoreella kirjallaan suomalaista turvallisuuspoliittista ajattelua ennennäkemättömällä tavalla. Haaste koskee paitsi Suomen virallista tapaa ymmärtää maailmanpolitiikan perusteet myös tehtyjä johtopäätöksiä eli vakiintuneita kotimaisia turvallisuuspoliittisia ajattelutapoja ja instituutioita. Kirja on epäilemättä tämän syksyn sensaatio, mutta jättää pureskeltavaa ja ajateltavaa vuosiksi eteenpäin.

Limnéllin kirjan nimi on *Maailma ja Suomi 9/11 jälkeen* (WSOY 2011, 303 s.). Nimi kertoo, mihin Limnéll sijoittaa turvallisuuspolitiikan tarinansa nollapisteen. Hän ei tietenkään ole niin tietämätön, ettei tuntisi aikaisempia, muun muassa **Osama bin Ladenin** järjestämiä terroriiskuja. Näyttävyydeltään, vaikuttavuudeltaan ja poliittisilta seurauksiltaan WTC:n kaksoistornien tuhoaminen 11. syyskuuta 2001 oli kuitenkin täysin poikkeuksellista. Tapahtuma muutti paljon. Kymmenen vuoden taakse sijoitettu turvallisuuspolitiikan nollapiste taitaa olla oikeassa paikassa.

Olin itse tuona syyskuun päivänä sairaalassa odottamassa seuraavana päivänä suoritettavaa sydänleikkausta. Minulla oli koko päivä aikaa istua television ääressä ja seurata sekä reaaliajassa että jatkuvina kertauksina runsaasti lisättyjen uutislähetysten kuvaa kaksoistornien sortumisesta. Yhä selvempänä alkoi päässäni jyskyttää ajatus: toivottavasti amerikkalaiset eivät tulkitse tapahtumaa sotatoimeksi vaan rikokseksi ja julista sen perusteella itse ”sotaa” terrorismia vastaan. Kaksi päivää myöhemmin, kun olin herännyt nukutuksesta sairaalan teho-osastolla, minulle alkoi valjeta, että juuri se, mitä olin eniten pelännyt, oli tapahtumassa.

Valistuneimmilla oli jo silloin tietoja siitä, minkälaisia geopoliittisia ajatuksia ja niiden pohjalla olevia kulttuurisia uskomuksia **George**

W. Bushin neuvonantajilla oli. Myöhemmin aiheesta ilmestyi paljon hyvää kirjallisuutta, suomeksi esimerkiksi **Peter Lodeniuksen** erinomainen *Bushin uusi maailma: syntyykö imperiumi.*

Teknologia ja perinne

Limnéll kertoo palvelleensa Kaartin Jääkärirykmentissä Helsingissä ja istuneensa 11.9.2001 komppanian kouluttajien kahvihuoneessa, kun ”se” tapahtui. Hänen päähänsä iskostuivat kysymykset: Miten tämä on mahdollista, ja miten Yhdysvallat tulee tähän reagoimaan? Limnéllin kuten sittemmin useimpien valistuneiden eurooppalaisten mielestä Yhdysvallat reagoi väärin. Siitä, kuinka kohtalokasta se oli, ei kuitenkaan Limnéllin mielestä ole osattu tehdä oikeita ja riittäviä johtopäätöksiä. Limnéll vertaa 9/11:n käänteen tekevää merkityksellisyyttä vuosiin 1945 ja 1989.

Yhdysvalloille 9/11 loi perusteet ensin hyökkäykselle Afganistaniin ja sitten Irakiin. Vaikka Euroopassa on ollut erimielisyyttä amerikkalaisten politiikasta, Limnéllin mielestä ei vain USA, vaan myös Nato ja koko ”länsi”, ovat juuttuneet virheellisen ja kohtalokkaan terrorismin vastaisen sodan logiikan vangiksi. Eikä tämä ole vaikuttanut syvällisesti vain kansainvälispoliittisiin ajattelutapoihin vaan perusteellisesti myös sodankuviin sekä aseteknologian ja armeijoiden kehittämiseen.

Limnéllin tarinassa **Vladimir Putin** reagoi omalta kannaltaan viisaasti ilmoittaessaan välittömästi Venäjän tukevan USA:n aloittamaa terrorismin vastaista sotaa. Putinin intressi oli saada Venäjän toimet Tshetsheniassa näyttäytymään maailman silmissä legitiiminä terrorismin torjuntana. Venäjä on sittemmin voinut myös analogisesti tukeutua USA:n samankaltaiseen politiikkaan ottaessaan oikeudekseen kaikkien venäläisten turvallisuuden puolustamisen ”lähiulkomaissa” eli erityisesti entisen Neuvostoliiton alueella.

Venäjä ei ole voimavarojensa vähäisyydenkään takia voinut kehittää samanlaista teknoarmeijaa kuin Yhdysvallat. Se nojaa perinteisiin sodankuviin ja perinteiseen teknologiaan. Suomen Limnéll näkee olevan vaihtoehtoiset sodankuvat tuottaneen kahden maailman – USA:n ja Venäjän – välissä. Muun lännen tapaan Suomikin on omaksunut liikaa ainoaksi totuudeksi Yhdysvaltojen tuottaman sodankuvan ja ottanut liikaa ihanteekseen sen tuottaman kalliin sodankäynnin teknologian.

Geopoliittisen asemansa vuoksi Venäjä on Suomen turvallisuuspolitiikan tärkein haaste, mutta sen uhka ei ole akuutti. Vaikka Limnéll ei mainitse Suomen vanhaa YYA-sopimusta Neuvostoliiton kanssa, hän soveltaa sen logiikkaa siihen, miten meidän tulisi vastata Venäjän tämän päivän haasteeseen Suomen turvallisuuspolitiikalle. Suomella tulee olla uskottava puolustus, jotta Venäjä tuntee luoteisrajansa olevan turvallinen. Lukijan pääteltäväksi hän jättää, että Suomi ei silloin voi olla Naton jäsen. Limnéll pitää itsestään selvänä vilkasta kauppaa ja muuta keskinäisesti hyödyllistä vuorovaikutusta Suomen ja Venäjän välillä.

Uskottava asevelvollisuus

Uskottava puolustus merkitsee Limnéllille asevelvollisarmeijaa, aluepuolustusta ja kansallista turvallisuuspolitiikkaa, jonka koko kansa kokee legitiimiksi ja oikeaksi. Varuskuntia ei Limnéllin mielestä tule lakkauttaa, pikemminkin perustaa uusia, jotta armeijan läsnäolo olisi näyttävää joka puolella maata. Tarvittavat säästöt saadaan, kun luovutaan kalliiseen teknologiaan perustuvan aseistuksen hankinnoista.

Limnéllille armeija ei kuitenkaan olisi olemassa vain sotaa varten. Hän kirjoittaa pitkään ja lämpimästi armeijan käyttämisestä kaikenlaisiin kansalaisten turvallisuutta edistäviin tehtäviin laajan turvallisuuskäsitteen mukaisesti ja tiivistettävän viranomaisyhteistyön keinoin.

Varusmies- ja siviilipalvelun Limnéll uudistaisi ja yhdistäisi siten, että kaikille miehille luodaan pakollinen ja naisille vapaaehtoinen kuukauden mittainen turvallisuuden peruskurssi. Sen jälkeen 60 prosenttia miehistä jatkaisi varusmieskoulutuksessa, jonka pituudet olisivat peruskurssi mukaan lukien 6, 9 tai 12 kuukautta sotamiehiksi, aliupseereiksi ja upseereiksi koulutettaville. 40 prosenttia ikäluokasta jatkaisi kansalaispalvelussa, jonka sisältö viritettäisiin palvelemaan aseettomasti erilaisia kansalaisten turvallisuutta edistäviä tarpeita.

> Vladimir Putin reagoi viisaasti ilmoittaessaan välittömästi Venäjän tukevan USA:n aloittamaa terrorismin vastaista sotaa.

Limnéllin hahmotelmassa sodan ajan reservi, joka on nyt 350 000 henkeä, supistuisi puoleen, mikä on riittävä määrä uskottavaan puolustukseen, kun muiden maiden armeijat ovat paljon pienempiä.

Viranomaisyhteistyöhön perustuvan puolustusvoimien kotimaisen rauhanajan käytön lisäksi Limnéll näkee, että Suomen on jatkossakin osallistuttava kansainväliseen kriisinhallintaan ja rauhanturvatoimintaan. Sen luontevat kohdealueet hän näkee ennen kaikkea Afrikassa. Suomen vahvuudet Limnéll näkee väkivaltaisten kriisien ennalta ehkäisyssä ja niiden jälkeisessä siviiliyhteiskunnan jälleenrakennuksessa ja kehityksen avustamisessa. Sotilaalliseen kriisinhallintaa osallistumisen hän pitäisi vähäisenä.

Jarmo Limnéll:
Maailma ja Suomi 9/11 jälkeen
303 s., WSOY

Afganistanin ISAF -operaatio on antanut hänelle paljon kriittistä ajateltavaa. Afganistanin sota kaikkineen on USA:n politiikan suuri virhe ja sotku, johon se on vetänyt muut mukaan. Sieltä ei kuitenkaan pidä suomalaistenkaan lähteä pois kiireellä, koska sinne meneminen on ollut lupaus Afganistanin kansalle auttaa heitä. Operaation luonnetta Suomen tulisi kuitenkin ainakin omalta osaltaan muuttaa kiireellisesti. Operaation tulisi palvella ensisijaisesti siviiliyhteiskunnan kehittämistarpeita afgaanien omilla ehdoilla ja heidän omaa kulttuuriaan tukien. Sotilaallinen läsnäolo tulisi rajoittaa tätä toimintaa turvaamaan.

Kuopioon perustettua Kriisinhallintakeskusta (CMC) Limnéll laajentaisi tuntuvasti ja kehittäisi sitä tarjoamaan koulutuspalveluja kansainvälisesti. Suomen viimeaikainen sitoutuminen kehittää suomalaista rauhanvälitystoimintaa saa Limnélliltä paljon kiitosta. Siihen tähtäävän koulutustoiminnan Limnéll sijoittaisi CMC:iin.

Limnéllin nasevasti kirjoitettu kirja sisältää paljon konkreettisia ehdotuksia. Ne herättävät varmasti keskustelua. Kirja haastaa poikkeuksellisella tavalla ajattelemaan turvallisuuden peruskäsitteitä ja turvallisuuspolitiikan filosofiaa. Siksi se sopii sekä pasifistin että maanpuolustuksen ystävän käteen. YDIN

Kalevi Suomela on Ydin julkaisut ry:n hallituksen puheenjohtaja.

CARL T. JACOBSON, US NAVY

Lapin LENNOKIT

Lapin erämailla testataan miehittämättömiä lentokoneita ja lennokkeja. Laitteille on mahdollista löytää muutakin kuin siviilikäyttöä.

Nykyajan sodankäynti perustuu yhä suuremmassa määrin edistykselliseen teknologiaan ja kytkeytyy vahvasti sen maailmanlaajuiseen markkinointiin. Viimeaikaisissa kansainvälisissä operaatioissa moninaisten ohjusten ohella käytetään miehittämättömiä lennokkeja joko aseistettuna taikka aseistamattomana tiedustelutarkoituksiin. Tähän tarvittavaa teknologiaa ja koneistoa kehitetään jatkuvasti ympäri maailmaa, ja markkinat ovat niin ikään globaalit.

Tekniikan testaaminen on olennainen osa kehittämisprosessia, ja tässä Suomella ja Ruotsilla on oma tärkeä roolinsa. Ruotsin Lapissa sijaitseva 24 000 neliökilometrin kokoinen NEAT-alue (North European Aerospace Testrange) on Euroopan suurin maa-alueella sijaitseva testausalue miehittämättömille lennokeille, ohjuksille sekä avaruusteknologialle. Suomessa tamperelainen Robonic Oy vuokraa Kemijärvellä 11 000 neliökilometrin suuruista RATUFC-ilma-aluetta (Robonic's Arctic Test UAV Flight Centre) miehittämättömien lennokkien testikäyttöön.

Miehittämättömiä lennokkeja lähdössä lentoon sotaharjoituksissa.

Ruotsin NEAT-aluetta on käytetty jo yli 50 vuotta, ja se on avoinna vuoden jokaisena päivänä, vuorokauden ympäri. Alueella on testattu esimerkiksi USA:n Libyassa, Irakin sodassa sekä entisessä Jugoslaviassa käyttämiä AMRAAM-ohjuksia, englantilais-ranskalais-italialaista Storm Shadow-ohjusta, jota on käytetty Irakissa ja Libyassa sekä israelilaista IAI-Eaglea, miehittämätöntä lennokkia, jota käytettiin muun muassa Gazan sodan aikana 2008 – 2009 sekä Afganistanissa Kanadan ja Saksan joukoissa.

Harjoituksia alueella ovat järjestäneet yli 20 maan asevoimat mukaan lukien Pohjoismaat Islantia lukuun ottamatta. NATOn nopean toiminnan joukot (NRF) järjestivät vuoden 2009 suurimmat harjoituksensa NEATissa. Vuonna 2010 puolestaan Yhdysvaltain Euroopan ilmavoimat (USAFE) järjesti mahdollisimman salaisena pidetyt harjoitukset, joissa kehiteltiin Afganistanissakin harjoitettuja ilmahyökkäyksen muotoja. Ensi vuoden uusiin projekteihin lukeutuu Neuron-nimisen miehittämättömän lennokin testaus. Tarkoituksena on kehittää pommikoneita tulevaisuuden sotatoimiin sopiviksi.

Ei ylimääräisiä katseita

Kemijärven RATUFC-alueella koelennot alkoivat vuonna 2005. RATUFC on maailman suurimpia kaupalliseen koekäyttöön varattuja alueita. Toisin kuin NEATissa, siellä ei testata ohjuksia saati muita aseita vaan yksinomaan miehittämättömien lennokkien toimintaa. Aluetta ylläpitävä tamperelaisyritys Robonic Oy on erikoistunut miehittämättömien lennokkien laukaisujärjestelmiin. Yrityksen omistaa ranskalainen Sagem Défense Sécurité, osa suurta Safran-aseteollisuuskonsernia. Testattuihin lennokkeihin kuuluvat ainakin Sagemin Sperwer B-kone, joka voidaan haluttaessa aseistaa sotakäyttöön; Sagemin Patroller, jota on kehitelty pitkien matkojen koneeksi sekä pääasiassa tiedusteluun suunniteltu italialainen Falco, jonka mahdollisesti aseistettavasta versiosta on myös keskusteltu

Varsin mielenkiintoisena voidaan pitää Robonicin tyyliä mainostaa RATUFC-aluetta kotisivuillaan. Englanninkielisenä toteutettu sivusto markkinoi testialuetta sekä Kemijärven seutua yleisemmin laajana, luonnonkauniina ja väljästi asutettuna paikkana, josta puuttuvat ”metakka, kiire ja ylimääräiset katselijat”. Talvea kuvataan äärimmäiset testiolosuhteet tarjoavaksi ajaksi ja toisaalta muistetaan mainita myös pitkät valoisat kesäpäivät suotuisaksi koelennoille. Logossa komeilee sympaattinen poro.

Miehittämättömiä koneita voidaan hyödyntää aseistamattomina esimerkiksi rajanvalvonnassa ja siviilikäytössä vaikkapa etsintäoperaatioissa. Robonicin toimitusjohtaja **Juha Moisio** on korostanut, että yritystä kiinnostaa osallistua miehittämättömien lennokkien siviilikäytön kehittämiseen. Vuonna 2008 Swedbankin analyytikko **Jan Ihrfelt** arvoi, että suurin osa yrityksen tuloista oli siihen mennessä saatu nimenomaan sotilaskäyttöön liittyvästä toiminnasta. Ihrfelt kuitenkin katsoi, että siviilipuoli voisi 5 – 10 vuodessa kivuta yli puoleen Robonicsin liiketoiminnasta. Nykytilannetta ei saatu varmistettua Robonicsilta.

Pohdinnnan paikka

NEAT- ja RATUFC -alueilla tapahtuvaa toimintaa ei itsessään pidetä laittomana saati suoranaisina sotatoimina. Silti on syytä pohtia, mikä loppujen lopuksi on kansainväliseen asekehittelyprosessiin ja asemarkkinoihin osallistuvien Pohjoismaiden vastuu välineistön todelliset käyttötarkoitukset ja -kohteet huomioon ottaen?

Testaustoimintaa kritisoivat aktivistit Suomessa, Ruotsissa ja kansainvälisesti. Länsinaapurissa antimilitaristinen aktivistiverkosto Ofog järjesti viime heinäkuussa Luulajassa kansainvälisen rauhantoimintaleirin, joka toimi vastalauseena NEAT-alueelle. Osana leiriä järjestettiin rauhanomainen kollektiivisen toiminnan tempaus, jossa vaaleanpunaiseen väriin sonnustautunut karavaani eteni NEATin lentokentälle tarkoituksenaan värittää koko alue hempeällä sävyllä.

Vaaleanpunaista käytettiin sen näkyvyyden takia korostamaan ”militarismin tuhoisuutta ja väkivaltakulttuuria”, kerrotaan Ofogin kampanjasivulla. Toistakymmentä eri kansallisuutta – myös suomalaisia – keränneen tempauksen iskulause *War starts here – let’s stop it here*, korosti testausaluetta sodan alkupisteenä. ”Merkitsemällä sotateollisuus vaaleanpunaiseksi se riisutaan aseista ja paljastetaan militarismin logiikka kaikessa valheellisuudessaan”, kerrotaan Ofogin leirisivustolla.

Aseiden ja tehokkaan sotateknologian kysyntä tuskin hiipuu maailmalla lähiaikoina. Mutta kuka tekee valinnan siitä, miten ja missä tarjontaa ylläpidetään ja kehitetään? Kenen kuuluu valvoa koneiston ja ohjusten käyttöä? Mistä sota oikeastaan alkaa? Näissä kysymyksissä myös rauhassa elävillä Suomella ja Ruotsilla on aihetta itsetutkiskeluun.

Anna Malinen

Miehittämätöntä sodankäyntiä: CIA:n iskut Pakistaniin surmanneet satoja siviilejä

Elokuussa brittiläinen Bureau of Investigative Journalism (BIJ) julkaisi tutkimuksen, jonka mukaan USA:n suorittamissa miehittämättömien lennokkien iskuissa Pakistanissa on vuodesta 2004 alkaen kuollut yli 2 200 ihmistä mukaan lukien satoja siviilejä, joista yli 160 oli lapsia. Lisäksi yli tuhannen ihmisen kerrotaan loukkaantuneen. Kyseessä on raportin mukaan CIA:n salainen ohjelma Afganistanin rajamailla oleskelevien militanttiryhmien kitkemiseksi. **George W. Bushin** presidenttikautena yksittäisillä iskuilla alkanut miehittämättömien lennokkien käyttö on yltynyt selkeäksi sotastrategiaksi. Presidentti **Barack Obaman** aikana iskut ovat lisääntyneet entisestään. Kaikkiaan iskuja lasketaan olleen 291, mikä on aiemmin raportoitua suurempi määrä. 236 näistä iskuista on tehty Obaman kautena.

BIJ:n tietolähteinä toimi noin 2 000 mediaraporttia, todistajanlausuntoja, järjestöjen ja juristien laatimia raportteja, USA:n hallituksen salattuja tietoja, vuodettuja tiedusteludokumentteja sekä journalistien, poliitikkojen ja tiedustelupalvelun entisten työntekijöiden kertomuksia.

Tutkimustyötä johtaneen **Chris Woodsin** mukaan raportin tiedot aiheuttavat hämminkiä Pakistanissa, jossa hallinto julkisesti tuomitsee iskut kuitenkin samalla sallien USA:n jatkavan niiden tekemistä. Raportti sai aikaan vahvan reaktion myös Yhdysvalloissa. Pian sen julkaisemisen jälkeen anonyyminä pysytellyt USA:n virkamies puhui uutistoimisto CNN:lle kiistäen raportin sisällön. Virkamies piti tutkimusta virheellisenä ja todistusmateriaalia puutteellisena. Hänen mukaansa vuoden 2001 jälkeen noin 2 000 militanttia ja vain 50 siviiliä on saanut surmansa.

Raporttia kritisoineen Yhdysvaltain ulkoministeriön viesti on, että USA tekee kaiken voitavansa syyttömien siviilien kuoleman tai haavoittumisen välttämiseksi. Laajaan materiaaliin pohjautuva tutkimus kuitenkin asettaa tämän väitteen vähintäänkin keskustelun alaiseksi. Se antaa myös hyvän syyn pohtia, tuleeko miehittämättömien lennokkien siviilikäyttö – niin paljon kuin siitä ehkä puhuttaisiinkin – tosiasiassa koskaan kasvamaan suuremmaksi kuin niiden hyödyntäminen sotilaallisiin tarkoituksiin.

MAAILMANHISTORIA UUDESTA VINKKELISTÄ

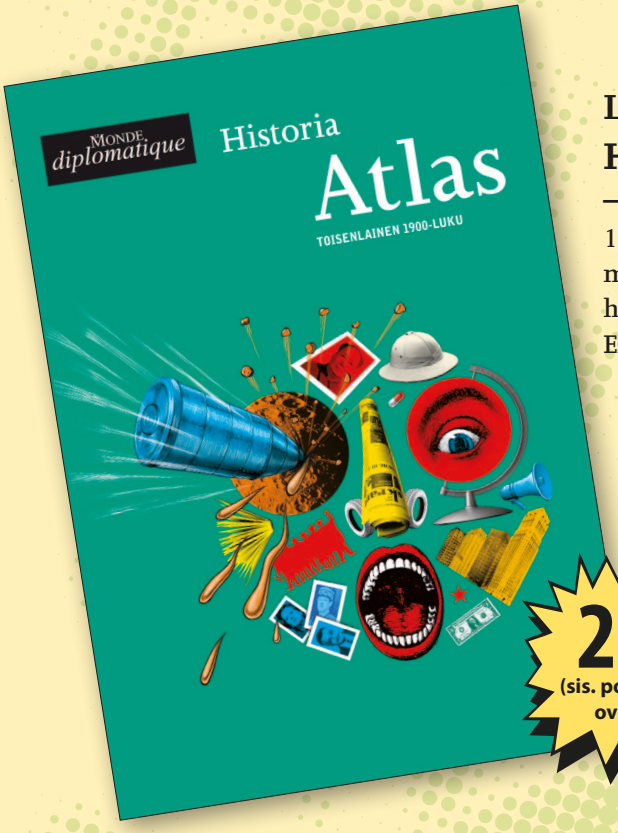

Le Monde diplomatique
HISTORIA-ATLAS
– toisenlainen 1900 luku

1900-luvun historia uudesta näkökulmasta tiiviissä muodossa. Diplon atlakset ovat Keski-Euroopassa huippusuosittuja. Niitä on myyty Ranskassa, Saksassa, Espanjassa ja Italiassa jo yli miljoona kappaletta.

Ytimen lukijoille kaupan päälle Ympäristöatlas!

23€
(sis. postikulut, ovh 25)

Tilaa nyt!

Tilaukset myynti@intokustannus.fi, viestikenttään ”ydin”.

into

Heini Saraste: Reilusti skitso 27 e • Lidia Ginzburg: Leningradin piirityksen päiväkirja 27 e
Tariq Ali: Taistelu Pakistanista 24 e • Jesper Huor: Talebaneja odotellessa 21 e
Maria Amelie: Luvaton norjalainen 22 e • Mervi Leppäkorpi: Asiaton oleskelu kielletty 21 e
Nämäkin hinnat sisältävät postikulut.

www.intokustannus.fi

TIEDONJULKISTAMIS-
PALKINTO 1979

OPETUSMINISTERIÖ on tänään myöntänyt Ydin-lehden toimituskunnalle Erkki Tuomioja, Johan von Bonsdorff, Esa Aallas, Renny Jokelin, Jukka Pärkkönen ja Veikko Rinne 7 000 markan suurusen valtion tiedonjulkistamispalkinnon vuodelta 1979.

Helsingissä 28 päivänä huhtikuuta 1980

Ministeri
Kalevi Kivistö

Ydin -lehden toimituskunta on kehittänyt lehdestä monipuolisesti yhteiskuntaa, talousta ja kulttuuria käsittelevän mielipidejulkaisun. Lehti on mielenkiintoisella tavalla kyennyt uudistumaan. Se on perustavoitteilleen uskollisena johdonmukaisesti välittänyt merkittävää rauhaa ja kansainvälistä kehitystä käsittelevää tietoutta. Ydin -lehden pääasiassa vapaaehtoiseen toimitustyöhön perustuva journalismi heijastaa vapaan mielipiteen muodostuksen keskeistä merkitystä rauhan, liennytyskehityksen ja oikeudenmukaisen maailmanlaajuisen tulonjaon kysymyksissä. Suhtautumisessaan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssiin, Unescon tiedonvälitysjulistuksen ja Uuden kansainvälisen taloudellisen järjestyksen kysymyksiin Ydin -lehti on toiminut esimerkillisellä tavalla ihmiskunnan kestävien ihanteiden saavuttamista palvelevassa tiedonvälityksessä.

YDIN 5

Oma ääni on löytynyt: mielipidelehti Ydin saa tiedonjulkistamispalkinnon, rauhanliike oman klassikkonsa.

Jäähyväiset aseille (B6)

Teksti on kirjoitettu kirjoituskoneella. Siinä on yksi tai kaksi käsin tehtyä korjausta. Aikaa sen tekemiseen kuluu viisitoista minuuttia. Aikaa viidentoista minuutin tekemiseen kuluu kaksikymmentä vuotta. Olen suurin piirtein sen ikäinen, filosofian ylioppilas, melko lapsellinen ja kirjoittajana kömpelö.

Yhtyeemme ura on päättymässä syksyllä 1979. Emme osaa soittaa ja opettelemisen vaiva ei houkuttele – ainakaan minua. Punkille kiitos, sain siltä paljon. Mutta tähän LP-levyyn se loppuu. Puuttuu vain viimeisen kappaleen teksti. Studiotunnin hinta on kallis, tässä saattaa tulla kiire.

Kirjoitan tekstiä kirjoituskoneella. Toiset odottavat. Tiedän mitä teen, olen kirjoittanut koneella ennenkin. Nyt yritän tietynlaista. Tästä tulee loppulaulu. LP-levyllä on kaksi puolta, tämä tulee B-puolen loppuun (B6). Sillä on merkitystä. Muodolla on merkitystä.

Tiedän mitä teen, ja kuitenkaan en tiedä. Kömpelyydessä on se etu, että asioiden alkaessa kaatua ne yleensä kaatuvat loppuun asti. Ensimmäinen rivi kaataa liikkeelle seuraavan, se kolmannen. Jotkut sanat muistan ennestään, joitain toisia en muista kuulleeni. Jos olisi aikaa pohtisin tätä tarkemmin.

Vien tekstin **Kaille**, joka sanoo sen olevan hyvä. Hän laulaa mikrofoniin, näkymätön sähkö siirtää äänen paikasta toiseen. Levy on valmis. Menemme studiosta pois, ulkona on syksy. Ehkä sataa vettä, ehkä ei sada. Luultavasti ei sada. Olen kaksikymmentävuotias ja tämä asia on tässä. Seuraavia asioita en vielä näe. Studio on Pitäjänmäessä, sieltä pitää ajaa bussilla keskustaan.

Viisitoistaminuuttinen on kolmenkymmenenkahden vuoden päässä. En muista toimiko kirjoituskone sähköllä. Nykyisin kaikki toimii sähköllä. Kai on kuollut, mutta hänen äänensä kuuluu toisinaan radiosta. Jotkut sanat muistan ennestään, edelleen.

Jyrki Siukonen (s. 1959) soitti rumpuja yhtyeessä Kollaa Kestää ja sanoitti sen kappaleet. *Jäähyväiset aseille* on yhtyeen vuonna 1979 ilmestyneen LP-levyn nimikappale. Sen sävelsi yhtyeen kitaristi ja laulaja Kai Kivi. Siukonen on kuvataiteen tohtori ja toimii nykyisin Rovaniemen yliopiston taiteiden tiedekunnan lehtorina

JÄÄHYVÄISET ASEILLE

Tänään jaksan nousta seisomaan.
Tänään jaksan itseäni katsoa.
En tarvitse enää peilejä, en haarniskaa,
joka kulkua vaikeuttaa.
Tänään aion lähteä maailmaan,
tänään tietäni kulkemaan.
Eivät riitä enää maalaukset
tahdon nähdä,mitä on niiden takana.

Jäähyväiset valheille, joihin uskottiin.
Jäähyväiset puheille, joilla synnit sovitettiin.
Jäähyväiset aseille, joilla elämää suojellaan.
Jäähyväiset aseille, joilla elämä tuhotaan.

Kuin lintu on luotu lentämään
on ihminen luotu onneen.
Kun ei pelkää itseään,
ei pelkää myöskään elää elämää.
Maailma on salaisuuksia täynnä. Joka hetkessä
asuu ikuisuus. Joka kadulla asuu ihminen sisällään
sanoja tuntemattomia.

Jäähyväiset laeille, joihin maailma kahlittiin.
Jäähyväiset rajoille, joita liikaa pystytettiin.
Jäähyväiset aseille, joilla elämää suojellaan.
Jäähyväiset aseille, joilla elämä tuhotaan.

Tänään jaksan nousta seisomaan.
Tänään lähden maailmaan.
Omaa tietäni kulkemaan.
Tahdon nähdä mitä on seinien takana.
Tänään aloitan laulamaan, tänään soitellen sotaan.
Soitellen sotaan, jossa ei tarvitse ketään
vahingoittaa.

Jäähyväiset aseille, joihin uskottiin.
Jäähyväiset aseille, joilla synnit sovitettiin.
Jäähyväiset aseille, joilla elämää suojellaan.
Jäähyväiset aseille, joilla elämä tuhotaan.
Jäähyväiset aseille, joilla elämää suojellaan.
Jäähyväiset aseille, joilla elämä tuhotaan.

Näkymättömät Meksikon siirtolaiset

NÄKYMÄTTÖMÄT-VALOKUVANÄYTTELY 1.9.–31.10.2011, TURUN YLIOPISTO, TURKU
Amnestyn tuottama Näkymättömät-valokuvanäyttely on esillä Turun Yliopiston päärakennuksen aulassa. Näyttely kertoo Meksikon läpi matkaavien paperittomien siirtolaisten tarinoita.

Hyvää journalismia

PAX- JA YDIN-LEHTIEN TOIMITTAJAKOULUTUS 1.10.2011
RAUHANASEMA, HELSINKI
Pax- ja *Ydin*-lehdet järjestävät toimittajakoulutuksen ihmisille, jotka kirjoittavat tai haluaisivat kirjoittaa lehtiin juttuja. Koulutuksessa kerrotaan vinkkejä jutun kirjoittamiseen, pohditaan hyvää journalismia ja keskustellaan lehtien tekemisestä. Ensisijaisesti koulutus on tarkoitettu *Pax-* ja *Ydin*-lehtien nykyisille ja tuleville toimittajille, mutta muutkin ovat tervetulleita.

Koulutuksen hinta on 20 euroa, ja matkakorvauksia voi pyytää, jos tulee kauempaa. Hinta sisältää koulutuksen ohjelman, lounaan ja kahvit päivän aikana.

Koulutus järjestetään Rauhanasemalla Pasilassa.

Koulutukseen voi jo ilmoittautua *sadankomitea@sadankomitea.fi.*
Lisätietoja: *www.sadankomitea.fi*

Rakkaudella poimittuja elokuvia Afrikasta

AFRIKKALAISIA SYDÄMENLYÖNTEJÄ, ORION, HELSINKI
Kiasman *ARS 2011* -näyttelyyn liittyen Suomen Elokuva-arkisto esittää afrikkalaisia elokuvia lokakuussa. Vieraana on **14.–16.10.** afrikkalaisen nykyelokuvan kärkiohjaaja **Mahamat-Saleh Haroun** Tshadista. Teemaan kuuluu myös *Lasten Afrikka.*

Kiasman perhepäivän **22.10.** yhteydessä Orionissa esitetään lasten ja nuorten elokuvia muun muassa *Kirikou*-elokuvat kuten myös Berliinin elokuvajuhlilla esitetty *Africa United* (2010). Se on lasten oma road movie matkasta Etelä-Afrikkaan jalkapallon maailmanmestaruuskisoihin. Samalla elokuva sivuaa monia afrikkalaisia ongelmia lapsisotilaista aidsiin, mutta on kuitenkin enemmän elokuva unelmista ja uskosta parempaan tulevaisuuteen.

Enemmän tietoa Suomen elokuva-arkiston sivuilta *www.kava.fi/esitykset/syksy-2011/afrikkalaisia-sydamenlyonteja.*

Viro ja Ydin kirjamessuilla

HELSINGIN KIRJAMESSUT 27.–30.10.2011 MESSUKESKUS, HELSINKI
Helsingin Kirjamessuilla pääosassa ovat kirjat, kirjailijat ja lukijat.

Viro on Helsingin tämänvuotisten kirjamessujen teemamaa. Messuvieraille on tarjolla tiivis ohjelma, jossa esitellään virolaista kirjallisuutta laaja-alaisesti. Pääpaino on nykykirjallisuudella sekä ajankohtaisilla historiallisilla ja yhteiskunnallisilla aiheilla.

Ydin on mukana messuilla 45-vuotissyntymäpäiviensä tunnelmissa. Kulttuuri- ja mielipidelehdet ennen ja nyt -keskustelussa perjantaina **28.10 klo 10.30** ajatuksia lehtien yhteiskunnallisesta roolista vaihtavat **Erkki Tuomioja, Heikki Hiilamo, Johanna Sumuvuori** ja **Arja Alho.**

Lisätietoja: *web.finnexpo.fi/Sites1/HelsinginKirjamessut*

Rauhantyötä, anarkismia ja ympäristönsuojelua

VARJOKIRJAMESSUT 30.10. 2011 KELLO 12–19
RAUHANASEMA, HELSINKI
Infoshop ja antikvariaatti Mustan kanin kolon ja Aseistakieltäytyjäliiton järjestämä Helsingin kirjamessujen varjotapahtuma tarjoaa hyvän valikoiman muun muassa anarkismia, työväenliikettä, eläinoikeuksia, ympäristönsuojelua ja rauhantyötä käsittelevää kirjallisuutta, kaunokirjallisuutta unohtamatta.

Luvassa on kirjailijapuheenvuoroja, vegaanikahvila sekä kansalaisjärjestöjä ja toimintaryhmiä, jotka esittelevät kirjallista tuotantoaan ja kertovat toiminnastaan.

Tapahtumaan on vapaa pääsy.

Rauhanpropagandaa Pasilan illoissa

PAX-KLUBIT, RAUHANASEMA, HELSINKI
Sadankomitean ja Rauhanliiton järjestämät PAX-klubit palaavat kesätauolta. Tule Rauhanaseman PAX-iltoihin kuuntelemaan livemusiikkia sekä rauhanpropagandaa kuukausittain.

Syksyn klubit klo 19 eteenpäin:
28.10. Kirjamessujen jatkot
30.11. Pax-ilta
16.12. Pikkujoulut

Vapaa pääsy. Tervetuloa!
Lisätietoja: *www.sadankomitea.fi/*

Vaihtoehtoja rakentamaan

VAPAUS VALITA TOISIN 5.11.2011 KELLO 11–18
PAASITORNI, HELSINKI
Vapaus valita toisin etsii vaihtoehtoisia tulevaisuuden visioita ja päivittää kampanjoitaan. Tilaisuuden teemoina ovat vihapuhe, hyvinvointi, kestävä kehitys, globalisaatio ja demokratia. Mukana menossa on laaja kirjo järjestöjä ja ihmisiä. Kaikki ovat lämpimästi tervetulleita mukaan.

Nikkes plättar

Musiikin suurkuluttaja **Niklas Piiparinen** jakaa Ytimen lukijoiden kanssa valikoituja ajatuksiaan äänistä, joihin harrastuksensa parissa törmää.

Ytimen poiminnat netin tarjonnasta

www.veganblackmetalchef.com
Vegaaniruokaa ja mustaa metallia, lyömätön yhdistelmä!

Kate Bush

Director's Cut

Fish People/EMI 2011
CD / deluxe CD box set / digital download / 2LP

Kate Bush on äänittänyt tunnelmallisen albumin omista vanhoista kappaleistaan. Kappaleet on poimittu kahdelta levyltä, *The Sensual World* (1989) ja *Red Shoes* (1993), joten silloisesta 80-luvun äänimaailmasta kärsineet musiikin ystävät voivat antaa Bushin musiikille uuden mahdollisuuden.

Bushin pianolla säestämät palat ovat pysäyttäviä ja luovat sanoituksille taustan, josta ne erottuvat uudella tavalla. Omiksi kohokohdikseni levyllä nousee pianolla kuljetettu *Moments of Pleasure* sekä *Deeper Understanding*, ainoa kappale universumissa, jossa vocoder-tehosteen käyttö ei ole rikollista.

Ville Leinonen

Auringonsäde / Pommisuoja

Fonal Records 2011
CD

Ville Leinosen uusi, kaksiosainen teos sisältää aurinkoisen ja synkän puolen. Yhdessä **Paula Vesalan** kanssa laulettu *Ensimmäistä kertaa* määrittää albumin alkuosan eteerisen tunnelman. *Pommisuoja* jatkaa neljällä vaaraa uhkuvalla kappaleella, joiden säröinen kolina ja pulputus vievät levyn hitaasti polviin asti upottavalle jännittävälle suolle. Saappaat jalkaan!

Vaikka edellisvuoden *Majakanvartijan uni* onkin selkeä vertailukohta tälle levylle, liikkuu levy silti edeltäjästään kauas poispäin. Leinonen ei suostu kahliutumaan hänelle annettuihin määritteisiin, vaan vie omaa musiikkiaan jonnekin, mistä sitä ei odota löytävänsä.

Marissa Nadler

Marissa Nadler

Box of Cedar 2011
CD / digital download

Amerikan Yhdysvaltojen itärannikolta, Providencen taideopiskelijapiireistä maailmaa kiertämään lähtenyt trubaduuri **Marissa Nadler** tuo tällä levyllään lisää tarinoita New Englandin lausunnallaan tulkittuna. Kirkassointisen levyn kappaleiden runko luodaan kitaraa näppäilemällä, päälle on valittu huolella muita soittimia. Musiikillinen uusiutuminen ei ole muilta osin ollut tarpeellinen, sillä kappaleet pitää pystyä esittämään yksin kitaralla, vaikkapa lokakuun puolessavälissä pienellä Suomen-kiertueella.

Hyvyys meissä

Le Havre

Ohjaus: Aki Kaurismäki

Aki Kaurismäen ohjaama *Le Havre* sai Helsingin ensi-iltansa 7.9. *Le Havre* on saamansa palkinnot ansainnut. On lohdullista, että spektaakkelien, tehosteiden ja hengästyttävän vauhdin hallitsemassa elokuvabisneksessä Kaurismäki haluaa pitää pintansa. Jo se, että tekee elokuvan afrikkalaisesta pikkupojasta Euroopan uhkana, on valintana teko, jonka vuoksi kumarran syvään. Tarina ja erityisesti taito kertoa se eleettömästi ikään kuin puhtaana on elokuvataiteen syvintä olemusta.

Viimeisten tekstien sammuttua valkokankaalla koen kuitenkin olevani hiukan tyrmistynyt. Hyvyys ihmisessä on mykistävää. Vielä mykistävämpää on hyvyyden kertautuminen. Itsekkyyden ja ahneuden ajassa se vetää hiljaiseksi ja saa ajattelemaan omaa vastuuta.

Musiikkimaailma on tyyliltään tuttua Kaurismäkeä. Elokuvan muodikas osuus on tukikonsertti, jota **Elina Salon** erinomaisesti tulkitsema kahvilanpitäjä suosittelee rahan keräämiseksi pikkupojan laittomaan matkaan Lontooseen äidin luokse. Mistä Kaurismäki löytää näitä uskomattomia hahmoja ja loistavia kappaleita? Samoin tuttua ovat vanhat autot satamasta puhumattakaan. Alinomainen tupakointi ja aikaan jääneet miljööt ovat myös häntä omimmillaan.

Niukka ja hiukan kömpelö dialogi ei ole sittenkään mitään suomalaista erityisyyttä, vaan sen voi siirtää uskottavasti myös vuolaaseen ranskalaiseen kommunikointiin. Tämä onnistuu ehkä siksi, että Kaurismäen elokuvat puhuttelevat katsojaansa niin monilla eri tunnetasoilla. Puhuminen ei niissä tunnetusti ole runsasta. **Laika** selviää erinomaisesti läsnä olevana, katsein ja liikkein kommunikoivana roolikoirana.

Minulle on jäänyt mieleen **Peter von Baghin** kommentti Sodankylän elokuvafestivaaleilta viime kesältä: "Tämä on Akin kaunein elokuva". Minusta se on uusin Akin kaunis elokuva.

Arja Alho

Ydin-lehdessä 2/2010 **Anitta Kynsilehdon** artikkelissa kerrotaan Calais´n vaeltajien leireistä, niitten siivoamisesta ja loputtomasta siirtolaisiksi pyrkivien käännyttämisestä takaisin sinne, missä ei ole elämisen edellytyksiä. *Ydin*-lehti 1/2010 puolestaan huomioi **Juha Suorannan** *Piilottajan päiväkirja* -teoksen, joka on Into Kustannuksen pamflettisarjaa. Kirja kertoo Ashrafin piilottamisesta käännytyksen uhalta.

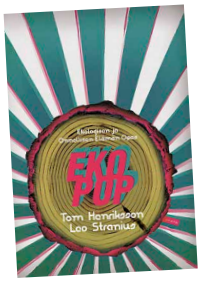

Tom Henriksson ja Leo Stranius

Ekopop. Ekologisen ja onnellisen elämän opas.

Avain 2011. 344 s.

Mahtipontisuutta, paatosta ja arkisia havaintoja

Tom Henrikssonin ja **Leo Straniuksen** kirja *Ekopop* pyrkii vastaamaan Henrikssonin itselleen kesällä 2010 kesähelteiden keskellä esittämään kysymykseen: ympäristön tila ahdistaa. Mitä voin tehdä?

Henrikssonin valtaosaltaan kirjoittama *Ekopop* on hänen henkilökohtainen matkansa kohti ekologisempaa elämäntapaa ja tajunnanvirtainen kertomus elämästä. Henriksson on valinnut Leo Straniuksen opastajakseen, ”jedimestarikseen” tälle matkalle ja fanittaa häpeilemättömästi niin Straniusta kuin muitakin mentoreitaan, joita Henriksson kutsuu kaikkia naistenlehtityyliin etunimeltä, tunsi hän heitä tai ei, **Martti (Luther), Robert (Baden-Powell), Pekka (Himanen).**

Henriksson tavoittelee täydellisen ekologista elämäntapaa, vähempi ei riitä eikä riitä hänen mentorilleenkaan. Ekopopin teksti soljuu sujuvasti, ja kirja on helpompaa luettavaa kuin useimmat elämäntapaoppaat. Samaan aikaan *Ekopop* vaatii lukijaltaan selailua suurempaa omistautumista ekologisen elämäntavan tavoitteluun.

Eekku Aromaa

Senni Jyrkiäinen, Päivi Sievänen, Jenny Stenbäck ja Anna Suvilaakso

Toisella katsomalla. Maahan muuttajista maahanmuuttajiin.

Kulttuurikameleontit ry 2011

Todellisia tarinoita Suomeen saapumisesta

Neljän opiskelijanuoren kirjoittama oppikirja Suomeen muuttaneista henkilöistä ilmestyi keväällä. Sen jälkeen on tapahtunut paljon, niin perussuomalaisten vaalivoitto Suomessa kuin Utöyan tragedia Norjassa. Tällaista materiaalia tarvitaan.

Kirja koostuu viiden maahanmuuttajan tarinoista ja opettajien käyttöön tarkoitetusta materiaalista. Tarinat tempaavat lukijan mukaansa, mutta kirjan loppuosan tehtävät olisi ehkä voinut painaa erillisessä tehtävävihkossa.

Kirjan voi ladata ilmaiseksi internetistä osoitteessa: *www.kulttuurikameleontit.com/7*

Kristiina Koivunen

Pierre Schori

Tie ulos Afganistanista

Like, pystykorvakirja 2011, 164 s.

Evakkomatka lapsen muistoissa

Afganistanin Isaf-operaatioon osallistuminen ei ole synnyttänyt meillä samanlaista poliittista kiistaa kuin Ruotsissa. Ehkä ei synnytäkään, mutta silti aiheesta pitää meilläkin keskustella. **Jarno Limnéll** on tuoreessa kirjassaan, joka esitellään toisaalla tässä lehdessä, vaatinut muutettavaksi tapaa, jolla operaatioon osallistutaan. Suomen ei pitäisi olla lainkaan mukana sotilaallisessa toiminnassa vaan keskittyä afgaanien auttamiseen siviilikeinoin.

Samaa ohjelmaa ajaa Ruotsille **Pierre Schori** kesän kynnyksellä suomeksi ilmestyneessä kirjassaan. Schori on Ruotsin entinen YK-suurlähettiläs ja maailman johtavia Afganistan-asiantuntijoita.

Schorin kirja on tiivis tietopaketti Afganistanin sodan historiasta, mutta samalla pamfletti, jossa selkein argumentein tuomitaan vaarallisena typeryytenä se ideologia, joka johti Yhdysvallat kymmenen vuotta sitten päätökseensä käynnistää terrorismin vastainen sota Afganistanissa.

Kalevi Suomela

Tuija Pulkkinen ja Antu Sorainen (toim.)

Siveellisyydestä seksuaalisuuteen – Poliittisen käsitteen historia

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2011 312 s.

Siveellisyyden historiaa ja tätä päivää

Mitä ymmärrämme siveellisyydellä nykyään? Erityistä poliittista selkärankaa? Eettisiä ja vastuullisia toimintatapoja? Tuskinpa vain. Sen merkitys seksuaalisuudesta ja sukupuolesta puhuttaessakaan ei ole enää järin positiivinen paitsi joidenkin dinosauruksien ajattelussa. Kuitenkin sillä on ollut kaikki edellä mainitut merkitykset 1800-luvulta alkaen. *Siveellisyydestä seksuaalisuuteen – Poliittisen käsitteen historia* pureutuu siveellisyyden käsitehistoriaan yhdeksässä luvussa, joissa sukupuolentutkijapainotteinen kirjoittajien joukko tutkii siveellisyyden käsitettä eri aikoina ja eri konteksteissa.

Kirjoittajat käsittelevät siveellisyyden käsitteen käyttöä muun muassa politiikassa, suomalaisessa oikeustieteessä ja kuvataiteessa. Lukujen yhteisvaikutuksena muodostuu kuva, miten siveellisyyden käsitteen merkitys on muuttunut ja vaihdellut aina 1800-luvulta tähän päivään. Sen eettis-moraalisen ja poliittisen hyveellisyyden merkitys on sekoittunut myös sukupuolta ja seksuaalisuutta koskevaksi, mistä hyvinä esimerkkeinä kirjassa käsitellyt Havis Amanda -veistoksesta käyty julkinen keskustelu, ”siveellisyysrikokset” lainsäädännössä ja 1950-luvulla Helsingin Olympialaisten valmisteluissa toiminut ”siveellisyyskomitea”, joka kantoi huolta suomalaisten naisten mahdollisista seksisuhteista ulkomaalaisten kisavieraiden kanssa. Kirjan aiheet toisin sanoen linkittyvät vahvasti tämän päivän ajankohtaisiin keskusteluihin muun muassa monikulttuurisesta yhteiskunnasta, jossa kulttuurien välisiä rajoja hahmotetaan usein sukupuolen ja seksuaalisuuden kautta ja rajojen ylittämisestä ollaan huolissaan.

Heli Yli-Räisänen

Juhani Koponen
ja Tiina Kontinen (toim.)

Kehitysapukeisarin vaatekaapilla

Into (Like), 2011
176 s.

Kehitysavusta kaunistelematta

Alkukesästä ilmestynyt *Kehitysapukeisarin vaatekaapilla* käsittelee kehitysapua sen eri muotoihin perehtyneiden tutkijoiden laatimien artikkelien kautta. Kirjan esipuheessa sanotaan, ettei kehitysavusta ole aina uskallettu keskustella kaunistelematta, sillä on pelätty, että se antaisi ammuksia avun kriitikoille. Kirjan puolesta voidaan sanoa, että nyt on onnistuttu kuvaamaan kehitysapua sen verran koruttomasti, että julkaisu lienee mielenkiintoinen myös apuun nuivasti suhtautuville.

Johtopäätöksenä loppukaneetissa ei ole kuitenkaan avun alasajo, vaan avun laadun nostaminen keskustelussa määrän ohitse: mikään määrä kehitysapua ei poista maailman ongelmia, mutta sen sijaan apua voi käyttää strategisesti testaamaan sellaisia ratkaisuja, joita ei ilman apurahoitusta koskaan yritettäisi. Edellisen kehitysavusta vastanneen ministerin **Paavo Väyrysen** painotukset hankeapuun ja ”Suomalaiseen lisäarvoon” esitetään kirjassa negatiivisessa valossa. Tämä debatti lienee mennyt monelta ohi, sillä aihe ei medioissa näkynyt.

Kirjan toimittajien kehitysapua yleistasolla käsittelevät osuudet orientoivat lukijan hyvin aiheeseen mukaan lukien eloisa luku Suomelta paljon apua saaneen Tansanian kehitysarvoituksesta. Kirja on konseptiltaan jotain oppikirjan ja pamfletin välistä. Jotkut artikkelit olisivat saaneet olla hieman kattavampia esityksiä aiheestaan, mutta kirja on jo nykyisellään suhteellisen monipuolinen ja kriittinen katsaus aiheeseensa.

Jari Sihvola

Jarkko Tontti

Koti, uskonto ja isänmaa

Helsinki-kirjat 2011
192 s.

Päivähoito pakolliseksi!

Jarkko Tontti kirjoittaa oleskelevansa tässä kirjassa faktan ja fiktion hämärällä rajaseudulla, esseissä, eli yritelmissä.

Tontti on esseissään dogmaattinen, mutta enimmäkseen pitkälle ajateltu ja hyvin perusteltu. Tontin kanssa tulee olleeksi eri mieltä, mutta vain lempeästi. Samaan aikaan Tontti onnistuu olemaan niitä harvoja uskontoa kritisoivia, jotka onnistuvat pääsemään yli perustelemattomasta narinasta, jonka pääsisältö on, että he eivät ymmärrä uskontoa, kun juuri yritys ymmärtää on heidän perusvirheensä. En ole samaa mieltä, mutta se ei liene tavoitteenakaan. Pidän Tontin argumentaatiota silti harvinaisen tolkullisena.

Erityisesti suosittelen kirjan viimeistä esseetä: Päivähoito pakolliseksi! Tontti kertoo siinä tutkimustuloksiin tukeutuen kantansa päivähoitoon, kannan, jota me, joilla ei omia lapsia ole, emme saa sanoa. Tontille oikeutuksen tähän antaa tytär, joka on kauniisti rakennettu osaksi perusteluja. Päivähoito ei ole lapselle pahaksi, vaikka vanhemman itsetunnolle voikin ottaa, että lapsi kiintyy myös muihin kuin vanhempiinsa.

Eekku Aromaa

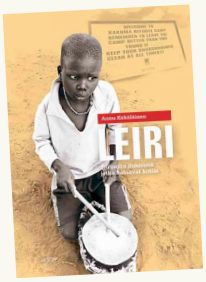

Annu Kekäläinen

Leiri – tarinoita ihmisistä, jotka haluavat kotiin

WSOY 2010
258 s.

”Istun muovituolilla ypöyksin edustamassa länsimaita.”

Kuinka suhteellista totuus voi olla? Kun pakolaisleirillä on monta versiota totuudesta, parempi kirjoittaa tarinoita. Kekäläisen jakamat tarinat eivät silti ole vähäpätöisiä. Kun Afrikan pakolaisleirien kasvu on taas ylittänyt uutiskynnyksen, kirja on varsin ajankohtainen.

Leiri on vivahteikas kooste kohtaamisista kenialaisella Kakoman pakolaisleirillä. Aavikko-kaupungissa kolme kuukautta viipyneen **Kekäläisen** omat tuntemukset tulevat ilmeikkäästi esiin, mutta pääosassa ovat pakolaisten ja työntekijöiden toiveet ja tarinat. Lehdistökuvien aliravitulla pikkulapsella on kirjassa vain häviävän pieni rooli. Hätkähdyttävintä on leirin ja sen asukkaiden tavallisuus – kauppoja, ruokapaikkoja, koripalloa… Kodiksi siitä ei silti ole, vankilaksi ehkä.

Kirjan laajempi historiallinen ja yhteiskunnallinen kehys on yllättäen aika perinteinen, analyysi taas paikoin ohutta. Kuitenkin joukkomurhia, raiskauksia ja käsittämätöntä raakuutta kokeneista ihmisistä kertova kirja tasapainottelee hienosti etuoikeutetun, mutta avuttomaksi itsensä tuntevan kirjoittajan ja kymmenien tuhansien yksittäisten tragedioiden välillä. Tämä on tärkeä kirja.

Eeva Berglund

Anne Kuorsalo ja
Iris Saloranta (toim.)

Sodan haavoittama lapsuus

Gummerus 2010
260 s.

Evakkomatka lapsen muistoissa

Karjalan toisen polven evakkojen kokemuksista kertovasta kirjasta tajuaa, miten lähellä sota on omaakin maatamme. Kertomuksista välittyy lasten kokemuksia pakomatkasta, isän menettämisestä ja internointileirillä olemisesta. Ne ovat raskasta luettavaa, mutta tempaavat lukijan mukaansa.

Aihe on ainakin minulle vieras, siksi kaipasin kirjaan perustietoja karjalaisista ja evakkoon lähteneistä ihmisistä. Karttakin olisi ollut hyvä.

Kirjan lopussa olevat pakolaisten kertomukset Suomeen muualta muuttaneista pakolaisista jäivät kovin irrallisiksi.

Kristiina Koivunen

Outi Ojala

Outi Ojala on Sadankomitean puheenjohtaja.

Mahdoton MAHDOLLISEKSI?

RAUHANTYÖSSÄ moni tavoite tuntuu saavuttamattomalta ja utopistiselta. Moni asia vaatii useamman polven työtä eikä toteudu meidän elinaikanamme. Ehkä juuri siksi on niin sykähdyttävää, kun saavutamme joskus edes osatavoitteen – varsinkin asiassa, jonka eteen olemme tehneet paljon työtä, vaikka se maailmanrauhan tavoitteeseen nähden olisi pieni askel.

Todella hyvältä tuntui, kun Suomen hallitus viimeinkin yli kymmenen vuoden jälkeen ilmoitti Suomen olevan valmis allekirjoittamaan miinat kieltävän Ottawan sopimuksen. Lakiesitys oli tarkoitus saada eduskuntaan jo ennen vaaleja, mutta se jäi uuden hallituksen tehtäväksi. Asia ratkaistaan lopulta eduskunnassa – mutta iso askel otettiin, kun lakiesitykset vihdoin saatiin eteenpäin.

Eduskunnassa käydyssä lähetekeskustelussa yllättävää ei ollut se, että joukko perussuomalaisia vastusti esitystä. Huolenaihetta antoi sen sijaan eräiden kokoomuslaisten vastustus ja vaatimus saada käsitellä asiaa niin sanottuna omantunnon kysymyksenä. Kokoomus ei aikaisemmin ole kovin hanakasti halunnut hyväksyä miinakieltoa. Nyt kuitenkin esitys on tullut pääministeri **Jyrki Kataisen** johtamalta hallitukselta, joten toivottavasti Kokoomuksen rivit eduskunnassa pitävät.

Linjaus jalkaväkimiinoista luopumiseksi on jo pariin kertaan ollut eduskunnan hyväksymissä turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteoissa vuosina 2004 ja 2009.

KANSAINVÄLINEN miinojen vastainen kampanja, International Campaign to Ban Landmines (ICBL), kokosi yli kymmenen vuotta sitten suuren joukon erilaisia kansalaisjärjestöjä vaatimaan henkilö- eli niin kutsuttujen jalkaväkimiinojen kieltoa. Ne haluttiin kieltää, koska miinat aiheuttavat paljon tuhoja sodan jälkeenkin. Niiden uhreja ovat useimmiten naiset ja lapset, siis siviiliväestö. Ne ovat myös akuutti uhka rauhanturvaajille, Punaisen Ristin / Puolikuun henkilökunnalle eli niille, jotka menevät jälleenrakennustöihin konfliktialueille. Miina ei valikoi uhriaan – kuten sodan sääntöjen mukaan pitäisi – vaan vammauttaa viattomia ihmisiä ja aiheuttaa humanitaarista kärsimystä kymmeniä vuosia konfliktin jälkeenkin.

> Miinojen vastainen kampanja oli suuri kansainvälinen menestys, se aktivoi miljoonia ihmisiä toimintaan ympäri maailmaa.

Miinojen vastainen kampanja oli suuri kansainvälinen menestys, se aktivoi miljoonia ihmisiä toimintaan ympäri maailmaa. Se yhdisti hyvin erityyppisiä toimijoita; entisiä sotilaita, lääkäreitä, naisaktiiveja, lapsijärjestöjen edustajia ja tietysti rauhanliikkeen ihmisiä myös. Tämä moninaisuus oli se menestyksen salaisuus, joka sai aikaan jotain, mitä monet pitivät mahdottomana: kieltää yhden asetyypin käyttö kokonaan. Mahdoton tehtiin mahdolliseksi!

VIIDEN lapsen isä **Tun Channarat** Kambodshan Siem Rephiestä astui miinaan mennessään viljelyksilleen ja menetti kummatkin jalkansa. Tuskin hän koskaan osasi kuvitella, että hän muiden miinojenvastaisen kampanjan edustajien kanssa pääsee vastaanottamaan Nobelin rauhanpalkintoa Oslossa. Kuitenkin hänen aktiivisuuteensa ja työnsä vei hänet miinojenvastaisen liikkeen lähettiläälksi ja osaksi ryhmittymää, joka sai aikaan yhden maailman allekirjoitetummista kansainvälisistä sopimuksista.

Tällä hetkellä Suomi olisi 157. sopimuksen hyväksynyt valtio, jos se nyt allekirjoittaa miinasopimuksen. Sopimus kieltää jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron sekä edellyttää niiden hävittämistä ja sen noudattamiseen tarvitaan valvontaa. Neljä sopimuksen allekirjoittanutta maata, Kreikka, Turkki, Ukraina ja Valko-Venäjä, ei ole tuhonnut velvoitteiden mukaisesti jalkaväkimiinavarastojaan. Suomessa puolustusvoimien on tarkoitus aloittaa miinojen hävitys viimeistään vuonna 2012 ja toteuttaa se neljässä vuodessa.

Vasta silloin Suomi toimii esimerkillisesti ja humanitaarisen, kansainvälisen oikeuden mukaisesti, jottei kenenkään tarvitsisi jatkossa kokea Tunin kohtaloa.

Alunperin 1907 perustettu **SUOMEN RAUHANLIITTO** on rauhantyön kattojärjestö. Voit tukea työtä liittymällä liiton tukijäseneksi 30 eurolla / vuosi. Tukijäsenet saavat Ydin-lehden ja/tai Fredsposten lehdet kotiin neljä kertaa vuodessa.

SADANKOMITEA on pasifistinen rauhanjärjestö, joka toimii muun muassa asevarustelun vähentämiseksi ja kansainvälisten aseidenriisuntasopimusten aikaansaamiseksi.

Tue rauhantyötä.

Liity rauhan-järjestöön.

maksaa postimaksun

____ Haluan liittyä Sadankomitean jäseneksi.

____ Haluan liittyä Rauhanliiton jäseneksi.

____ Haluan liittyä sähköpostilistalle.

Nimi _____

Osoite _____

Postinumero _____ Postitoimipaikka _____

Puhelin _____ Sähköposti _____

Syntymävuosi _____

Suomen Sadankomitea ry
Tunnus 5007611
00003 VASTAUSLÄHETYS

YDIN

45 VUOTTA!

PARAS SYNTYMÄPÄIVÄLAHJASI LEHDELLE ON UUSI TILAUS!

Tänä vuonna *Ydin* on ilmestynyt 45 vuotta. Aikoinaan lehden mainossloganeja olivat ”Vaihtoehto valtajulkisuudelle” ja ”Valta valvoo sinua. Ydin valvoo valtaa”. Kummatkin sopivat tähänkin päivään.

Onko *Ydin* vaihtoehtolehti vai kulttuurilehti? Meistä molempia. Rauhanpolitiikka on lehden ytimessä, mutta se tarkastelee ja taustoittaa ennakkoluulottomasti kaikenlaisia ajan tuntoja ja virtauksia.

Ydin-lehteä tehdään vapaaehtoisvoimin ja hyvin pienin kirjoituspalkkioin. Kirjoittajia on yli neljä vuosikymmentä motivoinut halu sanoa ja ottaa kantaa. Samalla kirjoittajat ovat tienneet, että lehden lukijakunta arvostaa laadukasta taustoittavaa journalismia. Olemme ylpeitä siitä, että olemme laatulehti, emmekä usko nettiviestinnän tekevän laatulehteä tarpeettomaksi.

Lehden talous on aina ollut kuilun reunalla. Kriiseistä on selvitty kuin ihmeen kaupalla. Kulttuuri- ja mielipidelehtituki on ollut ja on merkittävä apu lehdelle. Lehden markkinointiin ja levikin kasvattamiseen on kuitenkin aina ollut liian vähän rahaa. Laatunsa vuoksi lehti ansaitsisi paljon laajemman tilaajakunnan. Samalla se vahvistaisi lehden taloutta.

Ydin-lehden 45. juhlavuotena haastamme lehden ystävät auttamaan lehden markkinoinnissa. Tilaa lehti ystävälle lahjaksi – tai vakuuta ystäväsi tilaamaan.

Osallistu myös juhlavuoden tapahtumiin. Lokakuussa (27.–31.10.) *Ydin* osallistuu kirjamessuille ja samassa yhteydessä järjestetään juhlatilaisuus 28.10. Rauhanasemalla. Illan ohjelmassa elävää musiikkia ja muuta mukavaa. Pane päivämäärät jo nyt kalenteriisi.

JOKAINEN TILAAJA ON TÄRKEÄ!
… ja haluamme tehdä lehteä, joka on jokaiselle tilaajalle tärkeä! Lehden nettisivuilla voit katsella myös lehden arkistoa ja jatkaa omilla kommenteillasi keskustelua lehden jutuista.

TILAAMINEN sujuu kätevästi oheisella tilauskortilla tai netissä osoitteessa *www.ydinlehti.fi.*

☐ **VUOSITILAUS 35 €** ☐ **KESTOTILAUS 28 €** ☐ **VÄHÄVARAINEN 20 €**

TILAAJA

NIMI

OSOITE

POSTINUMERO **POSTITOIMIPAIKKA**

PUHELIN/SÄHKÖPOSTI

LAHJAN SAAJA JA OSOITE

Ydin-lehti maksaa postimaksun

Ydin-lehti
Tunnus 5006002
00003 VASTAUSLÄHETYS

. E844
M
Itella Oyj

vapautuksen pedagogiikkaa

www.ksl.fi

Kansan Sivistystyön Liitto on vasemmistolainen vapaan sivistystyön järjestö, joka edistää toiminnallaan kansalaisten yhteiskunnallista sekä kulttuuri- ja järjestöoppimista. Tavoitteenamme on kansalaisyhteiskunnan uudistaminen ja voimistaminen.

KSL tukee eri paikkakunnilla toimivia kansalaisjärjestöjen, opintopiirien ja keskusteluryhmien perustamia yhteiskunnallisia opistoja. Mielestämme ne luovat tilaa uudelle yhteiskunnalliselle keskustelulle sekä kriittisen ja aktiivisen kansalaistoiminnan nousulle.

KSL

Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry